

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

DE DISSERTATIONE PROBANDA
AD PHILOSOPHORUM ORDINEM RETTULIT
OTTO KERN

**PARENTIBUS CARISSIMIS
SACRUM**

Conspectus dissertationis.

Praefatio	p.	1
De Flavii Josephi studiis rhetoricis	n	3
de argumento	n	4
de prooemio	n	4
de orationibus	n	5
de prooemiis	n	7
de argumentatione	n	11
de suasoriis panegyricoque	n	11
de morte voluntaria	n	17
de allocutionibus	n	24
de epilogis	n	26
de dispositione	n	27
de descriptionibus	n	29
de elocutione	n	44
de verborum delectu	n	44
de compositione	n	53
de hiatu	n	53
de verborum collocatione	n	55
de enuntiatorum structura	n	57
de ornatu	n	66
de sentiis	n	67
de similitudinibus	n	71
de tropis	n	74
de figuris	n	83

Cum artem rhetoricam et historiam apud Graecos Romanosque coniunctam et conexam fuisse constet, fieri non potuit, quin ei scriptores, qui ex aliena gente orti aliisque rationibus dicendi et cogitandi imbuti Graeca lingua utebantur, se formis et normis Graecorum artis rhetoricae accommodarent.

Quomodo fit, ut Flavius Iosephus quoque Iudaeus, qui Hierosolymis captis Romam in Vespasiani Titique gratiam venerat, cum id ageret, ut bellum Iudaicum sive ad edocendos Graecos et Romanos sive ad celebrandum novum imperium describeret, opus quibuslibet artificiis exornare et expolire conaretur. Quorum se nondum satis gnarum esse ratus adhibuit, ut ipse narrat,¹⁾ rhetores, quorum opera ei contigit, ut aequalibus probaretur, saepius afferretur, a posterioribus laude afficeretur. Quatenus autem in scriptorum sermonibus et mentibus haeserit, in memoria historicorum imprimis mediæ aevi²⁾ sit versatus,

---

¹⁾ contra Apionem I 50: *εἶτα σχολῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ λαβόμενος πάσης μὲν τῆς πραγματείας ἐν παρασκευῇ γεγενημένης χρησάμενός τισι πρὸς τὴν Ἑλληνίδα φωνὴν συνεργοῖς οὕτω ἐποιησάμην τῶν πράξεων τὴν παράδοσιν.*

²⁾ quamquam facere non possum, quin monstrem, e numero Byzantinorum, qui Iosephum et Philonem *τοὺς ἐξ Ἑβραίων σοφούς* nominabant (Georgios Monachos p. 240/1. M. apud Praechter Archiv für Geschichte der Philosophie, Bd. IX. 1896, p. 426. Unbeachtete Philonfragmente), Eustathium descriptionem Aegypti (IV 607) paene ad verbum transcripsisse neque nominasse auctorem; quod cum adhuc, ni fallor, et ab editoribus Eustathii, in cuius indice scriptorum ab Eustathio citatorum (Fabricius-Harless I p. 457) Iosephus non laudatur, et Iosephi praetermissum esse videatur, paucis attingere liceat:

qui descriptiones obsidionum mutuabantur et imitabantur, hoc loco est mihi longum explicare; quanti autem aestimatus sit et quam tritus gratusque fuerit, intelligimus ex Eusebii et Photii testimoniis. ¹⁾

Eustathii commentarii in Dionys. Perieges.

112. Φάρις ἥτις ἐστὶ νῆσος ἐν δεξιᾷ κειμένη Ἀλεξανδρείας, πύργον ἀνέχουσα (sic LVRC Lat.) μέγιστον, ἐκπυρσεύοντα τοῖς καταπλέουσιν. ~ IV 613.

239. ἄλλοι δὲ καὶ φυσικῶς ὠχυρῶσθαι ἱστοροῦντες αὐτὴν φασὶ κατὰ γῆν τε δυσέμβολον εἶναι καὶ κατὰ τὰ πρὸς θάλασσαν ἀλίμενον. ~ IV 607.

254. περὶ ἧς καὶ τοιάδε τινὰ λέγεται.

Ἀλεξάνδρεια πόλις πολυάνθρωπος ἧς ὁ λιμὴν ναυσὶ δυσπρόσιτος. στενὸς τε γὰρ ἐπ' αὐτὸν εἴσπλους, καὶ πέτραις ὑφάλοις τὸν ἐπ' εὐθὺ διακόπτεται δρόμον, καὶ τὸ μὲν ἀριστερὸν αὐτοῦ πέφρακται χειροκμήτοις σκέλεσιν, ἐν δὲ δεξιᾷ ἡ νῆσος Φάρος πρόκειται. πυρσεύουσα τοῖς πλέουσιν πρὸς τὴν δυσχέρειαν τοῦ κατάπλου περὶ δὲ τὴν νῆσον μέγιστα καταβέβληται χειροποίητα τείχη, οἷς καὶ προσαρασσόμενα τὰ κύματα καὶ ἀμφιαγνύμενα ἐκτραχύνουσι τὸν πόρον καὶ σφαλερὰν διὰ στενοῦ τὴν εἴσοδον ἀπεργάζονται. ὁ μὲντοι λιμὴν ἐντὸς ἀσφαλῆς καὶ τριάκοντα σταδίου ἐνδον ἔχει τὸ μέγεθος ~ Ioseph. b. I. IV 612—615. δυσπρόσιτος δὲ λιμὴν ναυσὶ καὶ κατ' εἰρήνην Ἀλεξανδρείας. στενὸς τε γὰρ εἴσπλους καὶ πέτραις ὑφάλοις τὸν ἐπ' εὐθὺ καμπτόμενος δρόμον (Eustath. διακόπτεται).

614. ἀμφιαγνύμενον ἐκτραχύνει καὶ ἀπεργάζεται. (Eustath. ἀμφιαγνύμενα ἐκτραχύνει καὶ ἀπεργάζονται) quibus e verbis facile potest cognosci, Eustathium non ad verbum locos laudare (cf. L. Cohn apud Pauly-Wissowa VI p. 1465).

¹⁾ Eusebius hist. eccl. 3, 9, 2. μάλιστα δὲ τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ἰουδαίων οὐ παρὰ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν ἀλλὰ καὶ παρὰ Ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπιδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσει ἀνδριάντος ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλεως, τοὺς δὲ σπουδασθέντας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι.

Photius bibl. cod. 47.

πιθανὸς ταῖς δημηγορίαις καὶ ἐπίχαρις κἂν ἐπὶ τάναντία ὁ καιρὸς καλῆ χρήσασθαι τῷ λόγῳ, δεξιὸς καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα, καὶ γνωμολογικὸς δ' ὡς εἴτις ἄλλος καὶ πάθη λόγῳ παραστῆσαι ἰκανώτατος καὶ ἐγεῖραι πάθος καὶ πρᾶναι ἰκανώτατος.

Rhetoricae autem historiae non modo virtutes didicit, quas esse parvi habendas non censeo, cum scholis rhetorum quaedam facilitas et sollertia cogitandi et conformandi excoleretur, sed etiam vitia ab aequalibus¹⁾ opprobrio data, quod a veritate penitus recederet.

Quae omnia similiaque cum in genus finesque historici cadere videantur, omitto; mihi autem nunc in animo est explicare et ostendere, Flavium Josephum et arte scribendi et consuetudinibus res tractandi sollemnibus non numero Graecorum scriptorum esse eximendum, sed in ordinem redigendum, quorum operibus multis deperditis ex Josephi libris non tam suum ipsius ingenium quam aetatis et generis explanari et illustrari posse arbitror.

Neque iniuria me hoc in opere, quod de bello Judaico composuit, esse versatum, facile ex eo potest cognosci, quod apud Graecos et Romanos lex illa proposita erat summa atque praeclara, qua sua cuique operi et εἶδει forma, sua norma erat praescripta; quomodo fit, ut reliqua opera Josephi alio argumento aliter et rebus et verbis sint composita, velut libri contra Apionem scripti, de quorum genere et argumento cum alii tum nonnulla nunc Geffckenius (Griechische Apologeten p. XXIX—XXXII) disputaverunt, aut βίος Ἰωσήπου aut Antiquitates quae numero librorum et titulo Dionysium Halicarnaseum sunt imitatae.

Μίμησις autem, ut hanc quaestionem in unoquoque scriptore huius aetatis disserendam breviter commemorem, versatur in singulis Thucydidis²⁾ Demosthenisque³⁾ locis dictionibusque, quas idoneo loco quamquam adnotavi tamen cavendum esse existimo, ne nimium μιμήσει attribuamus,

---

1) Contra Apion. I 53: φαῦλοι δέ τινες ἄνθρωποι διαβάλλειν μου τὴν ἱστορίαν ἐπιχειρήσασιν ὥσπερ ἐν σχολῇ μειρακίων γύμνασμα προκεῖσθαι νομίζοντες.

2) cf. Drüner, Untersuch. zu Jos. Diss., Marburg 1896. Kap. 1 Jos. als Nachahmer des Thucy.

3) cf. index.

cum iidem loci saepe in scholis pertriti sint, ut is qui iis uteretur, vix lectionem scriptorum ipsorum, a quibus desumpti erant, in memoriam sibi revocaret. Multo magis autem usum et genus dicendi et tractandi adhibitasque formulas Josephi exemplis declarari et explanari posse censeo iis quae e priorum aut posteriorum scriptis et ex illa aetate sunt sumpta. Quomodo fit ut haud quisquam, credo, miretur, quod verba dictionesque argenteae quae vocatur latinitatis afferuntur, qua in re quidem magis est modus quaerendus quam copia.

Quae quoniam in universum de origine et fonte verborum praemittenda mihi esse putavi, nunc transeo ad propositum ipsum, quatenus Josephus et rhetores in condendo componendoque opere artem rhetoricam adhibuerint. Atque cum duabus e rebus constet opus, ex argumento et forma, primum

de argumento

disseram et singulos locos tractabo, qui ab historicis e rebus gestis delecti et inserti scholae praeceptis et usui aptabantur.

Ac primum quidem huc spectat, quod paucis attingere mihi liceat,

prooemium operis (I, 1—30),

quod ex usu omnium fere scriptorum aliter ac reliquas partes operis tralaticia¹⁾ quadam ratione exstructum esse cum constat tum ex illa dissertatione Lieberichii²⁾ potest cognosci, qui quaestionem perscrutatus Josephi quoque bello Judaico adhibito recte quos locos a Thucydidis imitatione, quos ex usu sumpserit, quos novaverit, denique qui ei cum aliis scriptoribus communes sint, eiusmodi ex-

---

¹⁾ Norden, *Antike Kunstprosa* p. 432.

²⁾ *Studienzur Geschichte des griech. Proömiums*, München 1898.

ponit, ut non videatur necessarium eandem quaestionem tractare et explicare, sed satis summa afferre:

πόλεμον μέγαν ~ πόλεμον μέγιστον. ἀκμάζοντες ~ ἀκμάζον I 4. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη ἐγένετο ~ γενομένου γὰρ μεγίστου τοῦδε κινήματος. I 4.

Multo maioris autem momenti erant in omnibus operibus rhetorice perpolit

orationes

quas historicos narrationi ab Herodoti Thucydidisque temporibus inseruisse constat, ut interdum frequentior usus a nonnullis vituperaretur.¹⁾ Quas orationes etiam in rhetorum scholis declamationum ritu esse tractatas, cum ut personarum mores illustrarent tum ut exempla artis quasi epidicticae praeberent, apparet et ex usu et e veterum testimoniis velut Theonis:

προγυμν. c. 10. II p. 115. rhet. Graeci Sp.

προσωποποιία ἐστὶν προσώπου παρεισαγωγὴ διατιθεμένου λόγους οἰκείους ἑαυτῷ καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν ἀναμφισβήτητως οἶον. . . . . τίνας ἂν λόγους στρατηγὸς εἴποι ἂν τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τοὺς κινδύνους . . . . . ὑπὸ δὲ τοῦτο τὸ γένος τῆς γυμνασίας πίπτει καὶ τῶν πανηγυρικῶν λόγων εἶδος καὶ τῶν προτρεπτικῶν. (cf. Theon. II p. 60 et Lucianum πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν 58.)

Atque ut inquiramus quas Josephus sit secutus rationes in componendis orationibus apparet eas rhetorice factas et fictas scholam magis sapere quam veritatem redolere. Quod praeterea Niesius (*Historische Zeitschrift* 1896 N. F. Bd. 40) et Peter (*Geschichtliche Literatur der römischen Kaiserzeit* p. 303) ex Herodis oratione comprobaverunt, quae cum in primo belli Judaici libro (I 373) exstet, in antiquitatibus quae vocantur, redeat (XV 139), aliter hic ibi est conscripta.

---

¹⁾ Plutarch. de praecip. rei publ. ger. 6.

Quantum porro Josephus doctrinas scholae sit secutus, vel inde potest cognosci, quod illam consuetudinem¹⁾ res in utramque partem tractandi et vertendi saepius observavit. Unde fit ut quamquam scriptoris ipsius de rebus sententiam intelligere non possumus, tamen res et rerum causas a diversis personis et variis rationibus expositas et illustratas videamus.

Argumentum autem orationum non modo suasoriis continetur, sed etiam libro primo res iudiciales attingit et oppositis reo Antipatro filio et accusatore Herode patre *λόγους δικανικούς*, et *ἀπολογητικὸν* et *κατηγορικόν*, producit. Sed cum ex orationibus ipsis paucos locos afferat, qui ei ad artes exercendas et animos permovendos aptissimi esse videbantur, argumentationem autem, quae in orationibus iudicialibus maximi ponderis est, omittat et neglegat²⁾, (I 629. *Ἡρώδης ἔνευσε Νικολάῳ τινὶ τὰς ἀποδείξεις λέγων.*), dubium esse videatur, utrum hae orationes figuris et incrementis, gradationibus et amplificationibus exornatae atque instructae rerum indole et structura magis naturalem eloquentiam, quam causa et affectus postulent, an artificiosam redoleant. Attamen nonnulla, quae cum doctrinis rhetorum consentiunt, hic afferam, ne praeteriri videantur:

I 622—628 *λόγος κατηγορικός*.

I 622 prooemium ex accusatore et iudice sumptum. Herodes misericordiam iudicis implorat.

---

¹⁾ cf. Hermogenem II p. 193/4. Sp. qui quaestionem tractat: *ἐὰν μὲν γράφωμεν πολεμεῖν* — *ἐὰν δὲ καταλύωμεν* et Thucydidis poetarumque *ἀντιλογίας* et ex usu sophistarum Polemonis declamationes.

²⁾ quamquam hac in re etiam in scholis saepe pariter esse actum Seneca rhetor ostendit (controv. IX praef. I Norden, Antike Kunstpr. p. 273): qui declamationem parat, scribit non ut vincat sed ut placeat: omnia itaque lenocinia conquirat: argumentationes quia molestae sunt et minimum habent floris relinquit.

I 624 sq. *ἐλέου ἐκβολή* enumeratione beneficiorum cumulata.

I 628 epilogus.

I 630—635 *λόγος ἀπολογητικός*.

I 630 prooemium ex accusatoris verbis sumptum, quo quasi non praeparato censebant rhetores animum moveri iudicis.

I 631 refutatio patris: reus exponit, eandem rem patri utilitati fuisse, sibi ipsi damnum intulisse (Quintil. VI 1, 21.) accedunt, ut vim augeant, figurae dialogi et prosopopoiiae. (Quint. VI 1, 25.)

At multo magis quam in his orationibus, quas contractas et quasi amputatas obiter atque leviter attigi, patet ratio rhetorica in iis quas declamationum modo a se ipso aut aliis quos celebrare aut describere conatur, habitas fingit. Quarum cum argumentum praecipue in genere suasoriarum occupetur, sive de bello paceque agitur, sive de militum animis ad pugnam confirmandis, sive de morte voluntaria disserenda, apertum est, et has orationes cum aliorum historicorum, rhetorum, sophistarum velut Dionysii Halicarnasei Herodiani, Dionis Cassii aut Demosthenis Thucydidisque etiamsi non ad verbum consentire tamen indole et structura, et Josephum ipsum easdem dictiones et formulas saepius adhibuisse quasi tralaticias et ad res elucubrandas aptas.

Quibus repetitis quamquam mihi quidem compositio orationis quadam satietate offendere videtur, tamen ut ostendam, quomodo ipse nec minus alii scriptores conscripserint, quibus locis usi sint, orationes persequar, summa afferam.

Ac primum quidem ut in partibus orationum singulis tractandis de

prooemiis

disseram, incipiunt orationes Vespasiani (IV 40) et Titi (VI 34) a sententia, quam consuetudinem saepius velut a

Sallustio aliis exercitum Ulpianus¹⁾ vituperat, orationes alterius sacerdotis ab exclamatione ἡ καλὴν γε ἦν ἐμοὶ τεθνάναι (IV 163), alterius (IV 239) figura πλαγιασμοῦ praemissa ab enuntiato Demosthenica vel oratoria ratione composito:

IV 239. εἰ μὲν ἐώρων τὴν σύνταξιν ὑμῶν, οὐκ ἂν ἄλογον τὴν ὀρμὴν ὑπελάμβανον. οὐδὲν γὰρ οὕτως συνίστησι τὰς εὐνοίας ὡς τρόπων συγγένεια. νῦν δέ . . . . eandem vero formam prooemii qua inter prius enuntiatum et posterius sententia interponitur, adhibet Josephus in illa oratione panegyrici modo a rege Agrippa, ut Judaeos a bello prohibeat, habita, quae incipit ab his verbis:

II 345. εἰ μὲν ἐώρων πάντας ὑμᾶς πολεμεῖν Ῥωμαίοις ὠρμημένους καὶ μὴ τὸ καθαρώτατον καὶ εὐλικρινέστατον τοῦ δήμου εἰρήνην ἄγειν προηρημένους, οὐτ' ἂν παρηλθὼν εἰς ὑμᾶς οὔτε συμβουλεύειν ἐθάρρησα. (περισσὸς γὰρ πᾶς λόγος . . . .) ἐπεὶ δὲ²⁾ . . . . . ᾤθη δεῖν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντας ὑμᾶς συναγαγὼν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρον.

Quam formam et rationem multis exemplis certam et contestatam cum longum sit explicare, paucos locos appono variorum scriptorum diversorumque temporum:

Livius XXI 13 1/2. si vester . . . . rettulisset, supervacaneum mihi hoc fuisset, sed cum . . . cf. XXII 39, 1. XXXIV, 2, 1. 5, 1. saepius. Curtius Rufus V 8, 6. si cum ignavis fortuna me iunxisset, tacerem potius . . .

Isocrates 6, 2.

εἰ μὲν τις ἀξίως εἰρηκῶς ἦν, πολλὴν ἂν ἡσυχίαν ἤγον, νῦν δ' ὄρω . . ἀνέστην . . ἃ γινώσκω.

Lesbonactis πολιτικός 1.

εἰ μὲν ἐώρων . . .

¹⁾ schol. in Demosth. Olynth. III Volkmann, Rhetorik² p. 147.

²⁾ de oppositis enuntiatis εἰ μὲν νῦν δέ cf. Rehdantz-Blass Ausgewählte Reden des Demosthenes IV 1 Anm. Hermogenes 3, 148 ~ rhet. Gr. II p. 237 Sp.

Demosthen. Φιλ I.

εἰ μὲν . . . , ἡσυχίαν ἦγον ἄν. Neque minus Demosthenicum¹⁾ odorem servant Josephi formulae *εἰπεῖν δὲ νομίζω συμφέρειν* ~ Demosth. Olynth. III 36 et *τὰ δέοντα ποιεῖν* ~ III 3, deinde *προδιόρθωσις*.

II 347. *θορυβήση δέ μοι μηδεὶς, εἰ μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν ἀκούη* (cf. Rehdantz-Blaß *Ausgewählte Reden* index s. v. *προδιόρθωσις*). cui praemunitio in oratione Josephi (V 376), quae ab Homerismo *ἃ δειλοί* incipit, haec verba respondent:

ἐγὼ μὲν φρίττω τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ λέγων εἰς ἀναξίους ἀκοάς. ἀκούετε δ' ὁμῶς . . . (cf. Quintil. IV 1, 74 partibus danda praefatio est ut: audite nunc reliqua.)

Reliquae vero omnes orationes prooemio carent, aliae, quod allocutiones ante pugnas habitae quam celerrime in gravissima quaeque argumenta animos inducerent, aliae quod ad praeteritas orationes pertinebant. Quas autem prooemio instruxit, in earum maiorem laborem consumpsit propositione et partitione praecipue accurata (cf. Anonymi [Cornuti] *τέχνη ῥητ.* I p. 428 Sp. *εὐμάθειαν ποιεῖ προέκθεσις ἀνανέωσις μερισμός*).

Huc spectat oratio Titi VI 36.

τὸ δ' ὅτι μάλιστα προσήκει μάχεσθαι τοῖς δυσκόλοις τοὺς ἀρετῆς ἐφιεμένους καὶ ὅτι καλὸν ἐν εὐκλείᾳ τελευτῆ καὶ ὡς οὐκ ἄκαρπον ἔσται τοῖς καταρξαμένοις τὸ γενναῖον, διέξειμι.

Neque minus in aliis orationum partibus hanc tripartitam²⁾ eum divisionem, ultra quam propositionem

¹⁾ Quam consuetudinem Demosthenem initio orationum imitandi qui illuderent non defuisse documento sint dialogi Luciani, in quibus Jovi suadet, ut orationem a Demosthenico enuntiato incipiat *σύνειρε ὀλίγα ἐναλλάττων, οὕτω γοῦν οἱ πολλοὶ ῥητορεύουσιν* *Zeῦς τραγωδ.* 14/15. *δὶς κατηγ.* 26. Helm, *Lucian und Menipp* p. 133, 276.

²⁾ cf. de triadica quadam compositione Norden, *Äneis Buch VI, Commentar* p. 370.

extendi nonnulli vetabant (Quint. IV 5, 3), esse secutum, doceant haec verba:

IV 186. καταπλήσσονται δ' ἴσως οἱ πολλοὶ τὸ πλῆθος καὶ τὴν τόλμαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐκ τοῦ τόπου πλεονεξίαν, quae in sequenti argumentatione comprobata fere ad verbum excipiuntur 187 πλῆθος, 189 τόλμα, 189 πλεονέκτημα (cf. I 462).

Multo autem accuratior partitione utitur Josephus in illa suasoria regis Agrippae (II 345) vel potius panegyrico imperii Romani supra p. 8 commemorato, in quo diligenter componendo et quam pulcherrime exornando eum summam operam consumpsisse, et ex oratione tota et e verbis propositionis potest cognosci:

II 348. οἶδα μὲν οὖν ὅτι πολλοὶ τὰς ἐκ τῶν ἐπιτρόπων ὕβρεις καὶ τὰ τῆς ἐλευθερίας ἐγκώμα τραγωδοῦσιν, ἐγὼ δὲ πρὶν ἐξετάζειν τίνες ὄντες καὶ τίσιν ἐπιχειρεῖτε πολεμεῖν, πρῶτον διαζεύξω τὴν συμπλοκὴν τῶν προφάσεων.¹⁾

Restat, ut earum orationum, quae de morte voluntaria habitae in utramque partem hanc quaestionem in Stoicorum aliarumque sectarum scholis iterum atque iterum summo

---

¹⁾ cf. Anaximenes τέχνη ῥητ. I p. 184 Sp. περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου. προφάσεις μὲν οὖν εἶσιν τοῦ πολέμου ἐκφέρειν πρὸς τινὰς αὐταὶ . . .

21. εἰὰν πόλεμον μέλλοντα γίνεσθαι διακωλύειν ἐπιχειρῶμεν, πρῶτον μὲν διὰ προφάσεων δεικτέον ἢ παντελῶς οὐδεμίαν ὑπάρχουσαν ἢ μικρὰς καὶ ταπεινὰς οὔσας τὰς δυσχερείας, ἔπειθ' ὡς οὐ συμφέρει πολεμεῖν, διεξιόντας τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἀτυχήματα τοῖς ἀνθρώποις.

14. περιγίνονται δὲ πάντες ἢ διὰ τὴν τῶν θεῶν εὐνοίαν, ἢ εὐτυχίαν προσαγορευόμεν, ἢ διὰ σωμάτων πλῆθος καὶ δῶμην ἢ διὰ χρημάτων εὐπορίαν ἢ διὰ στρατηγοῦ φρόνησιν ἢ διὰ συμμάχων ἀρετὴν ἢ διὰ τόπων εὐφυΐαν.

Quae verba tam explicite laudavi, non quod existimem, Josephum et adiutores religiose haec praecepta disponendi observasse, sed ut ex uno exemplo cognoscatur, quam frequentata et pertrita haec propositio in rhetorum scholis fuerit, qui loci similes tralaticia quadam ratione a posterioribus rhetoribus aucti et amplificati in his orationibus sint adhibiti.

studio disputatam et a me infra (p. 17) accuratius explicandam vertunt, propositionem et partitionem quomodo adhibuerit ostendam. Quas orationes quale in genus cadentes intelligi velit, apparet e verbis ante orationes ipsas collocatis:

VII 340. *ἐνεχείρει λόγοις περὶ ψυχῆς ἀθανασίας.*

III 361. *ἤρχετο φιλοσοφεῖν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης,* propositionem ipsam his significat:

VII 345. *συμφορὰ ἐστὶν τὸ ζῆν ἀνθρώποις, οὐχὶ θάνατος.*

III 362. *τί γὰρ τοσοῦτον σφῶν αὐτῶν, ἑταῖροι, φονῶμεν; ἢ τί τὰ φίλτατα διαστασιάζωμεν, σῶμα καὶ ψυχὴν;*

Sed haec hactenus de prooemiis, propositionibus, partitionibus; sequitur ut iam ad illa summa veniamus, quae maximi momenti sunt in omnibus orationibus, ad

argumentationem.

Atque ut primum illius orationis, quam ad gloriam populi Romani celebrandam ab Agrippa esse habitam (II 345) saepius commemoravimus, summa persequar, propositionem sequitur hoc enthymema:

II 349. *εἰ μὲν ἀμύνεσθε τοὺς ἀδικοῦντας, τί σεμνύετε τὴν ἐλευθερίαν; εἰ δὲ τὸ δουλεύειν ἀφόρητον ἠγεῖσθε, περισσὴ πρὸς τοὺς ἠγεμόνας ἢ μέμψις, καὶ γὰρ ἐκείνων μειριαζόντων αἰσχρὸν ὁμοίως τὸ δουλεύειν* (eandem argumentationis structuram invenis III 364. *εἰ μὲν — εἰ δέ — καὶ γάρ.*¹⁾)

Deinceps singula contraria refutantur et refelluntur, sua confirmantur argumentis.

II 350. *σκοπεῖτε δὲ καθ' ἕκαστον ὡς ἔστιν μικρὰ τοῦ πολεμεῖν ἢ ὑπόθεσις,* (cf. illud Anaximenes supra commemoratum) *καὶ πρῶτά γε τὰ τῶν ἐπιτρόπων ἐγκλήματα* (cf.

---

¹⁾ cf. Emporius de deliberativa materia Rhet. Lat. min. ed. Halm p. 572. „generalis gradus est in quo veluti summam delibatis partibus quas causa complectitur, sine manifesta ipsarum commemoratione disseremus.“

propositionis verba (II 348) ὕβρεις ἐπιτρόπων paulum variata), quae tribus partibus redarguit et diluit, sententiis *περὶ ἀδικίας* insertis. (cf. Dio Chrysost. XXII *περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου*: 4. ἐν ἀπάσαις ταῖς βουλαῖς οὐχ ἤκιστα ἐμπίπτει καὶ τὸ τοιοῦτον, εἰ δίκαιον τοῖς μὴ προαδικήσασι πολεμεῖν.)

Sequitur pars secunda propositionis

II 355. ἀλλὰ μὴν τό γε νῦν ἐλευθερίας ἐπιθυμεῖν ἄωρον (cf. propositionem τὰ τῆς ἐλευθερίας ἐγκώμια) quam rem aequae atque antea tribus partibus probat, sententia (355/6), deinde a minore ad maius ducens disputationem profert 356/7 οἰκειὸν ὑπόδειγμα, denique ἀλλότρια παραδείγματα. Cuius ei argumentationis singula eiusmodi in usum venerunt, ut fere eadem verba cogitataque repetat in oratione obliqua (V 362).

II 354/6. κινηθέντα δ' ἅπαξ τὸν πόλεμον οὔτε ἀποθέσθαι δάδιον δίχα συμφορῶν οὔτε βασιάζειν. ἀλλὰ μὴν τό γε νῦν ἐλευθερίας ἐπιθυμεῖν ἄωρον, δέον ὑπὲρ τοῦ μηθ' ἀποβαλεῖν αὐτὴν ἀγωνίζεσθαι πρότερον κτλ. cf. V 365/6 et II 357 ~ V 368.

Quantum vero Josephus in enumeratione exemplorum, quae rhetores docebant multiplicem delectandi copiam et summa cum auctoritate praebere fidem, scholae cum usu et scriptoribus rhetoribusque illius aetatis et posteriorum temporum cohaereat facile potest cognosci. Nam eadem exempla sua aetate decantata illudit Lucianus *ῥητ. διδάσκ.* 18. ἐπὶ δὲ πᾶσιν λεγέσθω ὁ Μαραθῶν καὶ αἰεὶ ὁ Ἄθως πλείσθω¹⁾ καὶ ὁ Ἑλλήσποντος πεζευέσθω καὶ Ξέρξης φευγέτω καὶ Λεωνίδης θαυμαζέσθω καὶ ἡ Σαλαμῖς καὶ τὸ Ἀρτεμῖσιον καὶ αἱ Πλαταιαί, quibuscum conferas velim Josephum, qui producit τὸν ὑπερήφανον Ξέρξην διὰ γῆς πλεύσαντα καὶ διὰ θαλάσσης ὀδεύσαντα (quod Gorgianum²⁾) a rhetoribus persaepe usitatum hoc loco ex Isocrate ipso (panegyri. 89) haustum esse

¹⁾ quam dictionem Aelius Aristides probat et commendat *τέχνη περὶ σεμνότητ.* rhet. Gr. II p. 461 Sp.

²⁾ Norden, *Antike Kunstpr.* I p. 385/6.

fortasse crediderit quispiam, quia vocabulum *ὑπερήφανος* (paneg. *ὑπερηφανία*) adiungitur.), deinde *τὴν μικρὰν Σάλαμιν* et *Λακεδαιμονίους* et *Θέρμοπύλας* et *Πλαταιάς* et *τὸν ἐρευνήσαντα τὴν Ἀσίαν Ἀγησίλαον*.

Agesilaum autem a rhetoribus commendatum esse docet Menander *περὶ ἐπιδεικ. rhet. Gr. III p. 389 Sp.*

χαίρει τὸ τῆς λαλιᾶς εἶδος τῇ γλυκύτητι καὶ τῇ τῶν διηγημάτων ἀβρόβητι. παραγένονται δ' ἂν ἡ γλυκύτης τῶν λόγων εἰ παραδείγματα λέγοιμεν δι' ὧν ἐμφανιοῦμεν ὃ προαιρούμεθα. οἷον εἰ Ἀγησίλαον λέγοιμεν . . . (cf. Aelius Aristides εἰς Ῥώμην 26, 17 K. ἐδήλωσε ἡ Ἀγεσιλάω δύναμις . . .).

Consentaneum vero est Josephum in heroum enumeratione et populorum producere Macedones et Philippum et Alexandrum¹⁾, de quibus omnes rhetorum scholas et epideicticos scriptores declamasse e sescentis locis potest cognosci, et cuius *τύχη* quasi proverbio V 465 commemoratur.

Qua prima argumentationis parte (*συμπλοκὴ τῶν προφάσεων*) disserta ad insequentem partem (*τίνες ὄντες καὶ τίσιν ἐπιχειρεῖτε πολεμεῖν*) transit disputatio quae cum priore complectentibus hisce verbis coniungitur:

II 361. *ἄλλα τε ἔθνη μυρία πλείονος γέμοντα πρὸς ἐλευθερίαν παρρησίας εἶκει, μόνοι δ' ὑμεῖς ἀδοξεῖτε δουλεύειν οἷς ὑποτέτακται τὰ πάντα ~ V 366. δεῖν μέντοι καὶ δεσπότας ἀδοξεῖν ταπεινοτέρους οὐχ οἷς ὑποχείρια τὰ πάντα.*

Propositionis autem verba II 36 *ποία στρατιᾷ ποίοις πεποιθότες ὄπλοις* assertis et urgentibus quaestionibus interpositis comprobantur ea argumentatione, quae formam speciemque panegyrici imperii Romani subit.

Cuius res numerosque in breviario publico esse

---

¹⁾ cf. Peter, *Geschichtl. Literatur der röm. Kaiserzeit* p. 259, Hirzel, *Dialog II* 71 ff., Norden, *Rh. Mus.* 1899 p. 468, Helm, *Lucian und Menipp* p. 207/8, Wendland, *Philos Schrift über die Vorsehung* p. 20⁶ alii.

positas L. Friedlaender¹⁾ recte demonstravit, exornatio autem in exemplis et propin quarum et remotarum gentium explicate allatis versatur. Hic enim illum locum a rhetoribus persaepe usitatum invenimus, qui id agit, ut exemplis quam plurimis cumulatis subiectarum nationum magnitudinem imperii Romani (id quod in celebrando imperatore Menander τὰς πράξεις nominabat et commendabat) depingat et quandam sublimitatem efficiat. Eadem vero enumeratione sive aucta sive minuta Polybium et Dionysium Halicarnasseum et Aelium Aristidem et Appianum non modo in orationibus, sed etiam in praefatione aliisque operis partibus esse usos Kaibel²⁾ demonstravit, quibus addere liceat mihi Philonem (quod deus sit immutabilis 173—176. . . . εἰ δέ μὴ θέλεις τὰς τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ἐξετάζειν τύχας, χωρῶν ὄλων καὶ ἔθνῶν πρὸς τὸ εὖ καὶ χεῖρον μεταβολάς. ἤκμασέν ποτε ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ Μακεδόνες κτλ.) qui producit Persas Parthos Aegyptios Aethiopes Carthaginem Libyam Pontum Europam Asiam καὶ συνελόντι φράσαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, et Plutarchum περὶ τῆς Ῥωμαίων τύχης 317 F. ἡ Τύχη καταλιποῦσα Πέρσας καὶ Ἀσσυρίους Μακεδόνων μὲν ἐλαφρὰ διέστη καὶ ταχέως ἀπεσεύσατο Ἀλέξανδρον καὶ δι' Αἰγύπτου καὶ Συρίας περιφέρουσα βασιλέας διώδευσε καὶ Καρχηδονίους στρεφομένη πολλάκις ἐβάστασε et 323 F. — 324 D. ~ Josephus in illa oratione obliqua, quae summatim argumentum panegyrici repetit et complectitur

V 367. μεταβῆναι γὰρ πρὸς αὐτοὺς παντόθεν τὴν τύχην, καὶ κατὰ ἔθνος τὸν θεὸν ἐμπεριάγοντα τὴν ἀρχὴν νῦν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας εἶναι.

Huc quoque spectant oratio Caesaris quam Cassius Dio fingit (38, 37/8) et Velleius Paterculus I 6 et pane-

¹⁾ index lect. Regimont. 1873 cf. Domaszewski Rh. Mus. 1892, 47 p. 207.

²⁾ Hermes XX p. 497. Dionys v. Halikarn. und die Sophistik.

gyricus Augusti (Virg. Aen. VI, 791) quem quomodo Virgilius componeret Norden¹⁾ explicavit. Quae omnia documento sint et explanent, in quod genus scribendi enumeratio Josephi cadat et quomodo forma et argumentum sint iudicanda.

Qua re in universum praemissa et demonstrata quantum suasoria oratio, quam cum laudativo genere Quintilianus Menander alii docent cohaerere, flosculis rhetoricis sit exornata, certis dicendi luminibus sit illuminata, ut ostendam, singula exempla eligo, quae nimis scholam sapiunt quam ut hoc loco praeterire possim:

illud *ἑτέραν ἐζήτησαν οἰκουμένην ὑπὲρ ὠκεανὸν Ῥωμαῖοι*. II 363 ex imitatione scholae exercitationum et dictionum de Alexandro Magno, Augusto aliis pertritarum sumptum, hoc loco in Romanos transfertur. ~ Velleius Paterculus alterum paene imperio nostro et suo quaerens orbem II 46, 1.²⁾

Iam porro ut alia proferam, rhetoricam quoque speciem formamque praebet quod non est ei satis, commemorasse simplicibus verbis populum, sed tetracolica ratione caeli regionibus enumeratis, qui fines includant terram et terminent, exponit. Qua consuetudine rhetoribus probata (Menander *περὶ ἐπιδεικτ.* III p. 343 Sp. *θέσιν τοίνυν χώρας δοκιμάζομεν καὶ κρίνομεν, ὅπως κεῖται πρὸς οὐρανόν, εἴ ἐν δυσμαῖς ἢ ἐν ἀνατολαῖς ἢ ἐν μεσημβρίᾳ ἢ ἐν ἄρκτῳ*) in Romanis (II 363) et Gallis (II 371) describendis adhibita alio quoque loco utitur, ut exercitus Romani confecta descriptione quasi epilogum adiciat:

II 363. *οὐ γὰρ ἐξήρκεσεν αὐτοῖς [sc. τοῖς Ῥωμαίοις] ὅλος Εὐφροάτης ὑπὸ τὴν ἀνατολήν οὐδὲ τῶν προσαρκτίων ὁ Ἴστρος*

¹⁾ Rh. Mus. 1899, p. 466 sq.

²⁾ cf. Klebs, Philologus 1890 p. 299. Morawski, Zeitschrift für das österreichische Gymnasialwesen 1893. Norden, Ant. Kunstpr. p. 309, Aeneis VI 317.

ἢ τε μεσημβρινή μέχρι τῶν ἀοικήτων ἐρευνηθεῖσα Λιβύη καὶ Γάδειρα πρὸς ἑσπέραν ~

III 107. τί θαυμαστὸν, εἰ πρὸς ἕω μὲν Εὐφράτης, ὠκεανὸς δὲ πρὸς ἑσπέραν, μεσημβρινὸν δὲ Λιβύης τὸ πιότατον καὶ πρὸς ἄρκτον τε Ἴστρος τε καὶ Ῥῆνος τῆς ἡγεμονίας ὄροι;

Neque minus sollemnem quendam usum oratorum et tralaticium, qui quasi apparatus usitatis formulis exornabant, docent epitheta gentium et terrarum, quae et de poetis poetarumque carminibus admonent velut αἱ Σύρταις καὶ τοῖς ἀκούουσι φοβεραί. II 381. et in terrarum descriptionibus inveniuntur velut Dionysii libello qui inscribitur περιήγησις Dionys. 335/36. Ἰβήρων, γείτων ὠκεανοῖο cf. Josephus II 374. οὐδὲ ἐξήρκεσεν Ἰβηρσιν γείτων ὠκεανός.

186. Νομάδων παραπέπταται ἄσπετα φῦλα ~ II 381. Μαρμαρίδαι τὸ μέχρι τῆς διψάδος ἐκτεταμένον φῦλον καὶ τὸ Νομάδων ἄπειρον πλῆθος.

Huc quoque spectant subiectarum gentium exempla quaedam, quae non ut sua possidere eum, sed ut aliena libasse vel inde potest cognosci, quod eadem verbis fere repetitis redeunt in contione a Tito habita:

II 376. τίς οὐκ ἀκοῇ παρεῖληφεν τὸ Γερμανῶν πλῆθος; ἀλκὴν μὲν γὰρ καὶ σωμαίων μεγέθη εἶδετε.

~ VI 331. ἀλκῇ σωμαίων πεποιδότες; καὶ μὴν ἴστε Γερμανοὺς δουλεύοντας ἡμῖν.

II 376. σκέψασθε τὸ Βρεττανῶν τεῖχος οἱ τοῖς Ἱεροσολύμων πεποιδότες τείχεσιν, καὶ γὰρ ἐκείνους περιβεβλημένους ὠκεανόν . . .

~ VI 331. ὀχυρότητι τειχῶν; καὶ τί μείζον ὠκεανοῦ τεῖχος κώλυμα ὄν περιβεβλημένοι Βρεττανοὶ τὰ Ῥωμαίων ὄπλα προσκυνοῦσιν.

II 380. πάντων τὰ Ῥωμαίων ὄπλα προσκυνούντων ὑμεῖς πολεμήσετε μηδὲ τὸ Καρχηδονίων τέλος σκοποῦντες οἱ τὸν μέγαν ἀνχοῦντες Ἀννίβαν ὑπὸ τὴν Σκιπίωνος δεξιὰν ἔπεσον.

~ VI 332. καρτερίᾳ ψυχῆς καὶ πανουργίᾳ στρατηγῶν; ἀλλὰ μὴν ἴδετε καὶ Καρχηδονίους ἀλόντας.

Sed haec quidem hactenus; restat ut Josephus propinquis populis commemoratis (*καὶ τί δεῖ πόρρωθεν ὑμῖν τὴν Ῥωμαίων δύναμιν ὑποδεικνύναι* II 385) et spe sociorum refutata ad extremam partem argumentationis veniat:

II 390. *λοιπὸν οὖν ἐπὶ τὴν τοῦ Θεοῦ συμμαχίαν καταφρευκτέον* (cf. Anaxim. *τέχνη* p. 184 Sp. *περιγίνονται πάντες διὰ τὴν τῶν Θεῶν εὐνοίαν.*)

Quae propositio, quamquam nonnulla verba *περὶ τοῦ νομίμου* facit rhetor, tamen multo accuratius in oratione Josephi ipsius tractatur et comprobatur, quae quasi continuans panegyrici argumentationem disputat his:

V 367/8. *τῶν ἰδίων ἀμνήμονες συμμάχων ὄπλοις καὶ χερσὶν πολεμεῖτε Ῥωμαίοις; τίνα γὰρ οὕτως ἐνικήσαμεν, πότε δ' οὐ Θεὸς ὁ κτίσας ἂν ἀδικῶνται Ἰουδαίων ἔκδικος; . . . ἀκούετε . . . ἵνα γνῶτε μὴ μόνον Ῥωμαίοις πολεμοῦντες ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ* et domesticis exemplis causam demonstrat.

Quoniam genus argumentandi quod adhuc tractavimus panegyricis et historiae exemplis continebatur, veniamus nunc ad aliud genus quod in illis orationibus versatur, quas in utramque partem disputans de

morte voluntaria

composuit.

Neque mihi placet quaestionem in philosophorum scholis sectisque persaepe tractatam explicate persequi singulosque locos, partes, causas scriptorum, cogitata afferre, de quibus apud Baumhauerum¹⁾ res et praecepta Stoicorum accuratius exposita, alios locos laudatos invenies. Attamen ut intelligas qua de causa Josephus tam diligenter duabus orationibus quaestionem tractaverit, non-

---

¹⁾ de morte voluntaria quid censuerint veteres praecipue Stoici, Traiecti ad Rhenum 1842, cf. Zeller, *Philos. der Griechen*, Register s. v. *Selbstmord* nuperrime Hirzel, *der Selbstmord*, *Archiv für Religionsw.* 1907, XI, 1 p. 75.

nullos scriptores enumerabo scriptaque, quae variis e partibus propositionem disputabant atque iterum iterumque disserebant. Huc spectant illae fabulae in quibus locum mortis voluntariae quasi artificium narrationis et firmam particulam fuisse recte est demonstratum¹⁾, huc Vergilii illud Aen. VI 440 et Hygini enumeratio earum, quae se ipsae interfecerunt (fab. 243), declamationesque Ps. Quintiliani²⁾ atque Calpurnii (20), e quibus eam rem in rhetorum quoque scholis pertritam fuisse non minus potest cognosci quam ex illis praeceptis, quae posterioribus temporibus rhetor complectens veterum exempla collegit:

Emporius de deliberat. materia Rhet. Lat. min. ed. Halm p. 572/4, „posita sit deliberatio Lucretiae³⁾ an propter illatum sibi stuprum semet occidat . . . . . generaliter est dicendum mortem aut omnino bonum esse aut certe malum non esse; et vitam non nisi salva honestate esse ducendam, et specialiter multas hoc fortes et nobiles feminas dedisse gloriae suae; at ex altera parte mortem ultimum malum esse et natura a petitione humanae mentis alienum ab ipsis quodammodo etiam diis immortalibus adcelerari vetitum.“

Quibus exemplis quae haud difficulter augeri possunt praemissis facile animadvertes Josephum quoque in tractanda hac quaestione non tam id egisse ut diceret quid sentiret, quam ut rhetoricis artibus indulgeret.

Argumentum autem orationis quam contra mortem voluntariam habuit ipse, (III 362) formulis Platonice et dictionibus exornatum esse quamquam apertum est, tamen eum non tam a Platone ipso causas deduxisse quam philosophiae populari debere multa et scholae studiis arbi-

---

¹⁾ Rhode, *der griech. Roman* 80 f. 111, 2. Heinze, *Virgils epische Technik* p. 135, 129, *Hermes* 34, p. 497².

²⁾ 337.

³⁾ de qua quaestione declamatum esse Quintilianus V 10, 10 commemorat.

tror, quae in omnium usum venisse constat. Attamen ut ostendam, quomodo componat argumenta, operae mihi pretium esse videtur, singula et gravissima quaeque persequi et exemplis aliis locisque illustrare et explanare.

Morti voluntariae autem primum repugnat, ut ipsius verbis utar, his:

III 369. ἡ ἀποχειρία καὶ τῆς κοινῆς ἀπάντων ζώων φύσεως ἀλλότριον καὶ πρὸς τὸν κτίσαντα θεὸν ἡμᾶς ἐστὶν ἀσέβεια quibuscum conferas illud Emporii (p. 18) paululum variatum. Quam argumentationem omnino affinem esse diatribae quae vocatur cum Wendlandius attingat¹⁾, populares ad formulas pertinent verba

III 372. ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ θεοῦ μοῖρα τοῖς σώμασιν ἐνοικίζεται; quam saepe enim corpus et domus sint collata doceat Heinzius²⁾ alii. Platonium autem odorem sententiae et vocabula servant, quae quidem in communem usum venisse supra commemoravimus:

III 372. εἴτ' ἐὰν μὲν ἀφανίσῃ τις ἀνθρώπου παρακαταθήκην ἢ διαθήτῃ κακῶς, πονηρὸς εἶναι δοκεῖ καὶ ἄπιστος, εἰ δέ τις τοῦ σφειτέρου σώματος ἐκβάλλει τὴν παρακαταθήκην τοῦ θεοῦ, λεληθέναι δοκεῖ τὸν ἀδικούμενον; καὶ κολάζειν μὲν τοὺς ἀποδράντας οἰκέτας δίκαιον νενόμισται κἄν πονηροὺς καταλείπῃσι δεσπότας, αὐτοὶ δὲ κάλλιστον βίον ἀποδιδράσκοντες τὸν θεὸν οὐ δοκοῦμεν ἀσεβεῖν; ἄρ' οὐκ ἴστε ὅτι τῶν μὲν ἐξιόντων τοῦ βίου κατὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον καὶ τὸ ληφθὲν παρὰ τοῦ θεοῦ χρέος ἐκτινύντων ὅταν ὁ δὸς κομίσασθαι θέλῃ κτλ. cuius τόπου argumentum et verba variis e generibus singula exemplis explanentur:

Plato Phaedo 62 B. οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδ' ἀποδιδράσκειν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι.

---

¹⁾ Die Therapeuten und die philonische Schrift vom beschaulichen Leben, Jahrb. für klass. Philol. Suppl. 22, 1896 p. 712².

²⁾ Lucretii liber III Kommentar p. 154.

C. καὶ σὺ ἂν τῶν σαντοῦ κτημάτων εἴτι ἐαντὸ ἀποκτινύοι μὴ σημήναντος διὰ βούλει αὐτὸ τεθνάναι χαλεπαίνεις ἂν τῷ αὐτῷ.

οἱ ἐξιόντες τοῦ βίου Stoica et popularis dictio,
de vocabulis χρέος et παρακαταθήκη quae ad con-
trariam rem comprobendam adhibitae e consolationibus
sunt sumptae, conferas velim

Philonem de Abr. 259. καθάπερ δὲ οὐδεὶς ἂν ἄχθοιτο τῶν μετρίων χρέος ἢ παρακαταθήκην ἀποτίνων τῷ προεμένῳ (Wendland, Philo und die kyn.-stoische Diatribe p. 59).

Plutarch. consolatio ad Apoll. 116 A. ἐπελάθου διὰ ταῦτ' ἔλαβες ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναι . . ., ἔχομεν γὰρ τὸ ζῆν ὥσπερ παρακαταθεμένοις θεοῖς ἐξ ἀνάγκης.

Antholog. Palat. VII 732. ἐκτίσων Ἄϊδη χρεῖος ὀφειλό-
μενον¹⁾,

[Plato] Axiochus 367 B. κὰν μή τις θᾶπτον ὡς χρέος ἀποδιδῶ τὸ ζῆν.

Josephus VI 49. πῶς οὐκ ἀγεννὲς μὴ δίδόναι ταῖς χρεῖαις δὲ τῷ χρεῶν ἀποδώσομεν.

Mentione quoque dignum est, quod Josephus illam consuetudinem ab Aeschine commemoratam attingere videtur

III 377. τοῦτο μεμίσηται παρὰ τῷ θεῷ καὶ παρὰ τῷ σοφωτάτῳ κολάζεται νομοθέτῃ . . . . παρ' ἑτέροις δὲ καὶ τὰς δεξιὰς τῶν τοιούτων νεκρῶν ἀποκόπτειν ἐκέλευσαν.

---

¹⁾ de carminibus sepulcralibus Lier, topica carminum sepulcralium, Philol. v. XVI p. 577 „iam quaeritur cur tandem hominibus nulla spes sit mortis effugiendae. Atque opinio enim apud veteres divulgata fuit homines vitam a natura accepisse non propriam sed mutuam; nihil nisi vitae usum fructumque hominibus esse datum. Qua re debitum aequo animo persolvendum esse ubi creditor repeteret. Haec sententia vitam esse quoddam debitum quoddam a natura mutuum datum, in titulis Latinis loci communis vim obtinet.“

~ Aeschines III 244. *ἐάν τις ἑαυτὸν διαχρήσῃται*¹⁾ *τὴν χεῖρα τὴν τοῦτο πράξασαν χωρὶς σωμάτων θάπτομεν.*

At priusquam popularem philosophiae argumentationem subiit, magis rhetorica ratione causas quae pro morte voluntaria proferri possunt, enthymemate refutat, cuius formam et structuram *εἰ μὲν ἀποσιρέφομαι . . . ἀξιὸς εἶμι, εἰ δ' εἰσέρχεται . . . πόσω . . . εἰσέλθοι; καὶ γὰρ ἠλίθιον . . .* in alia quoque oratione (p. 8) invenimus, deinde sententiis quaestione et altercatione, qua affinitas quaedam diatribae advocatur, interruptis, quarum et acutam formam et argumentum exemplis e variis generibus scriptoribusque repetitis explanaturus sum, non quod existimem, ea ad evolvendum fontem symbolam conferre, sed quod verborum frequens consensus eadem cogitata paululum variata recurrere docet.

III 365. *δειλὸς ὁμοίως ὃ τε μὴ βουλόμενος θνήσκειν ὅταν δέη καὶ ὃ βουλόμενος ὅταν μὴ δέη* ~

Ammianus Marcellinus XXV 3, 19 aequo enim animo iuxta timidus est et ignavus qui cum non oportet mori desiderat et qui refugiat cum sit oportunum (Weymann, Archiv für lat. Lexikogr. XIV p. 56)

de structura sententiae cf. Seneca Phoeniss. 99. qui cogit mori nolentem in aequo est quique properantem impedit

Exc. VIII 7. non magis crudeles sunt qui volentes vivere occidunt quam qui volentes vivere non sinunt.

de sententiae et sequentium verborum

III 368. *γενναῖον γὰρ ἀνελεῖν ἑαυτὸν, φήσει τις. οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἀγεννέστατον* vi et argumento cf.

Polyb. XXX. 7,8. *οὐ γὰρ ἔλαττόν ἐστιν ἀγεννίας σημεῖον τὸ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδῶτα μοχθηρότερον προεξάγειν ἐκ τοῦ ζῆν αὐτόν, ποτὲ μὲν τὰς τῶν ἀντιπολιτευομένων ἀνατάσεων καταπλα-*

---

¹⁾ cf. Josephus II 395 *τί κωλύει ταῖς ἑαυτῶν χερσὶν διαχρήσασθαι;*

γέντα, ποτὲ δὲ τὴν τῶν κρατούντων ἐξουσίαν τοῦ παρὰ τὸ κα-
θῆκον φιλοζωεῖν. (Scala, Studien des Polybius p. 212 sq.)

Aristotel. Nicom. Eth. 3,11 p. 1116a¹². τὸ δ' ἀποθνήσκειν
φρεύγοντα πενίαν ἢ ἔρωτα ἢ λυπηρὸν οὐκ ἀνδρείου ἀλλὰ μᾶλλον
δειλοῦ. (Bernays, Lucian und die Cyniker p. 57.)

Cuius orationis quoniam gravissimi ponderis locos
argumentationis attulisse mihi videor, nunc ad contrariam
transeamus, qua viris et feminis et liberis qui salutem
desperant, ut sibi mortem consciscant, dux suadet et per-
suadet.

Quam orationem, quam, cum mortem bonum esse
demonstrari intersit cum consolationibus (p. 20) cohaerere
nobis a Pseudoplatonis Axiocho usque ad Senecam Plu-
tarchum posteriores servatis perspicuum est, Titi verba
attingere videntur, qui τὸ ὑμνεῖν τὴν ἐν πολέμῳ τελευτήν
παραλιπὼν (VI 46), et exponit quae ratio inter mortem pug-
nae morbique intercedat, et sortem mortuorum celebrat.
(cf. de hac re Diels, Elementum p. 73 Anm. 1, de illa
differentia [Dionysius] τέχνη ζητ. p. 29 Us.) ἐπειδὴ οἱ ἐν
πολέμῳ τελευτήσαντες ὅμοιοι ταῖς ἡλικίαις, οὐδὲν ἀπὸ τούτων
ἔξομεν εἰς παραμυθίαν ἐπιχειρεῖν, πλὴν ὅτι ἐνδόξως ἀπέθανον
ὑπὲρ τῆς πατρίδος. καθ' οὕτως καὶ ὅτι ταχὺς καὶ ἀναίσθητος
ὁ τοιοῦτος θάνατος καὶ ἐκτὸς βασάνων καὶ τῶν κακῶν ἐκ τῆς
νόσου . . . et Apollonidas Anthol. Pal. epigr. sepulcr.

233. Αἴλιος Ἀύσονίης στρατιῆς πρόμος ὁ χρυσέοισι
στέμμασι σωρεύσας αὐχένας ὀπλοφόρους,
νοῦσος ὅτ' εἰς πυμάτην ὠλόσθανε, τέρμα τ' ἄφυκτον,
εἶδεν ἀριστείην ἐμφανῆ εἰς ἰδίην.
πῆξε δ' ὑπὸ σπλάγχνοισιν ἐὼν ξίφος εἶπέ τε θνήσκων.
αὐτὸς ἐκὼν ἐδάμην, μὴ νόσος εὐχος ἔχη

et 234 Philipp. Thessal.

. . . Ἄνδρας Ἄρης κτείνει, δειλοτέρους δὲ νόσος.

Sed ut ad illam orationem pro morte voluntaria
habitam, quam Josephus inscribit περὶ ψυχῆς ἀθανασίας

(VII 340) redeam, ad primum propositum ὅτι συμφορὰ τὸ ζῆν ἐστὶν οὐ θάνατος VII 340 comprobandum illud argumentum profert, quod anima in corpore quasi in carcere vincta sit et inclusa:

VII 344. ἕως εἰσὶν ἐν θνητῷ σώματι δεδεμέναι ψυχαὶ καὶ τῶν τούτου κακῶν συναναπίμπλονται, τᾶληθέστατον εἰπεῖν τεθνήκασι. cf. de corpore cum carcere collato¹⁾ Plato Phaed. 67 C. ἐκλυομένη ὡσπερ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος et Lier l. l. p. 602/3 alii, de oxymoro, posteriore enuntiati parte, locos quos Heinzius in comm. ad Lucret. III 1046 p. 196 affert (1045/6 an vero dubitabis et indignabere obire mortua cui vita et prope iam vivo atque videnti.)

Sequuntur verba

VII 347/8. αἰτία ψυχῇ σώματι γενομένη μεταβολῆς, δτου γὰρ ἂν ψυχῇ προσψαύση, τοῦτο ζῆ καὶ τέθνηκεν, ὅτου δ' ἂν ἀπαλλαγῆ, μαρανθὲν ἀποθνήσκει, de quorum vi et notione et imaginibus adhibitis conferas velim Lucretium III 445—448 et Philonem de somn. I 11 ἀνθεῖ γὰρ ἡ ψυχὴ... ὁπότεν αἱ τοῦ σώματος ἀκμαὶ μαραίνονται. et epigrammata sepulcralia Graeca, in quibus vocabulum μαραίνεσθαι variatur (cf. Kaibel 368 et 471) de forma autem et structura illud Xenophontis Cyrop. VIII 7, 19.

οὐδεπώποτε ἐπέισθη ὡς ἡ ψυχὴ ἕως ἂν ἐν θνητῷ σώματι ᾗ, ζῆ, ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῆ, τέθνηκεν.

Neque minus pertritum est argumentum novum quod in affinitate mortis et somni versatur a scriptoribus et poetis pervulgatum.

VII 348. ὕπνου ὃς ἑμῖν ἔστω τῶν λόγων ἐναργέστατον τεκμήριον, ἐν ᾧ πολλὰ τῶν ἐσομένων προθεσπίζουσι. ~ Xenoph. Cyrop. VIII 7, 21.

ἐννοήσατε ἐγγύτερον μὲν τῶν ἀνθρώπων θανάτῳ οὐδὲν ἐστὶν ὕπνου. ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ τότε δήπου θειοτάτη κατα-

¹⁾ VII 344. εἰς τὸν τόπον οἰκείον ἀφήσει ψυχὰς ~ Axioch. 365 εἰς τὸν οἰκείον τόπον ἰδρυθεῖσα.

φαίνεται καὶ τότε τι τῶν μελλόντων προορᾷ. et Philo de somn. II 2, 1. (cf. Cohn, Einteil. und Chronol. der Schriften Philos Philol. Suppl. 1899, p. 402.) alii. Continuat autem disputationem orator exemplo alienae gentis.

VII 351. ἔδει μὲν οὖν ἡμᾶς ἄλλοις εἶναι παράδειγμα τῆς εἰς θάνατον ἐτοιμότητος. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀλλοφύλων δεόμεθα πίστεως, βλέψωμεν εἰς Ἰνδοὺς, quod Lucianus in satira περὶ τῆς Περειγρίνου τελευταίης 25 affert. (Verba autem, quae de Indis facit.

VII 356. ῥᾶον γὰρ ἐκείνους εἰς τὸν θάνατον οἱ φίλτατοι προπέμπουσι ἢ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἕκαστοι τοὺς πόλις εἰς μηκίστην ἀποδημίαν aequè atque de Getis Julianus p. 327 Sp. οὐ γὰρ ἀποθνήσκειν ἀλλὰ μετακίεσθαι νομίζοντες ἐτοιμότερον αὐτὸ ποιοῦσιν ἢ τὰς ἀποδημίας ὑπομένουσι, ad illud Platonium, quod mors est quaedam quasi migratio commutatioque vitae, spectare videntur.)

Reliquae partes orationis quoniam in domesticis Judaeorum exemplis versantur, epilogi autem indoles, ratio, loci in epilogis disserendis infra tractabitur, nunc in argumentationis generibus formisque perquirendis id ago, ut eruam, quos locos Josephus in

allocutionibus

ante pugnas habitis ut militum animos confirmaret et incitaret adhibuerit. Quas non modo inter se multos consensus habere, sed etiam cum pugnarum descriptionibus saepius convenire, et per se est conspicuum et postea explicatius potest demonstrari; nunc vero maxime frequentatos locos afferro, quibus compositis Josephus primum περὶ τύχης verbis dictionibusque repetitis declamat, deinde quadam syncrisi virtutes Romanorum et Judaeorum opponit, denique ut subsidium et providentia dei aut Romanis aut Judaeis faveat duces loquentes et petentes fingit.

Quod doceat conspectus:

I) I 374. οὔτε δυστυχεῖν οὔτε τούναντίον ἐν ἀνθρώποις βέβαιον ἀλλ' ἔστιν ἰδεῖν ἐπαμειβομένην εἰς ἑκάτερα τὴν τύχην.

I 373. πρὸς γε μὴν τὰς δαιμονίους πληγὰς ἀθυμεῖν εἰκὸς ἦν, τὸ δ' αὐτὸ πρὸς ἀνθρωπίνην ἔφοδον πάσχειν ἀνάνδρων.

IV 42. δξεῖα ἐν ἀμφοτέροις ἡ τύχη. ὥσπερ ἀπειροκάλων τὸ λίαν ἐπαίρεσθαι ταῖς εὐπραγίαις οὔτως ἀνάνδρων τὸ καταπτῆσαι ἐν τοῖς παισίμασι. (cf. locum de fortunae varietate in scholis pertritum apud Senecam rhet. contr. I 8, 16 suas. I 9. Norden, Antike Kunstpr. p. 276. Luetzen, de priorum scriptorum argenteae quae dicitur latinitatis studiis Eschwege Progr. 1907, p. 27.)

II) III 475. Ῥωμαίων ἐμπειρία καὶ τάξις ~ IV 45.

III 475. Ἰουδαῖοι τολμηταὶ καὶ θανάτου καταφρονοῦντες, ἀλλ' ἀσύντακτοι καὶ πολέμων ἄπειροι.

III 479. Ἰουδαίων ἡγεῖται τόλμα καὶ θράσος καὶ ἀπόνοια, ἡμῶν δ' ἀρετὴ καὶ εὐπείθεια καὶ τὸ γενναῖον.

VI 39. τὰ δ' ἡμέτερα παιίσματα τῆς Ἰουδαίων ἐστὶν ἀπονοίας.

IV 45. τὸ ἀπερίσκεπτον ἐν πολέμῳ καὶ ὁρμῆς μανιῶδες¹⁾
IV 45 ~ τῆς ὁρμῆς τὸ ἀταμίεντον IV 44 ~ ὁρμὴ ἄσκεπτος καὶ μανιώδης VI 328 (νίκην ἐγγυᾶται VI 45 ~ I 374)

[Ῥωμαῖοι] ἔθιμον ἐν πολέμῳ τὸ κρατεῖν ἔχοντες VI 38 ~ ἐκείνῳ τὸ νικᾶν ἔθος III 482 cf. p. 35.

III) VI 110. θεὸς ἄρα, θεὸς αὐτὸς ἐπάγει κάθαρσιν.

VI 39. τὰ δ' ἐκείνων πάθη ταῖς τοῦ θεοῦ συνεργίαις αὖξεται.

I 378. οὐ διαφεύξονται τὸν μέγαν ὀφθαλμὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ἀνίκητον δεξιάν.

Quibus e locis cum cognoscas Josephum non operam dedisse, ut in allocutionum argumentatione modum declamatorum declamationumque usitatarum excedere, in

---

¹⁾ Wölfflin, Archiv für latein. Lexikogr.: zur Psychologie VII, p. 138 furor Judaicus.

epilogis,

quamquam natura rerum multos consensus habet oratio, tamen rem ad gravitatem quandam et affectus motusque concitandos attollit. Huc pertinet praecipue epilogus orationis pro morte voluntaria habitae, quem omnibus artificiiis rhetoricae luxuriae et figuris exornat. Quod magis quidem verbis ipsis patebit, quibus ad explanandum genus pauca exempla addidi:

Jos. VII 384. ἄθλιοι μὲν οἱ νέοι τῆς ῥώμης τῶν σωμάτων εἰς πολλὰς αἰκίας ἀρχέσοντες, ἄθλιοι δὲ οἱ παρηβηκότες ~

Lesbonax II 6/7. ἄθλιοι οἱ πατέρες στερηθέντες τῆς ἡμετέρας προσόψεως . . ἀντὶ δὲ καλλίστης ἐλευθερίας εἰς αἰσχίστην δουλείαν καθιστάμενοι, οἴκτραί αἱ γυναῖκες καθίστανται.

Jos. VII 385. ὄψεται τις γυναῖκα πρὸς βίαν ἀγομένην, φωνῆς ἐπακούσεται τέκνου.

382. ὕβρις καὶ δουλεία καὶ τὸ βλέπειν γυναῖκας εἰς αἰσχύνην ἀγομένας μετὰ τέκνων οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις κακὸν ἐκ φύσεως ἀναγκαῖον ἀλλὰ ταῦτα διὰ τὴν αὐτῶν δειλίαν ὑπομένουσιν οἱ παρὸν πρὸ αὐτῶν ἀποθανεῖν μὴ θελήσαντες.

VII 376. πρόρριζος πόλις ἐκ βάρθρων ἀνήρπασται.

~ Livius 26, 13, 14. itaque quoniam aliter dis immortalibus est visum, cum mortem ne recusare quidem debeam, cruciatus contumeliasque quas parat hostis dum liber dum mei potens sum effugere morte praeterquam honesta etiam leni posse, non videbo subnixos neque vinctus per urbem trahar nec dirimi incendiique patriam videbo nec rapi ad stuprum matres et virgines ingenuosque pueros. . . . . urbem e fundamentis proruerunt.

Reliquarum vero orationum epilogos ita componit, ut praecepta rhetorum observet complectaturque breviter quaecumque ad confirmandos militum civiumque animos apta esse videntur. Unde fit ut duabus e rebus praecipue constant epilogi, una quod auditores monet orator, pro quibus sit certamen, altera, quod dux promittit se ipsum principem adfuturum esse pugnae.

1) I 378. ἴτω τις οὐχ ὑπὲρ γυναικὸς οὐδ' ὑπὲρ τέκνων οὐδ' ὑπὲρ κινδυνεύουσης πατρίδος ἀλλ' ὑπὲρ τῶν πρέσβεων ἀμυνόμενος ~ IV 191, V 418, II 400. (cf. de forma et structura Livius 21, 41, 16 alii saepius: unusquisque se non corpus sed coniugem ac liberos parvos armis protegere putet.)

2) I 379. προκινδυνεύσω καὶ γὰρ χρώμενος ὑμῖν πειθηνίοις ~ III 483.

IV 191. προστήσομαι δ' ἐγὼ γνώμη τε καὶ χειρὶ.

IV 48. πειράσομαι δ' ἐγὼ καθάπερ νῦν ἐπὶ πάσης μάχης προάγειν τε ὑμῶν εἰς τοὺς πολεμίους καὶ τελευταῖος ἀποχωρεῖν. (cf. de argumento illud Livianum 21, 4.

Hannibal princeps in proelium ibat, ultimus excedebat, de forma Thucyd. V 9, 10. ἐγὼ τε δείξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὢν μᾶλλον τοῖς πέλας ἢ καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν.)

Quodsi omnes orationes multum haberent, quo inter se consentirent, repetitio dictionum et verborum interdum non tam ad inopiam vocabulorum cogitatorumque est revocanda quam ad studium

disponendi

et coniungendi singulas partes. Quae forma cum ad singulos locos argumentationis pertinebat a multis aliis scriptoribus¹⁾ observata tum in epilogis adhibebatur, qui verba prooemii excipiunt et repetunt

III 363. καλὸν γὰρ ἐν πολέμῳ θνήσκειν ἀλλὰ πολέμου νόμῳ τουτέστιν ὑπὸ τῶν κρατούντων et 365 καλὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀποθνήσκειν ~ 379/81. (III 364. ἡλίθιον ταῦτα δοῦν ~ 381. ἡλιθιώτερον.)

IV 163. ἢ καλὸν ἦν ἐμοὶ τεθνάναι ~ IV 190.

II 346. τῆς ἐνίων κακοβουλίας ~ II 399.

VI 36. καλὸν ἐν πολέμῳ τελευτῆ ~ VI 46.

---

¹⁾ cf. ut scriptorem sermone moribusque, aetate humanitateque dissonum nominem, Antiphontem (Reuter, Beobachtungen zur Technik des A. Hermes 39, 348 Stichwort).

VI 36. μάχεσθαι τοῖς δυσκόλοις τοὺς ἀρετῆς ἐφιεμένους
~ 39.

VI 36. αἷς οὐκ ἄκαρπον ἔσται τοῖς καταρξαμένοις τὸ γεν-
ναῖον ~ 52.

V 376. ὄπλοις καὶ χερσὶν πολεμεῖτε Ῥωμαίοις ~ 380,
382, 386, 387/8, 399, 400.

V 377. πότε δὲ θεὸς δὲ κτίσας ἂν ἀδικῶνται Ἰουδαίων ἔκ-
δικος ~ 407 πάντα ἐπιτρέπειν τῷ θεῷ V 382, ~ 386, 400.

I 373. πρὸς τὰς δαιμονίους πληγὰς ἀθυμεῖν ἀνάνδρων . . ,
πρὸς ἀνθρωπίνην ἔφοδον πάσχειν ~ 376.

I 373. οὐ τοσοῦτον ὄπλοις ἢ χερσὶν πεποιθότες ὄσον, ταῖς
αὐτομάταις ἡμῶν συμφοραῖς ~ 378.

III 369. ἡ αὐτοχειρία καὶ τῆς κοινῆς ἀπάντων ζώων
φύσεως ἀλλότριον καὶ πρὸς τὸν κτίσαντα ἡμᾶς ἔστιν ἀσέβεια ~
370, 373.

IV 186. καταπλήσσονται δ' ἴσως οἱ πολλοὶ τότε πληθὸς
αὐτῶν καὶ τὴν τόλμαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐκ τοῦ τόπου πλεονεξίαν
~ IV 187, 188, 189 (cf. I 462).

VII 323. πάλαι διεγνωκότας ἡμᾶς μήτε Ῥωμαίοις μήτ'
ἄλλῳ τινὶ δουλεύειν ἢ θεῷ ~ 336, 341.

VII 343. συμφορὰ τὸ ζῆν ἔστιν ἀνθρώποις οὐχὶ θάνατος
~ 358.

Quae omnia quamquam documento sunt quod verba
repetita disponendae orationi — nescio an non semper
cum consilio atque mente — usui fuerint, tamen non est
dubium, quin aliis locis Josephus quadam verborum inopia
adductus ad easdem formulas redeat, cf. Niesium praef.
p. II., et ex orationibus ut pauca eligam,

VII 394. διηρπάγη τὸ ἄστυ τοῖς πολεμίοις ~ 398.

VII 329. τὴν ἐλευθερίαν φυλάξαντες ~ VII 334.

IV 239. τῆς μητροπόλεως καλόουσης ~ IV 243.

Alias vero formas transitus et coniungendi parti-
culas breviter attingendas praebent altercationes et con-
tradictiones velut

II 365. χαλεπὸν τὸ δουλεύειν, ἐρεῖ τις ~ III 367, VII 363.

quas in diatribis quae vocantur frequentatas fuisse nemo nescit. Neque minus ad rationem disponendi aut coniungendi membra pertinent verba et formulae, quibus continuatur oratio, res deducitur:

II 352. *φέρε δ' εἶναι* II 355 ~ II 371 *ἀλλὰ μὴν* VI 337 *ἔστω γοῦν*.

III 472. *εἰδῆτε τίνες ὄντες πρὸς τίνας μάχεσθαι μέλλομεν* ~ III 475.

IV 266. *χρὴ σκέπτεσθαι τοὺς διαβάλλοντας καὶ καθ' ὧν* ~ VI 107.

Qua re exposita quoniam satis ostendisse mihi videor, quae artificia Josephus in exornandis orationibus adhibuerit, quem ordinem normasque observaverit, nunc diserturus sum de reliquis operis partibus quasi apparatu et ornamentis, de

descriptionibus

in quarum genus quas res cadere rhetores antiqui existimaverint, ex Hermogenis definitione intelligatur. (cf. Theonem II p. 118 Sp. Aphthonium II p. 46. Nicolaum III 491 Sp.)

Hermog. II p. 16 Sp. *ἔκφρασις ἔστι λόγος περιηγηματικὸς ὡς φασὶ ἐναργῆς καὶ ὑπ' ὄψιν ἄγων τὸ δηλούμενον. γίνονται δ' ἐκφράσεις προσώπων μὲν ὡς παρ' Ὀμήρω, πραγμάτων οἷον ἔκφρασις πεζομαχίας καὶ ναυμαχίας, καιρῶν δ' οἷον εἰρήνης πολέμου, τόπων δ' οἷον λιμένων αἰγαλῶν πόλεων, χρόνων οἷον ἐορτῆς.*

Atque priusquam argumentum et rationem locorum communium attingam, pauca mihi de forma et structura descriptionum sunt commemoranda. Quae cum a continenti narratione in qua perpetuam rerum scriptarum historiam complectitur auctor, secernantur, fieri non potest, quin cum conexu operis certis formulis coniungantur et cohaereant, quibus introducit narrationem, quo facilius animum ad novas et inauditas res advertat, aut concludit, ut scriptor tamquam epilogo quid sentiat dicat.

Illuc vero primum formulae pertinent a quibus somnia aut fabulas aut regionum descriptiones maxime mentione dignas incipit velut

II 114. ἄξιον δὲ μνήμης ἠγησάμην καὶ τὸ τῆς γυναικὸς ὄναρ.

I 69. ὧν τὴν καταστροφὴν ἄξιον ἀφηγήσασθαι ~ II 469.

I 532. VII 96. VII 132. III 229.

Neque minus huc spectant sententiae et enuntiata artificiose et explicate composita, quae res introducunt et prooemii loco praeparant velut

VI 199/200. καὶ τί δεῖ τὴν ἐν ἀψύχοις ἀναίδειαν τοῦ λιμοῦ λέγειν; εἴμι γὰρ αὐτοῦ δηλώσων ἔργον οἷον μήτε παρ' Ἑλλήσιν μήτε παρὰ βαρβάροις ἰστόρηται . . . κτλ.

I 208. ἀμήχανον δ' ἐν εὐπραγίαις φθόνον διαφυγεῖν.

VII 42. περὶ ὧν ἀναγκαῖόν ἐστι διὰ συντόμων προειπεῖν ἵνα καὶ τῶν μετὰ ταῦτα πραχθέντων εὐπαρακολούθητον ποιήσωμαι τὴν διήγησιν.

VI 84. ἐδιώκετο δὲ ἄρα καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης ἣν ἀμήχανον διαφυγεῖν θνητὸν ὄντα.

Praetermissis autem formis quae usu vocabuli τότε novam narrationem introducunt, breviter transitus attingo, quibus partes operis simpliciter coniungit:

II 254. καθαρθείσης τῆς χώρας ἕτερον εἶδος λησιῶν ἐπεφύετο. 258. συνέστη πρὸς τούτοις στίφος ἕτερον. 261. μείζονι δὲ τούτων πληγῇ. 264. κατεσταλμένων δὲ τούτων πάλιν ἕτερον μέρος ἐφλέγμαινεν. 266. ἕτερα δὲ ταραχὴ συνίσταται.

VII 54. δευτέρα πάλιν συμφορὰ προσέπεσε.

VII 89. τῇ προειρημένῃ ἀποσιτάσει κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας καὶ Σκυθικὸν τόλμημα συνέδραμεν.

Multo vero magis variati sunt epilogi, quibus quasi clausulis terminat narrationes et descriptiones insertas. Atque primum quidem huc pertinet quod pugnam exsequendo subtiliter numerum caesorum concludit velut

I 151. Ἰουδαίων μὲν οὖν ἀνηρέθησαν μύριοι καὶ δισχίλιοι ~ IV 333, IV 436, III 531. aut anno, die, mense praecipue obsidionibus confectis velut Jotapatae.

III 339. Ἰωτάπατα μὲν οὖν οὕτως ἔάλω τρεισκαιδεκάτῳ Νέρωνος ἡγεμονίας ἔτει Πανέμου νομηγία ~ VI 67, VI 435, V 302, IV 83, III 282, III 306, III 542. aut nominibus militum eorum, qui ceteris omnibus fortitudine praestiterunt,

VI 92. ἠγωνίσαντο ἐπισήμως κατὰ ταύτην τὴν μάχην Ἀλεξᾶς κτλ., quae fere ad verbum repetita invenies VI 148, aut formulis certis particulisque velut μὲν οὖν et τοσοῦτος aliis.

1. VII 95. ὁ μὲν οὖν περὶ τὴν Μυσίαν πόλεμος ταχεῖαν οὕτως ἔλαβε τὴν κρίσιν ~ IV 485, VII 218, I 673, I 581.

2. III 315. καὶ τοιαύταις μὲν συμφοραῖς Σαμαρεῖται ἐχρήσαντο.

VI 442. τοιοῦτο μὲν δὴ τὸ τέλος τῆς Ἱεροσολύμων πολιορκίας ~ I 551, VI 162.

3. II 257. τοσοῦτον ἐπιβουλευόντων τὸ τάχος ἦν καὶ τοῦ λαθεῖν ἢ τέχνη (quae sententiae magis cadere videntur in genus τῶν ἐπικρίσεων id est λόγου ῥηθέντος ἐπικύρωσις καὶ βεβαίωσις Schol. Hermog. Ernesti lex. techn. Gr. p. 132.) οὕτως ἠπειγεν ἡ ἀνάγκη I 220 ~ III 246, IV 97.

4. ταῦτα μὲν οὕτως φύσεως ἔχει III 521, ~ III 160, VII 432, I 531, II 265.

5. τὸ μὲν οὖν ἱερὸν οὕτως ἐπεποιήτο VII 432 ~ VII 294, III 428, I 273, I 646, VII 74, III 108, VI 156, VI 163, VI 266, V 105, IV 111, IV 120.

6. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν ἐν τούτοις ἦν ~ IV 587, VI 192.

7. aliam speciem praebent eae clausulae quae sententiarum modo quasi τὸ ἦθος exprimentes ostendunt quid scriptor sentiat, „epiphonemata rei narratae vel probatae summae acclamationes“, ut Quintiliani (VIII 5, 11) verbis utar, velut

I 397. οὐδὲν δὲ οὕτως ἐνήγεν εἰς τὰς δωρεὰς ὡς τὸ μεγαλόφρον τοῦ λαμβάνοντος, quas praecipue urbibus expugnatis et viris mortuis adicit:

VI 310. ταῦτά τις ἐννοῶν εὐρήσει τὸν μὲν θεὸν ἀνθρώπων κηδόμενον καὶ παντοίως προσημαίνοντα τῷ σφετέρῳ γένοι τὰ σωτήρια ~ V 465, V 60.

VI 267. πολλὰ δ' ἐπολοφυράμενος ἄν τις ἔργῳ πάντων μεγίστην λάβοι παραμυθίαν τὴν εἰμαρμένην ἄφυκτον οὖσαν ὥσπερ ἐμψύχοις οὕτω καὶ ἔργοις καὶ τόποις ~ VI 176.

V 20. θνήσκει μέγιστον πένθος ἀπολιτῶν καὶ λύπην, καὶ γὰρ κατὰ χεῖρα καὶ συνέσει διάσημος ἦν ~ VI 66, I 68, I 43, VII 32, I 77.

VII 4. τοιοῦτο μὲν οὖν τὸ τέλος ἐκ τῆς τῶν νεωτερισάντων ἀνοίας Ἱεροσολύμοις ἐγένετο, λαμπρᾷ τε πόλει καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις διαβοηθείῃ ~ VI 408.

V 257. φημί γὰρ ὡς τὴν μὲν πόλιν ἡ στάσις, Ῥωμαῖοι δ' ἔλλον τὴν στάσιν ~ V 566, IV 312.

II 276. καθόλου ἡ μὲν παρρησία πάντων περιέκοπτο, τυραννὶς δ' ἦν διὰ πλειόνων, καὶ τὰ σπέρματα τῆς μελλούσης ἀλώσεως κατεβάλλετο ~ IV 321.

V 442. καθ' ἕκαστον μὲν οὖν ἐπεξιέναι τὴν παρανομίαν αὐτῶν ἀδύνατον, συνελόντα δ' εἰπεῖν μὴ πόλιν ἄλλην τοιαῦτα πεπονθέναι ~ VII 274.

8. III 58. τὰ μὲν περὶ τῆς τε Ἰουδαίων τε καὶ πέριξ χώρας ὡς ἐνήν μάλιστα συντόμως ἀπηγγέλαμεν ~ IV 475, IV 39.

9. II 532. καὶ παρὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὁ τε πόλεμος ἐπὶ τοσοῦτον μῆκος προὔβη καὶ ἀνήκεστον Ἰουδαίοις συμφορῶν ἀναπλησθῆναι συνέπεσον.

Quae mihi colligenda erant, ut haberem quibus demonstrarem, quomodo Josephus disponderet et coniungeret partes rerum, quas non modo in orationibus, sed etiam in descriptionibus artificiis esse exornandas putavit; nunc vero redeo ad id, unde proficiscebatur disputatio, atque cum in

descriptionum argumento versaturus sim, primum animum intendo in

pugnarum et rerum militarium

descriptiones.

Quibus in disserendis id potissimum ago, ut appareat, quo modo componat Josephus, quos locos communes saepius adhibeat, quae ei sint communia cum aliis scriptoribus. Quodsi quantum a fide historica recedat mihi non est quaerendum, tamen e formulis repetitis et studio vim efficiendi facile potest cognosci, descriptiones scholam sapere, consuetudinem usumque tralaticium redolere. Quod e singulis patebit:

1) dictiones usitatae

I 335. οἱ στρατιῶται οὔτε πρὸς τὸ πλῆθος οὔτε πρὸς τὴν ὄρμην ὑποδείσαντες ~ II 529, IV 34, II 529, II 600, VI 22, VI 62, III 175, III 14, III 452, III 467, III 488, V 90.

VI 59. ὄρμη τινι δαιμονίῳ χρώμενος ~ VI 252.

V 75. ἄξαντες μετὰ κραυγῆς ~ VII 212.

II 225. λίθους ἀρπιάσαντες ἔβαλλον ~ II 445.

II 526. λίθοις παίοντες συνήλασαν ~ II 534.

I 352. στρατιῶται ὡσπερ μεμνηότες ~ VII 37.

IV 542. πολλοὺς χειροκοπήσας εἰσέπεμψε ~ V 455.

VII 21. προσήδρευε πολιορκίᾳ ~ VII 75.

III 268. χειρῶν ἔργα καὶ ψυχῆς ἐπεδείκνυντο ~ I 95.

III 433. διεσώθη γὰρ οὐδὲ ἄγγελος ἀλλ' αὐτοματὶ διεκηρύσσετο φήμη τὴν ἄλωσιν οἰκεία φύσει τῶν σκυθρωποτέρων (cf. Cicero de imp. Cn. Pomp. 25 ad aures imperatoris calamitatem non e proelio nuntius sed ex sermone rumor afferebat.)

V 307. προσβολαὶ καὶ τειχομαχίαι καὶ κατὰ λόχους ἐκδρομαὶ συνεχεῖς ἦσαν, οὐδ' ἔστιν ἥτις ἰδέα μάχης ἀπελείπετο ~ V 10, III 489, III 157.

VI 142. οὐδέτεροι ἐκοπίων ~ V 307.

III 251. γενναίως ἠγωνίσαντο ~ VI 142, IV 429, I 172, I 154, V 162.

III 165. ἦν πολὺς ὁ ψόφος ~ III 247, III 424.

I 34. κατὰ μνήμην ὧν ἔπαθον ~ I 336, III 329, V 41, IV 78.

2) *urbs capta dέχεται μετ' εὐφημίας et ἀνευφημεῖ ὡς σωτήρα καὶ εὐεργέτην victorem* II 511 ~ III 549, IV 417, IV 113.

3) *Titus commemoratur* VI 70. *Τίτος πρῶτος ἀναβαίνει*. III 497. *πρῶτος εἰσέρχεται καὶ μετ' αὐτὸν οἱ λοιποὶ* ~ III 487, III 324.

V 81. *δοκεῖ τότε ἂν κινδυνεῦσαι τὸ τάγμα πᾶν, εἰ μὴ Τίτος ἐπεβοήθησε* ~ V 339.

4) *opponuntur syncrиси quadaм virtutes vitiaque Romanorum et Judaeorum (cf. p. 25) non modo ut nationes ipsas depingat, sed etiam ut quibus causis et affectibus militum animi ad pugnam incitentur exponat.*

II 47. *περιῆσαν πολέμου ἐμπειρία τῶν ἀπείρων* ~ III 15, V 305.

VI 159. *Ῥωμαίων μὲν μετὰ τῆς ἰσχύος ἐμπειρία τοῦ πολεμεῖν χρωμένων, Ἰουδαίων δὲ ἀφειδέσι ταῖς ὁρμαῖς καὶ τοῖς θυμοῖς ἀκατασκέτοις* ~ V 306, III 153, VI 79, II 423.

III 15. *πεζοὶ πρὸς ἵππεῖς* ~ III 477.

III 113. *γυμνήτας ὀπλιται* ~ III 477, II 512 (cf. Herodianus II 13, 10 *γυμνοὶ πρὸς ὀπλισμένους* et I 12, 7 *ἀνοπλοὶ πρὸς ὀπλισμένους*).

II 234. *ἀστρατήγητοι καὶ μηδενὶ τῶν ἀρχόντων κατέχοντι πειθήνιον* ~ II 498 *ἐξ ἔθους τὸ πειθήνιον ἔχοντες* ~ III 15.

III 112. *ἀδοκῆτοις πολλοὶ καὶ πρὸς μάχην ἔτοιμοι καὶ πρόθυμοι.* (Livius 25, 38, 12. *praeparati incautos, armati inermes* ~ III 451.)

VI 394. *ἐκράτουν καὶ τούτων Ῥωμαῖοι πλήθει τε καὶ βία, καὶ τὸ μέγιστον, εὐθυμοῦντες ἀθύμων ἤδη παρειμένων* ~ IV 197. II 502. *ἐμπειρία μὲν ἠττώμενοι τῶν στρατιωτῶν, ταῖς δὲ προθυμίαις καὶ τῷ κατὰ Ἰουδαίων μίσει τὸ λειπὸν ἐν ταῖς ἐπιστήμας ἀντιπληροῦντες* ~ IV 198.

VI 20. δεινὴ τὸς στρατιώτας εἶχεν αἰδώς¹⁾ ~ VI 160, III 153, V 488, III 156.

V 488. Ἰουδαίων οὐ τοσοῦτον ἔτι κατ' ἀλκὴν ὅσον ἀπογνώσει σωτηρίας παραμενόντων καὶ Ῥωμαίους ἐτόνωσεν αἰδώς τε καὶ δόξης καὶ τῶν ὄπλων καὶ τοῦ προκινδυνεύοντος Καίσαρος ~ VI 160, V 306.

VII 213. πολλῇ τῶν μὲν ἀπονοία τῶν δὲ φιλονεικία χρωμένων.

V 309/10. παρὰ μὲν τοῖς Ἰουδαίοις ἕρις ἦν μάλιστα τοῦ Σίμωνος, αἰδώς¹⁾ ἦν καὶ δέος, Ῥωμαίοις δὲ ἐπ' ἀνδρείαν προτροπὴ τοῦ τε κρατεῖν²⁾ ἔθος καὶ ἥττης ἀήθεια συνεχῆς τε στρατεία καὶ διηνεγκεῖς μελέται καὶ μέγεθος ἡγεμονίας, πρὸ πάντων δὲ Τίτος ~ VI 143.

~ III 482. κάκείνω τὸ νικᾶν ἔθος²⁾ et III 156 τὸ μὴ ταχέως νικᾶν ἦτταν ἡγούμενοι et VI 38 ἔθιμον ἐν πολέμῳ τὸ κρατεῖν ἔχοντες. cf. Herodianus V 5, 10 τοῦ κρατεῖν ἔθος et III 9, 8 νικᾶν γὰρ πάντοτε ταῖς μάχαις εἰδισμένος τὸ μὴ περιγενέσθαι ἦτταν ἡγεῖτο.

Quam similis autem etsi singulae res variantur, structura aliarum pugnarum gentiumque descriptionum sit, potest cognosci, ut unum exemplum proferam, e Livio X 41. proelium commissum atrox (Jos. κρατερὰ συρρήγνυται μάχη), ceterum longe disparibus animis: Romanis ira spes ardor certaminis avidos hostium sanguinis in proelium rapit, Samnitium magnam partem necessitas ac religio invitos magis resistere quam pugnam inferre cogit; nec susti-

1) cf. Livium III 63, 4 tantumque hos pudor quantum alios laudes excitabant, Lucanum Phars. I 145, solusque pudor non vincere bello (cf. Hosium de imitatione Roman. script. imprimis Lucani v. 145).

2) mentione mihi dignum videtur quod huic de Romanis dicto τοῦ κρατεῖν ἔθος opponitur illud de Graecis qui sunt ἀήθεις τοῦ ἄρχειν (Bernays, Heraklitische Briefe 8, 11 et Aelius Aristides ἐγκώμιον Ῥώμης, I p. 342 D. ἐκεῖνο ἐπιδεικνύμαι βούλομαι δι' οὐπω πρὸ ὑμῶν [sc. τῶν Ῥωμαίων] ἦν τὸ ἄρχειν εἰδέναι.

nuissent primum clamorem atque impetum Romanorum per aliquot iam annos vinci adsueti ni potentior alius metus insidens a fuga retineret.¹⁾

5) auxilium dei III 293 θεὸς ἦν ἄρα ~ IV 573, IV 104, IV 370, III 494, IV 26. θύελλα δαιμόνιος IV 76 ~ VII 318/9.

6) urbe expugnata aut pugna confecta.

VII 1. ἐπειδὴ δ' οὔτε φονεύειν οὔτε διαρπάζειν εἶχεν ἡ στρατιὰ πάντων τοῖς θυμοῖς καταλειπόντων ~ Liv. 31, 26, 13 postquam non tam ira erat satiata quam irae exercendae materia deerat, et Liv. 22, 59, 8 nec supersumus pugnae nisi in quibus trucidandis et ferrum et vires hostem defuerunt. (Morawski, Zeitschr. für die österr. Gymn. 1893.)

7) ante caedem οὔτε φειδῶ εἰσῆει τινὸς οὔτε ἔλεος III 329 ~ II 235, VI 253 ἰκετεύοντες καὶ ἀμυνόμενοι. IV 311 ~ VI 271.

8) de fuga. οὔτε ἦν φυγῆς τόπος οὔτε μένουσι σωτηρία III 424 ~ IV 434, IV 519, II 549.

9) de angustiarum pugnis

I 352. ἐσφάττοντο δ' ἐν τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι ~ V 94, IV 22, III 329/30, IV 312, V 336, VI 257, II 227.

Quibus in proeliis explicandis Josephus in deliciis habet, dictionibus quae magis in genus τῶν ὑπερβολῶν cadere videantur, non pugnam sed caedem describere, id quod iam docuerat schola rhetorica et exercitatione et imitatione (cf. Theon II p. 63 Sp. Quintil. 8, 3, 67); huc spectant

I 338. τοσούτον ἐσωρεύθη νεκρῶν πλήθος ὥστε τὰς ὁδοὺς ἀποφραγῆναι τοῖς κρατοῦσιν ~ VI 276. οὐδαμοῦ γὰρ ἡ γῆ

---

¹⁾ cf. de Virgilianis pugnarum descriptionibus Heinze Virg. epische Technik p. 189 sq. de Taciteis Liebenam Jahrb. für klass. Phil. 1892, de aliorum scriptorum Peter, Geschichtl. Literatur der röm. Kaiserz. passim.

διεφαίνετο ἀλλὰ σωροῖς ἐπιβαίνοντες οἱ στρατιῶται σωμάτων
 ~ II 30.

VI 272/4. *συνήχει ἡ φλόξ, συνήχει τε Περαία καὶ τὰ πέριξ
 ὄρη βαρυτέραν ποιῶντα τὴν βοήν ~ III 250 (cf. Curt. Ruf.
 III 10, 2 redditur clamor, iugis montium vastisque salti-
 bus repercussus) et illud Leonidae saepius velut a Cice-
 rone Tusc. I 101 commemoratum tralaticium quod Lu-
 cianus ῥητ. διδάσκ. 18 ὁ ἥλιος ὑπὸ τῶν Μηδικῶν βελῶν σκε-
 πέσθω illudit, a Suida quoque s. v. ὑπετέμνετο allatum a
 Suidae et a Josephi editoribus neglectum vertit scriptor
 in suum usum hisce verbis: ἀφιεμένων ἀπὸ συνθήματος τῶν
 βελῶν τὸ φῶς ὑπετέμνετο III 265.¹⁾*

Quibus locis expositis restat ut addam Josephum
 descriptiones obsidionum et pugnarum *παρέργοις* insertis
 et narratiunculis variare conari, interrupta narratione aliis
 pugnis²⁾ aut proeliis singularibus non modo Titi Vespasi-
 ani celebrandi causa sed etiam Romanorum singulorum
 et Judaeorum aut ut res per tempora ordineque ut gestae
 sunt persequatur aut ut variatione animos delectet.

Neque minorem operam in descriptiones famis, pestis,
 morborum conferebat, quae et in diatribis quae vocantur
 persaepe esse tractata et a rhetoribus in scholis cum Thu-
 cydidis imitatione pestis tum exercitationibus aucta et
 amplificata constat.³⁾

---

¹⁾ cf. Ausfeld, Alexanderroman II 16 p. 72 et e posteriorum
 sophistarum numero hanc conformationem

Himerius eccl. V 3: *μή μοι νίκη ποιεῖ τὴν ἡμέραν τοῖς βέ-
 λεσιν, μηδ' ὑποτρεχέτω τὸν ἥλιον νέφος ἐκ τῶν βελῶν τῆς σῆς
 στρατιᾶς συγκείμενον et or. II 25 τοῦ ἡλίου τοξεύων τὸ φῶς
 ἀπέκρουπε.*

²⁾ obsidio Jotapatae III 110—339, Gamalae IV 1—83,
 Hierosolymorum V/VI.

³⁾ [Dionys.] *τέχνη* p. 120 Us. αἱ καλούμεναι ἐκφράσεις τὸ
 πολλαχοῦ τὸν χειμῶνα γράφειν καὶ λοιμοὺς καὶ λιμοὺς.

Quo magis autem omnia in promptu sint et accuratius explanentur, utitur Josephus figura quae vocatur Graeca a Servio in Virg. comm. 8, 676¹⁾, quam ad *ἐνέργειαν* id est paene sub oculos rerum subiunctionem maxime idoneam esse et doctrina et exemplis ostendunt rhetores. Quas enim Theon (rhet. Gr. II p. 63 Sp.) ex Aeschine et Demosthene petitas *παραφράσεις τῆς πόλεως ἀλώσεως* exscribit:

ἐξ ἀνάγκης ἦν δρᾶν ταῦτα πάντα οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιηρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικία, γυναῖκα καὶ παιδάρια ὀλίγα καὶ πρεσβύτας . . . κτλ., eas dico invenimus et in orationum epilogis (VII 377/88 p. 26) et mutatis paulum variatisque verbis, argumento repetito, forma figurae servata, in descriptionibus vastatarum urbium.

II 465. *ἦν δὲ ἰδεῖν τὰς πόλεις ἀτάφων σωμάτων* ~ V 352, III 529, multo maiore vi in imaginum et tabularum descriptione, quibus triumphus et fortuna victorum Judaeorum depingitur et exprimitur.

VII 134. *ἀργύρου γὰρ καὶ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἐν παντοίαις ἰδέαις κατασκευασμάτων ἦν δρᾶν* ~ VII 138, VII 142.

Triumphus autem descriptionem et ea verba, quibus exponit quomodo cives et urbs imperatorem Vespasianum exspectent et recipiant, ex officinis rhetorum prodisse et in genus *ἐπιδεικτικὸν* et *ἐγκωμαστικὸν* cadere, e tumida et turgida inflatione potest cognosci, cuius ampullae inscriptionibus iis, quibus subiectae gentes dominos celebrabant, aut *τῷ εἶδει τῶν ἐπιβατηρίων* sunt affines, de quibus Menander III p. 380 et 427 Sp. verba facit. Ut genus autem descriptionis triumphus intelligas, nonnullas dictiones affero:

VII 64. *μακρὰν ἀπόντα ὡς ἤκοντα περιεῖπον, τὴν προσδοκίαν ἐκ τοῦ πάνυ θέλειν ἄφιξιν αὐτοῦ νομίζοντες.*

VII 69. *οὐ μὴν οὐδὲ τῶν ἄλλων τις ἠνείχετο τῆς ἐν-*

---

¹⁾ cf. Wölfflin, Archiv für lat. Lexikogr. II 135/6 est videre.

τεύξεως τὴν ἀναβολήν, ἀλλ' οὕτως ἐξεχέοντο πάντες ἄθροοι, καὶ πᾶσιν εὐπορώτερον καὶ ῥᾶον ἐδόκει τοῦ μένειν τὸ ἀπιέναι, ὡς καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν τότε πρῶτον ἐν ἑαυτῇ λαβεῖν ὀλιγανθρωπίας αἰσθησιν ἰδίαν· ἦσαν γὰρ ἐλάττους τῶν ἀπιόντων οἱ μένοντες.

At ut redeam ad ἔκφρασιν τοῦ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, dilucide et significanter terrores et pavores exprimit et exponit Josephus, cui non satis videtur in universum depingere, sed etiam exemplo matris quae infantem esurit, vim amplificare conatur.¹⁾ Dictiones autem et cogitata rarius repetit velut

VI 213. μακαρισμὸς τῶν φθανόντων ~ II 84, VII 372, IV 385 et θάπτειν τοὺς προσήκοντας οὐκ ἴσχυον οἱ κάμνοντες ~ V 514, IV 382, IV 317,

qui loci quos fieri non potest, ut omnes et colligam et enumerem, simili loco Livii complectentis a Josepho quoque adhibitos explanentur:

Liv. XXV, 26,8: *postremo ita adsuetudine mali efferverant animos ut non modo lacrimis iustoque comploratu prosequerentur mortuos sed ne efferrent quidem aut sepelirent iacerentque strata exanima corpora in conspectu similem mortem exspectantium mortuique aegros, aegri validos cum metu tum tabe ac pestifero odore conficerent.*

Descriptiones autem eas, quas ad delectandos et edocendos lectores inserebat velut regionum et fabularum (IV 529—533) et sectarum (II 119), cum breviter atque obiter attingam, paucis de rei Romanorum militaris descriptione (III 70—109) disseram, quam in numero τῶν ἐκφράσεων habendam esse nemo est qui neget si conferat illud Nicolai προγυμνάσιμ. Rhet. Gr. III p. 491 Sp. διηγῆσεως ἔστιν εἰπεῖν: ἐπολέμησαν, ἐκφράσεως δὲ ὅτι τοιαῦδε καὶ τοιαῦδε ἑκάτεροι παρασκευῇ ἐχρήσαντο καὶ τῶδε τῶ τρόπῳ τῆς ὀπλίσεως.

---

¹⁾ de hac re apud Hegesippum diligentius explicata Weyman, Archiv für lat. Lexik. XIV. p. 59. apud rhetores Ps. Quintiliani declamatio XII.

Accedit quod descriptio quasi ad comprobandam propositionem inserta est, quod Romani imperium orbis terrarum virtuti suae, non fortunae debeant; initio enim descriptionis haec dicit:

γνώσεταιί τις τὴν τοσῆνδε ἡγεμονίαν αὐτοὺς ἀρετῆς κτῆμα ἔχοντας οὐ δῶρον τύχης.¹⁾ Neque mihi in animo est hanc σύγκρισιν ἀρετῆς καὶ τύχης²⁾ explicatius persequi, cuius unam partem Polybius commemorat:

VIII 28,5. ἵνα μὴ τύχην λέγοντες μόνον μακαρίζωμεν τοὺς κρατοῦντας ἀλόγως καθάπερ οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' εἰδότες τὰς ἀληθεῖς αἰτίας ἐπαινῶμεν καὶ θαυμάζωμεν κατὰ λόγον ἡγουμένους, et quam Titus ipse commemorat:

VII 6. φανερόν καθιστάντες ὅτι μήτε πλῆθος πολεμίων δύναιντ' ἄν ποτε τὴν Ῥωμαίων ἀρετὴν διαφυγεῖν κἄν εἰς πολλὰ τινες τὴν τύχην εὗρονται συναγωνιζομένην,

praetermitto porro idem propositum antithetico modo a multis scriptoribus de singulis viris adhibitum velut a Tacito saepius et a Cicerone De imper. Cn. Pom. 10: *initia praeclara non felicitati eius, sed virtuti tribuenda esse* et 47: *non solum propter virtutem, sed etiam propter fortunam Maximo saepius imperio mandata esse*, et pro Archia poeta 24: *noster hic Magnus, qui cum virtute fortunam adaequavit*. Satis mihi autem est Plutarchi declamationem quae in eodem proposito versatur afferre et Flori epitomen.

Plutarch. περὶ τῆς Ῥωμαίων τύχης 316 C. αἱ πολλοὺς πολλάκις ἠγωνισμέναι καὶ μεγάλους ἀγῶνας Ἀρετῇ καὶ Τύχῃ πρὸς ἀλλήλας μέγιστον ἀγωνίζονται τὸν παρόντα, περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας διαδικαζόμεναι ποτέρας γέγονεν ἔργον καὶ ποτέρα τὴν τηλικαύτην δύναμιν γεγέννηκεν.

1) huc quoque pertinent

III 74. ἔπεται δὲ τὸ κρατεῖν ἀεὶ κατὰ τῶν οὐχ ὁμοίων βέβαιον ~ III 106 de descriptionis epilogo cf. supra p. 16.

2) cf. Julian. I 23 B. δεῖξαι τὴν σὴν ἀρετὴν περιγενομένην τῆς ἐκείνων τύχης φαίην ἄν εἰκότως et Plutarch. περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης ἢ ἀρετῆς.

Flori epit. 1,2. tot in periculis populus Romanus laboribusque iactatus est ut ad constituendum eius imperium contendisse Virtus et Fortuna videantur.

Quod adhuc ex opere Josephi attuli, pertinebat ad res et rerum exornationem et dispositionem; nunc vero ad

descriptionem vitae

morumque transeamus eorum, quos excellentes et mentione dignos esse putavit.

Atque ut primum praecepta veterum perspiciam, Josephi genus dicendi conferam, rarius illud Senecae observasse videtur:

suas. 6,21. *quotiens magni alicuius viri mors ab historicis narrata est, toties fere consummatio totius vitae et quasi funebris laudatio redditur. hoc semel aut iterum a Thucydide factum in paucissimis personis usurpatum a Sallustio T. Livius benignius omnibus magnis viris praestitit. sequentes historici multo id effusius fecerunt; Ciceroni hoc ut Graeco verbo utar ἐπιτάφιον Livius reddidit.*¹⁾

Quomodo fit ut quamquam urbibus captis saepius adiungit epilogos (cf. p. 32), tamen e numero eorum qui pugnantes primas partes agebant, interdum pugnis singularibus confectis, uno loco autem duobus sacerdotibus interfectis (IV, 318), ut Polybianis verbis utar (Leo l. l. p. 249) ἐπιμετροῦντας καὶ ἐπιδιδάσκοντας λόγους adiciat.

Explicatius autem et accuratius, si omitto nationum descriptiones, quarum naturam rationemque saepius explanantibus verbis notat²⁾, tractat Josephus et Vespasianum

---

¹⁾ cf. Leo, griech.-röm. Biographie p. 235. de scholae exercitationibus Sen. epist. 95, 65: *Posidonius ait utilem futuram et descriptionem cuiusque virtutis: hanc ethologiam vocat, quidam characterismon appellant, signa cuiusque virtutis ac vitii et notas reddentem quibus inter se similia discriminantur.*

²⁾ cf. de genere Wölfflin, Archiv für lat. Lexikogr. XII, p. 26.

et Titum et Domitianum, quibus in disserendis neque ei contigit, ut adulationes vitaret aut dictiones quasi curiales ¹⁾, neque ei propositum erat, ut dilucide et perspicue sub aspectum venirent principes, quandoquidem certae formulae describendi virtutes iam usu perceptae et consuetudinibus rhetorum erant tritae; quae quam saepe a scriptoribus adhibitae sint doceat Menander, cuius verba etsi posterioribus temporibus scripta priore quoque aetate valere apparet.

περὶ ἐπιδ. rhet. Gr. p. 373,7 ff. ἀρεταὶ [τοῦ βασιλέως] τέσσαρές εἰσιν: ἀνδρεία δικαιοσύνη σωφροσύνη φρόνησις.

12. φρονήσεως ἐστὶ τὸ στρατηγεῖν καλῶς ἐν τοῖς πολέμοις.

14. ἐκφράσεις καὶ λόχους καὶ ἐνέδρας καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ τῶν ἐναντίων καὶ τῶν ἐναντίων κατὰ τοῦ βασιλέως.

374, 24. μετὰ τὸ τέλος τῶν πράξεων ἢ καὶ πρὸς τῷ τέλει τῶν πράξεων ἐρεῖς τι καὶ περὶ τρίτης ἀρετῆς, λέγω δὴ περὶ φιλανθρωπίας . . . . τὸ λείψανον τοῦ γένους σώζεσθαι. ἅμα μὲν ἵνα μνημεῖον τοῦ πάθους τοῦ γεγονότος σώζεται τὸ λειπόμενον, ἅμα δὲ ἵνα καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἐνδείξηται. quibus cum verbis velim, conferas Josephi de Tito saepius repetita.

VI 350. τὰ λοιπὰ σώζων ἐμαυτῷ et VI 333. ἡ φιλανθρωπία²⁾ ~ I 27, V 334 et de fortitudine exempla proeliis singularibus probata, quae quantum Titum laudibus attollant iam mihi dicere non est necesse.³⁾

Vespasianum autem inducens non recta oratione facit iudicium, sed primum describit cogitatis Neronis qui

III 4. εὕρισκει ἄνδρα ταῖς ἀπὸ νεότητος στρατείαις ἐγγεγηρακότα, προειρηνεύσαντα τὴν ἐσπέραν, προσκνησάμενον τὴν Βρετανίαν ~ III 6 deinde sermonibus⁴⁾ militum,

---

1) cf. imprimis de Domitiano Germanorum victore VII, 86/8.

2) qua virtute nullam aliam regum magis celebratam esse exponit Wendland, die hellenistisch-röm. Kultur in ihren Beziehungen zu Judentum und Christentum p. 77.

3) cf. p. 34.

4) cf. Tacitus ann. I 9 de Augusto, II 73 de Germanico, Curt. Ruf. III 15, 5 de Alexandro, Norden, Antike Kunstpr. I 304.

IV 592—600 σωφροσύνη, ἀντὶ ἀπαίδων πατήρ, εἴτε οὖν ἐμπειρία γήρως¹⁾ προσήκει τὸ ἄρχειν, Οὐεσπασιανῶ, εἴτε νεότητος ἀλκῆ Τίτω denique

VII 65. (66 ὁ δῆμος 67 τὸ στρατιωτικόν.)

E numero autem reliquorum ducum duos accurata descriptione dignos existimat, Herodem, quem ἐγκωμίου modo Nicolai Damasceni libris adhibitis eum tractasse Destinon²⁾ recte demonstravit, et Johannem Gischalensem inimicum, quem ut naturam et imaginem quam diligentissime depingat et exprimat cumulatis et assertis enuntiatis non obliqua oratione aliorumque opera, sed recta ipse describit. (IV, 85 ~ IV, 208 ~ II, 585/7.)

Ceteris autem in describendis viris et feminis certis utitur formulis, quibus repetitis paulumque variatis neque quaerit neque significat, quid proprium sit singulorum hominum:

I 123. Ἀντίπατρος γένος ἦν Ἰδουμαῖος προγόνων τε ἔνεκα καὶ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἰσχύος πρωτεύων τοῦ ἔθνους ~ VI 201.

I 85. Ἀλέξανδρος καθ' ἡλικίαν καὶ μετριότητι προέχειν δοκῶν.

I 120. Ἀριστόβουλος δυνάμει καὶ φρονήματι προέχων.

II 476. ἄξιος ἐλέου διὰ σώματος ἀλκὴν καὶ ψυχῆς παράστημα 469 οὐκ ἄσημος ῥώμη δὲ σώματος καὶ τόλμη διαφέρων.

II 56. δι' ἀλκὴν καὶ γένεσιν ~ III 11, 144, II 482, V 290.

IV 416. ἀξιώματι καὶ γένει πρώτος ~ IV 358.

II 46. ἡλικίᾳ προέχων καὶ κατ' ἐμπειρίαν.

VI 54. Σαβῖνος τοῦνομα γένος ἀπὸ Συρίας ἀνὴρ καὶ κατὰ χεῖρα καὶ κατὰ ψυχὴν ἐφάνη ἄριστος ~ IV 359, I 47, IV 36, I 324.

¹⁾ quo loco Vespasiani et Titi senectutem et iuventutem opponendi qui pertritus illis temporibus fuisse videtur, postea Philostratus Ap. VI 30 p., 244 K. utitur: νεότητος δὲ γῆρα ἅμα εἰς τὸ ἄρχειν ἰούσης . . . πρεσβυτέρα γὰρ συμβήσεται νέοις ἐξ ὧν καὶ γῆρας ἰσχύσει καὶ νεότης οὐκ ἀτακτῆσει.

²⁾ Die Quellen des Josephus 1882.

II 278. Γέσσιος Φλῶρος ἦν μὲν ἐν τοῖς ἐλεεινοῖς ὀμώτατος, ἐν δὲ τοῖς αἰσχροῖς ἀναιδέστατος.

VI 81. οὐκ ἄσημος ὢν ἀνὴρ δπλων τε ἐμπειρία καὶ ἀλκῆ σώματος καὶ ψυχῆς παραστήματι πάντων ἄριστος ~ II 60, II 57.

VI 169. ἀνὴρ σῶμα βραχὺς καὶ τὴν ὄψιν εὐκαταφρόνητος. γένους θ' ἔνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἄσημος.

VII 196. τολμῆσαι θρασὺς καὶ κατὰ χεῖρας δραστήριος.

VII 232. νέοι καὶ πολέμων ἄπειροι καὶ ῥώμη σωμάτων διαφέροντες.

VII 399. φρονήσει καὶ παιδεία πλεῖστον διαφέρων.

IV 225. ἀνὴρ δς δὴ καὶ πιθανώτατος ἐδόκει τῶν ἐν αὐτοῖς νοῆσαι τὰ δέοντα καὶ τὰ νοηθέντα προᾶξαι.

IV 503. Σίμων τὸ γένος Γερασηνὸς νεανίας πανουργία μὲν ἠτιώμενος, ἀλκῆ δὲ σωμάτων καὶ τόλμη διαφέρων.

Quoniam igitur in priore dissertationis parte satis ostendisse mihi videor, quomodo Josephus res et argumentum tractaret, exornaret, componeret, nunc ad

elocutionem

transeo, quae quanti ab antiquis rhetoribus scriptoribusque aestimata sit iam mihi dicere non est necesse.

Ac primum quidem ut delectum verborum attingam, verba poetica novata composita Hebraismos Latinismos Guilelmus Schmidt ¹⁾ tractavit, pauca Niesius in praefatione addidit, de Latinismis qui vocantur Hahn ²⁾ disseruit.

Restat ut nonnulla suppleam, verba praetermissa praecipue composita adiciam et poetica, quae quamquam cavendum esse arbitror, ne poeticis vocabulis attribuamus

---

¹⁾ de Flavii Josephi elocutione observationes criticae, Jahrbücher für klass. Phil. Suppl. 20, 1894, p. 509—528.

²⁾ Rom und Romanismus p. 207/8. 238/9.

ea, quae prioribus temporibus lumen atque splendorem habuerunt, posterioribus ita in usum communem venerunt et pertrita et pervulgata, ut colores amitterent, tamen et hoc loco et in translationibus infra disputandis affero.

1) verba¹⁾ quae praepositione *πρό* composita sunt:

προκατεπείγω I 383. *προανασκευάζω* I 268, 297. *προαναγιγνώσκω* II 25. *προκατεύχομαι* II 131. *προανέχω* II 275, V 225, III 216. *προδυσωπεῖν* II 297 *προεξαγγέλλειν* II 635. *προδιαρπάζειν* II 496. *προεξασθενεῖν* III 158. *προκληδονίζεσθαι* III 6. *προανίστημι* V 107, III 173. *προεκλύω* III 236. *προαλίξειν* III 261. *προαπαντᾶν* III 290 ~ V 560. *προκατορθοῦν* III 482 ~ IV 89, V 225. *προανίσχω* III 54. *προδιίστημι* IV 129. *προεξαναλοῦν* IV 137. *προαποκόπτω* IV 280. *προκαταστρέφω* IV 413. *προκοιτεῖν* IV 306. *προσυντιάττω* V 1. *προεντυγχάνω* V 270 ~ 285, VII 68. *προκατακλίνω* V 272. *προκαταπίνω* V 434. *προδιασαφεῖν* VII 122. *προαπογεύομαι* VII 131. *προεκδέχομαι* VII 191. *προσυντιθέναι* V 528.

2) *πρός*.

προσεπιτείνω VII 50. *προσιπερβάλλω* VII 260. *προσασκευάζω* IV 335. *προσδιαφθείρω* IV 405. *προσλιπαρεῖν* V 118. *προσεισάγω* V 12. *προσεξευρίσκω* V 35. *προσχειρουργεῖν* IV 464. *προσκατασκευάζω* IV 580. *προσεπιρρώννυμι* I 138. *προσεπιτυγχάνω* I 195. *προσεπιψεύδομαι* I 519. *προσδιατρίβω* II 200. *προσαποστρέφω* II 224. *προσαπολέσθαι* V 438. *προσεκκαίω* V 424. *προσφιλονεικεῖν* V 464. *προσαντιβολῶ* VI 97.

παρά.

παρανοίγω V 99. *παρεισπέμπω* V 100. *παρεισδύω* IV 571. *παραναγιγνώσκω* IV 617. *παραμίγνυμι* I 495. *παραπόλλυμι* I 434 ~ II 6, II 237. *παρῦπαντᾶν* I 614. *παραγηρᾶν* I 588. *παρακινεῖν* II 221. *παραπολαύειν* II 346. *παρανίστασθαι* II 585.

---

¹⁾ Grosspietsch, de vocabulorum *ΤΕΤΡΑΠΛΩΝ* genere quodam. Breslauer phil. Abhdlg. VII 5, p. 49, 67 passim.

παραναλοῦν II 620. παρεισκομίζω V 497. παρεισφθείρω IV 84 ~ 136. παρεγκλίνω VI 304.

σύν.

συναποκλίνω I 473. συναφίστημι I 474. συνεξαιρεῖν I 51. συνανδροῦσθαι I 445. συναποδιδράσκειν I 173. συναπάγειν I 493. συνεπιβαίνω I 495. συνυποκρίνω I 569. συνεισπίπτω II 262. συνεφάπτεσθαι II 263. συγκαθιδρύω II 194. συμπαρίστασθαι II 82. συνδιαβάλλειν II 92. συνεκπλεῖν II 103. συνεμπλέκειν II 389. συγκαταφλέγειν II 622. συναφίστημι II 624. συνεισρεῖν II 425. συγκάτειμι IV 647. συνανίστημι IV 431. συνδιαφθείρω IV 527. συνεπιστρέφω VII 102. συνεκθηλύνω VII 339. συναναπίμπλημι VII 344. συνεπισπᾶν VII 421. συνεμπλέγω VII 441. συνεξανύτειν V 64. συναπορρήγνυμι V 283. συνυποκρίνω V 321. συναναστρέφειν V 58. συμμετοχος I 486. συγκατακλίνω I 489. συνεξαριθμεῖν III 69. συνεξαίρω III 92. συνεπαφίημι III 272. συνεπιβήσας 285. συγκαταφένυγω III 355. συνδιατίθημι III 397. συγκατακρημνίζω IV 65. συναπαίρω IV 115. συμπερίειμι IV 209. συναναστρέφεσθαι IV 253. συνεπαλαλάζω IV 310. συμμεταβάλλειν VI 114. συμπαρίστημι I 243. συγκατασκευάζω I 245. συνεξορμᾶν I 364. συμμετέχειν I 365.

ἐπί.

ἐπανάγω VII 416. ἐπεκτρέχω VII 197 ~ III 267. ἐπαναιρεῖσθαι II 394. ἐπισυλλέγω III 23. ἐπεκθέω III 117 ~ 227. ἐπαφίημι III 167. ἐπανέχω III 262. ἐπαναβαίνω III 314. ἐπανατείνω 360. ἐπισυγκροτεῖν I 47. ἐπείσπιπτω VI 431. ἐπανατέλλω VI 407. ἐπανίστημι I 4.

κατά.

καταπροέσθαι II 443 ~ IV 594. καθυφίημι II 401. καταπροδιδόναι III 137.

ἀπό.

ἀπονήχομαι II 556. ἀποθρύπτειν III 243. ἀποδειλιᾶν VII 338. ἀπανίστημι I 17 ~ 57.

ἀντί.

ἀντεπινοεῖν III 225. ὀντικαταλλάττω III 204. ἀντιπαρα-

τάττω III 155 ~ I 366. ἀντεπιβουλεύω IV 59. ἀντιπαρεκτείνω V 130. ἀντιπαρηγορεῖν I 296. ἀντεπιστέλλω I 398.

διά.

διανίστημι II 600. διεκπίπτειν III 491 ~ VI 277. διαναπαύω III 253 ~ 494.

ἐν.

ἐναποδεικνύναι III 268. ἐναπολαμβάνω III 526. ἐναποσφάττω IV 379.

ὑπό.

ὑπονήφω V 255. ὑπαπαντιᾶν II 475. ὑπεκλύειν VII 311. ὑπεξάγω I 231.

ὑπέρ.

ὑπερανίστημι VII 1. ὑπερανίσχω VII 168. ὑπερεκχεῖν I 407.

2) verba aliter composita, novata, poetica:

νεοσύστατος II 148. δολοφονεῖν I 216. ἀκροτομεῖν II 184. ἐργολαβεῖν II 293 ~ I 520. ἐχεμυθεῖν I 468. λευχειμονεῖν II 123. ἐμπαιδοτριβεῖν II 159. ἰδιόξενος II 103. δουλοφανής II 107. παλινδρομεῖν III 23. γυναικομανεῖν I 439. φιλοψυχῶ I 357 ~ IV 162. ξενοδοχῶ VI 47. συνευγνωμονεῖν II 324. ἐκδιδύσκω II 278. ἐκπυρσεύω IV 613. συγχαρτικός IV 620. παλλακίς I 98. φαρμακᾶν I 195. ραΐζω I 647 (ab Atticistis commendatum Schmid Atticismus IV p. 639).

διαπρύσιος II 6. ἀπατειών II 259. λεωφόρος IV 109. ἀγυρτικός IV 386.

συνοδία II 587. προθεσμία II 633. εὐποιία I 392. ἀμεριμνία I 627. κακουργία II 272. ἀδυναμία V 335. λογοποιία IV 386. ἀγωνία III 238. ἀγρυπνία IV 318.

μήνυσις I 535. οἴησις I 214. ἀπόλειψις III 203 ~ II 212. νῆψις II 133. συνάσκησις III 69. συνείδησις IV 193. ὑπέρθεσις IV 101. ὑποχώρησις IV 124. ἐπειξις II 8.

ἀρρώστημα I 647. πανούργημα I 618. ψύγμα I 475. κακούργημα II 567. μήρυγμα IV 480. αἴτημα II 4. βάδισμα IV 563. προτέρημα I 430. παρανάλωμα IV 315. νᾶμα III 37.

στοχαστής IV 289. ὑπερόπτης IV 249. βεβαιωτής IV 184.
ἀρκετής III 129.

Quibus proprietatibus substantiva clausulis *-μα* et *-της* formata adhibendi addimus neutra adiectivi cum genetivo pro substantivis collocata et pluralem substantivorum abstractorum, quae in reliquis scriptoribus hic illic saepius repetita nunc exemplis explanentur:

τὸ ἀκμαιότατον II 410. τῆς δομῆς τὸ ἀταμίειτον IV 44.
τὸ τῆς προφάσεως ἄλογον II 412. τὸ ἀνώμαλον I 92. τὸ ἀμή-
χανον τοῦ τόπου I 310. τὸ τῆς δεισιδαιμονίας ἄκρατον II 174.
τὸ ἀκμάζον καὶ τὸ χρήσιμον V 415. τὸ ἀνέλπιστον τῆς ἐφόδου
VII 90. τὸ ἀφανές καὶ ἀδιάκλειστον V 208.

τὸ βίαιον II 597.

τὸ γνωριμώτατον II 301.

τὸ δύσαρκτον καὶ δυσπειθές II 92. τὸ δραστήριον IV 392.
τὸ τοῦ τόπου δυσάλωτον VII 177.

τὸ ἔτοιμον II 583. τὸ εὐκόλον I 503. τὸ εὐκάτοπτον
VI 135. τὸ εὐκρατον III 516. τὸ ἰσότημον IV 319.

τὸ καθαρώτατον καὶ εἰλικρινέστατον τοῦ δήμου II 345. τὸ
καρτερώτατον V 130. τὸ κακόηθες I 464. τὸ κακόφημον VI 302.
τὸ ληστρικόν I 11.

τὸ μεγάλαυχον IV 477. τὸ μυχαίτατον II 612. τὸ τῆς
δομῆς μανιῶδες IV 45. τὸ μαχικώτατον II 58. τὸ μεγαλόψυχον
V 162 ~ I 422. τὸ μεγαλόνονον V 238 ~ I 408. τὸ μάχιμον
IV 63 ~ V 248. τὸ μισοπόνηρον καὶ φιλελεύθερον IV 335.

τὸ νεωτερίζον καὶ τῶν ὅπλων ἐπιθυμοῦν IV 113 ~ I 4.

τὸ ξενικόν I 88.

τὸ ὀχυρόν IV 90. τὸ ὀξύροπον I 504.

τὸ παράλογον V 114. τὸ πρόθυμον IV 88 ~ 616, 621,
II 3, 466. τὸ πιθανόν IV 338. τὸ πειθήνιον II 300. τὸ πιστόν
II 467. τὸ περιαλγές VII 201. τὸ πανοῦργον I 505 ~ V 113,
IV 60, VI 117, I 223.

τὸ φύσει στασιῶδες II 225 ~ II 511, II 320, IV 86. τὸ
συνεχές VI 165. τὸ στασιάζον V 248. τὸ σωφρονικόν I 208.

τὸ φύσει φιλόφρων VI 324. τὸ φιλότιμον IV 211 ~ I 403, 408.

τὸ τοῦ δήμου τὸ μὴ χαῖρον II 274.

τὸ τῆς ὠμότητος I 97.

τὰ σφαλερὰ τῶν πραγμάτων VI 35. τὰ κρυπτὰ τῶν ἁμαρτημάτων V 482.

pluralis substantivorum abstractorum ἀνάγκαι III 7. εὐπραγίαι III 9 ~ IV 42. εἴνοιαι VI 240. συνεργίαι VI 39. ἐπαναστάσεις II 238. θόρυβοι II 69 ~ I 4, 5, 106, 172, VI 238. κοπετοί II 6. φιλοφρονήσεις II 298 ~ I 511. μεγέθη II 376. τόλμαι II 274. φόβοι IV 441 ~ I 374. φόβοι καὶ θυμοί VI 138. ὠμότητες VII 274. τύχαι VII 115. δχυρότητες καὶ μεγέθη καὶ ἀλόγιστοι τόλμαι καὶ θηριώδεις ἀγριότητες VII 7. δχυρότητες VII 143. εὐσέβειαι I 518. εὐωχίαι 511. ἀτυχίαι I 28. ἀπολαύσεις καὶ δυσχέρειαι I 111. ἕμεροι I 390. κακοήθειαι I 460. στοργαί I 460. ὀδυρμοί I 12. καιροί I 4.

Puritatem autem ut peteret operam dedisse Josephum et perspicuitatem et ex observationibus Guilelmi Schmidti potest cognosci et quod ad nomina propria Hebraica quae et ad personas et ad regiones significandas inserit commentationes addidit quae interpretarentur quid ab intellectu Romanorum alienum esse videretur: velut

V 151. ἐκλήθη Βεζεθὰ τὸ νεόκτιστον μέρος δ μεθερμηνευόμενον 'Ἐλλάδι γλώσση Καινὴ λέγοι' ἂν πόλις ~ II 425, II 42, III 367, II 503, IV 11.

Restat ut cumulationem verborum duorum plurimumve synonymorum et in idem rerum genus cadentium aut vi et notione contrariorum iuncturamque, ut unam rem expriment, commemorem, quae quantum apud varios scriptores valuerit doceant et oratores Attici¹⁾ et posteriores.²⁾ Cuius cumulationis varia genera formaeque sunt

¹⁾ Blass. Attische Beredsamkeit passim.

²⁾ Schmid Atticismus; de Aelio Aristide Keil, Nachrichten der Göttinger Ges. der Wiss., phil.-hist. Klasse 1905 p. 395; de aliis Vahlen, opusc. I p. 423. Lobeck ad Soph. Aiaceum v. 145,

distinguendae: una quod ea quae idem significant et speciem tautologiae prae se ferunt, vocabula coniunguntur et copulantur, quo uberiores reddant orationem atque exornationem. Multae autem iuncturae ita erant pervulgatae, ut et fixa quodammodo verborum consecutio formaretur et verba affectuum nominaque, quae imprimis geminationi erant subiecta¹⁾, ab arte et consilio plurimum distarent, naturam magis et cotidianum sermonem saperent.

In aliis vero iuncturis pars altera diversam vim habet, aut ut explicando inserviat aut ut novi aliquid adiciat, rem suppleat. Quibus formis autem Josephus usus sit et particulis, ex his exemplis magis eluceat:

κατάπληξιν καὶ μετάνοια III 127. *ἔκπληξιν καὶ δέος* III 1 ~ 237, II 553. *ἀθυμία καὶ κατάπληξιν* III 188. *οἶκτος καὶ δέος* I 58. *δέος καὶ ἀπειλαί* II 296. *δέος καὶ ταπεινότης* II 300. *πίστις καὶ δέος* I 485. *ὠμότης καὶ ὀργή* IV 535. *κάματος καὶ δέος* V 284. *κάματος καὶ ὕπνος* III 327. *ἀγανάκτησις καὶ βλασφημία* III 439. *ἀνακοπή καὶ δέος* II 269. *κάματος καὶ κατάπληξιν* VI 244. *οἰμωγή καὶ δέος* VI 119. *κάματος καὶ ταλαιπωρία* VI 151. *ἐπικουρία καὶ ἔλεος* II 134. *θαῦμα καὶ οἶκτος* II 198. *βάσανος καὶ λύμη* VII 418. *ἡμερότης καὶ κοινωνία* VII 264. *κρότος καὶ χαρά* VI 403.

φρόνησις καὶ παιδεία VII 399. *ἐγκράτεια καὶ σύνεσις* IV 373. *ἀλκή καὶ σύνεσις* III 11. *προθυμία ἢ σύνεσις* II 569. *προθυμία καὶ λαμπρότης* VII 63. *προθυμία καὶ ἐλπίδες* I 184.

ὄδυρμοὶ καὶ δάκρυα VI 111. *φρίκη καὶ παρέκστασις* VI 120. *παρακοπή φρενῶν καὶ μανία* I 507.

κατήφεια καὶ σιγή VI 98. *τὰ ῥήματα καὶ τὸ ἀνθάδες* VI 172.

Paralip. I p. 57; Weymann, Archiv für lat. Lexik. XIV p. 53. de Philone Cumont Philo *περὶ ἀφθ. κόσμ.* p. XVIII. Cohn de op. mundi praef. p. LIX. Wendland, Philos Schrift über die Vorsehung p. 115.

¹⁾ cf. Lobeck in Soph. Aiacem v. 145.

χειρες και τόλμα III 152. φρόνημα και χειρες I 589. χειρες και ψυχή III 268. δπλα και χειρες V 376. δπλα και βία III 188. ισχύς και πανούργον I 223.

πόνος και λήμα III 495. λήματα και δίκη I 16.

κραυγή και θόρυβος III 493. γέλως και παίγνιον VII 373. ἦχος και κτύπος IV 20.

καθ' ἡλικίαν και τρόπο I 131.

ταραχή και πόλεμος ἐμφύλιος I 216 ~ IV 131. ταραχή και θόρυβος V 294. στάσις και ταραχή IV 407. στάσις και πόλεμος ἐμφύλιος IV 545. ἐμφύλιος πόλεμος και διχόνοια IV 375. εὐταξία και ἀσφάλεια III 85. ἡσυχία και κόσμος II 325 ~ III 85.

μέθη και κάματος V 23. πλήθος και δχυρότης IV 105. φόνος και τροπή VI 259. σκέψις ἢ μέλλησις IV 356. πῦρ και αἷμα III 63. πόλεμος και μῖσος IV 105. πάθος ἢ συμφορά III 63. ῥοῖζος και βία IV 233. ὀλιγότης και ἀσθένεια III 317. οἰκονομία και τάξις I 15. ὁδμή και ὄψις III 530. κίνδυνος και σωτηρία I 332. εὐωχίαι και φιλοφρονήσεις I 511. τρυφαι και πράξεις I 525. ἐπίνοια και τόλμα V 274. ἐπίνοια και λογοποιία IV 150.

σχῆμα και εἰρώνεια IV 340. χλεύη και παιδιὰ IV 157. ὠμότης και παρανομία IV 134. ὠμότης και δργή IV 535. φρουρά και δεσμοί III 408. εὐφημία και φιλοφροσύνη III 410. τὸ μισοπόνηρον και φιλελεύθερον IV 335. ἀνάλωμα και πόνος I 16 ~ V 36. σωτήρ και εὐεργέτης IV 146 ~ II 71.

adiectiva:

πειρώδης και δύσβατος I 368. εἰκαῖος και ἀσύμφωνος I 1. στασιώδης και ἐχθρός I 282. ἀμείνων και χρησιμώτερος I 407. πιστός και εὖνους I 441. βαρεῖς και χαλεποί I 483. εὐδαίμων και μακάριος I 490. νωθῆς και ἀτονώτερος I 203. καθαρός και εἰλικρινής II 345. ἄκληρος και ταλαίπωρος II 295. ἐπιχώριος και συνήθης II 570. γνώριμος και συνήθης III 346. ἔνεργος και συνεχής III 44. ἔρημος και τραχύς III 44. ἔδραῖος και ἀσφαλής IV 44. λυσιτελής και σύμφορος IV 177. στασιώδης και ληστρικός V 53. ἀλαζών και ὑπερήφανος VI 172. μεγάλη και δυσδιάθετος VII 241. ἀνανδρός και φιλόψυχος VII 378.

adverbia:

καλῶς καὶ ἔλευθέρως VII 325. δλοσχερῶς καὶ κατὰ κράτος I 21. παραλόγως καὶ μεγάλως IV 49. ἡσυχῇ καὶ μετὰ κόσμον III 93. λάθρα καὶ μεθ' ὑποστολῆς II 277. λάθρα καὶ μετ' αἰδοῦς II 351. εὐπορώτερον καὶ ῥᾶον VII 68.

verba:

χεῖρας δρέγασθαι καὶ καταντιβολεῖν I 58. τύπτειν καὶ σπαράττειν I 59. ἀπειλεῖν καὶ βιάζεσθαι I 83. καθομιλεῖν καὶ παροξύνειν I 475. μεταβάλλειν καὶ ταπεινοῦν I 7. διώκειν καὶ κατάγειν I 111. ἀνακτᾶσθαι καὶ διαφυλάττειν I 226. λύειν καὶ δεσμεῖν I 111. οἰκτεῖρειν καὶ συναλγεῖν I 518.

χαίροντες καὶ τεθυμωμένοι II 549. κακίζειν καὶ διαπειλεῖν II 608. διαπειλεῖν καὶ κατονειδίζειν II 628. ἄρχεσθαι τε καὶ παύεσθαι II 131. αἰκίζεσθαι καὶ διαφθείρειν II 312.

ὑπερηφανεῖν καὶ προσοργίζειν III 1. μειλιξάμενος καὶ προθεραπεύσας III 7. κυκλούμενοι καὶ περιελαύνοντες III 17. βιάζεσθαι καὶ πείθειν III 61. φιλοφρονούμενος καὶ διέπων III 408.

αἰκίζεσθαι καὶ διαφθείρειν IV 541 cf. II 312. θανατῶσι καὶ λελυσσηκόσι IV 371. ζῶ καὶ φιλοψυχῶ IV 163. ἐνήγε καὶ συνεκρότει IV 85. ταμεύεσθαι καὶ συμφυλάττειν IV 123. καθελεῖν καὶ θάπτειν IV 317. μαστιγοῦν καὶ στρεβλοῦν IV 329. ἱκετεύοντες καὶ ἀμννόμενοι IV 311. πολεμούμενος καὶ συμβαλῶν IV 250.

ἐπιστρέφασθαι καὶ θεᾶσθαι V 416. βλασφημεῖν καὶ βάλλειν V 393.

εἰρηνεύεσθαι καὶ εὐθηνεῖν VI 300. δλοφύρεσθαι καὶ καταστενάζειν VI 7. ἀγανακτεῖν καὶ κεκραγένοι VI 108. ἀνασκιρτᾶν καὶ ματαίζειν VI 174. λοιδορεῖν καὶ καταρᾶσθαι VI 203. μαραινόμενοι καὶ μεμνκότες VI 274.

ἀρπάζειν καὶ περιελαύνειν VII 254. ποτνιαῶσθαι καὶ δακρύειν VII 339. τῆς γνώμης στοχάζεσθαι καὶ γινώσκειν VII 327. ἀμννόμενοι καὶ οὐ προέμενοι VII 372. μετέωρον εἶναι καὶ κραδαίνεσθαι VII 79. ὑπαντᾶν καὶ δέχεσθαι VII 119. ἄγειν καὶ φέρειν VII 91 (cf. Lobeck paralip. Gr. p. 62).

coniungunt vocabula οὔτε-οὔτε.

οὔτε δειλία οὔτε λιπανδρία III 42. οὔτε ἀρπαγή οὔτε αἰκία II 277. οὔτε ἰσχύς οὔτε σύνεσις III 276. οὔτε φυγῆς οὔτε διώξεως VI 144. οὔτε παραίνεσις οὔτε ἀπειλή VI 257. οὔτε ἔλεος οὔτε αἰδώς II 496. οὔτε φειδῶ οὔτε ἔλεος III 329. οὔτε μαλακία οὔτε ἀγένεια II 373. οὔτε βουλή οὔτε προᾶξις IV 214. οὔτε νύκτωρ οὔτε μεθ' ἡμέραν III 62. οὔτε οἰκείτην οὔτε θεράπαιναν I 585. οὔτε ἀρετὴ οὔτε εὐτολμία VII 342. οὔτε τεκμήριον οὔτε ἔλεγχος IV 336. οὔτε ἀσφαλὲς οὔτε πρέπον IV 33 ~ 64.

οὔτε κωλύειν οὔτε νοουθετεῖν VI 335. οὔτε κλαίειν οὔτε θάπτειν IV 331. οὔτε φονεύειν οὔτε διαρπάζειν VII 1. οὔτε ἱκετεύω οὔτε δακρύω VI 304. οὔτε θύειν οὔτε προσκυνεῖν II 414. οὔτε προσιθεῖς οὔτε ἀποκριπτόμενος I 26.

ἦ-ἦ.

ἦ μῖσος ἦ δέος II 478. βέλος-σχεδία III 527. μέμψις-κατηγορία I 30. πείσειν-συναναγκάσειν IV 98. ἦ μείζον ἦ φοβερώτερον VI 272.

Quibus rebus expositis, quae quidem magis in genus grammaticum quam rhetoricum cadere videantur, et delectu verborum tractato nunc veniamus ad

compositionem verborum et enuntiatorum,

quam normis firmis legibusque constitutam apud alios quoque scriptores valere per se patet.

Ac primum quidem

hiatum

a Josepho in bello Judaico etsi non semper severe atque religiose esse vitatum, Benselerus¹⁾ in universum recte intellexit, pauca Niesius in praefatione addidit, in singulis autem qua ratione usus sit nunc exponam.

¹⁾ De hiatu in oratoribus Atticis p. 557.

Excusatur hiatus ante et post monosyllabas καὶ ἡ οἱ μὴ ἐν τε γε δὲ ἄν, ante et post articuli formas et relativum pronominis, interpunctione velut σινηγμένη, ἀλλὰ VII 284 nominibus propriis velut πολιορκία Ἀριστόβουλον I 64, post περι πρό.

Effugit autem concursum vocalium crasi et ν ἐφελκιστικόν et οὔτως pro οὔτω, μέχρις pro μέχρι, καθάπερ pro ὡσπερ et ἔνεκεν pro ἔνεκα et verborum collocatione. Elisione vero in codicibus ipsis ι et α tolluntur velut τάχ' ἄν V 361, ἔτ' ὄντος VII 240 aut ex usu aliorum possunt tolli hi hiatus:

ι πεσόντι ἐπιχλευάζειν IV 343. α πολλὰ ἀνέσκαπτον VII 115. αι ἡρεμοῦσαι ἐν V 388. ε ποτὲ αὐτῶ I 498. ο ἡρξάντο ὠμότητος VII 262.

Graviores hiatus in quorum numero neque sunt habenda ea vocabula, quae in unum verbum tamquam coaluisse recte dicit Niesius (praef. p. V τοῦ ἐνδοτέρω ἱεροῦ IV 305) neque esse videntur ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι numeri (III 531), post longas vocales et diphthongos extant et offendunt; huc pertinent:

1) ante praepositiones:

συμποσίῳ ὑπὸ I 54. πελέκει ὑπὸ I 185. ἐπολέμει ὑποφεύγων II 55. αὐτῶ ὑπήντα II 617.

ἀθυμία ἐπιπεσόντων I 647. αὐτοῦ ἐπὶ II 9. αὐτοῦ ἐπετέλει IV 618.

φυγῆ εἰς II 183. φειδῶ εἰσῆει III 329. ἐμπηδῆσαι εἰς IV 435.

φωνῆ ἀπὸ VI 301. βουλῆ ἀπεκρίνατο II 209.

ἤδη ἐνεστῶτα VI 109. κινδύνου ὑπὲρ IV 291. ἐκείνου ἀνήρουν IV 654.

2) post praepositionem:

ἄνευ ἀνάγκης II 1.

3) post nomina propria.

Τωβία υἱοῖς I 31. Σωσᾶ υἱοῦς VI 92. Λιβάνου ὄρος

III 57. Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονία VI 435. Σαμαριῖται ἐχρήσαντο III 315. Ἰουδαῖοι ἐλαίῳ II 591.

4) ante monosyllabas:

πολλοῦ οὖν (cf. adn.) IV 57. τρέπονται οὖν VII 212. τοσαύτη ἦν III 246.

5) post, αι, οι.

τελευταῖοι ἄπειρον II 543. δίκαιοι ἰκέται V 403. μέντοι ἀσφάλτου IV 479. ὑπέρκειται αὐτῇ IV 452. γίνονται ἀνδρῶν VI 425. καίτοι δεκτωκαίδεκα V 380.

6) ante augmentum:

χώρου ἔδει V 198. στρατιᾷ ἔλεγε VII 6.

7) πρώτου ἱεροῦ V 238. κοινοῦ ἱεροῦ IV 311. ναοῦ ὄντος IV 209. ἤδη ὄντος IV 415. αὐτοῦ ὀπίσω VI 361. φανεροῦ ὄλον I 263. παραβόλου ἀγωνίσασθαι VII 212.

δαιμονίῳ ὄρμῃ τινι χρώμενος VI 252 (sed cf. ὄρμῃ τινι δαιμονίῳ χρώμενος VI 59) πολέμου οὔτε (excusatum quod verbo πολέμου membrum concluditur) I 8.

8) loci suspecti et corrupti:

ναοῦ ἀπολουμένου ἀμείνω V 458 (cf. adn.) σύμμαχοι ἐκόπησαν I 21. φειδέσθω ὀλοφυρομός I 635. καλεῖται ἀνδρῶν II 503.

Neque minus ponderis hiatu habet ac momenti apud veteres scriptores

verborum collocatio,

cuius insolentis et ab usu communi abhorrentis et alienae omnes causas ut penitus percipiam, et ostendam, quas formas observaverit, fieri posse non arbitror, quia saepius ordo verborum immutatur quam ut certis legibus constringantur; attamen ex exemplis cognoscitur Josephum id potissimum egisse ut vocabula natura coniuncta interpositis vocabulis separaret, aut hiatu adductus aut numero quodam aut studio singula verba efferendi; quam corruptam et perversam verborum collocationem apud alios quoque aetatis scriptores magnopere valuisse, et

testimonia doceant quae Schmidius (Atticismus passim) affert et Longini illud: I p. 308 Rhet. Gr. ed. Sp.

ἔτι δὲ καὶ πρὸς τούτοις ἡ μετάθεσις τῶν λεγομένων διὰ τῆς συνήθους χώρας κίσμον περιάπτῃ. Ex opere autem Josephi enumero haec exempla formasque:

1) in fine enuntiati vel periodi extra ordinem, quo eminentior res fiat, nomen proprium ponitur I 3. ἀνέπεμψα πρότερον ἀφηγήσασθαι Ἰώσηπος I 625. ἀποκόψας ἐλπίδας δι' Ἀντίπατρον,

aut subiectum VII 288. τὴν γὰρ κορυφὴν . . . ἀνήκεν εἰς γεωργίαν ὁ βασιλεύς, imprimis substantiva abstracta cum articulo coniuncta.

II 348. περισσὴ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἡ μέμψις . . . aut adverbia:

VII 56. . . . ἀπεχθῶς. V 426. . . . αὐτίκα. I 479. ἐπιμελῶς.

2) articulus et substantivum interposito enuntiato separantur.

II 346. τὸ παρὰ τῶν ἀσθενεστέρων, εἰὰ τὰ πράγματα συγχυθῆ κέρδος et

VII 406. τὴν ἐν τοσοῦτοις ἄτρεπτον ἐπὶ τῶν ἔργων ἐθαύμασαν τοῦ θανάτου καταφρόνησιν.

3) verbum et subiectum enuntiato interposito separantur.

II 464. προεκαλεῖτο ἐπὶ τὰς σφαγὰς . . . ἡ φιλοτιμία.

4) substantivum et attributum interposito vocabulo separantur aut verbo.

II 1. νέων ἤρξε θορύβων aut pronomine ποικίλαις αὐτὸν εὐφημίαις II 1 aut adverbio ἰδίας ἤδη σάρκας V 5; qui usus est cum apud omnes posteriores scriptores frequentissimus (cf. Schmid Atticismus IV, p. 516) tum adhibetur in fine membrorum aut periodorum, ut longa syllaba numerusque quidam orationem terminet:

II 372. δλην ἐπικλύζοντες τὴν οἰκουμένην. (quo loco commemorare mihi liceat non modo adiectiva δλος et

ἀθρόος postponi ponderis causa (II 12. τὴν δὲ στρατιὰν ἐπαφίησιν αὐτὴν ὄλην, τοὺς μὲν πεζοὺς διὰ τῆς πόλεως ἀθρόους.) sed etiam μέγιστος I 1. ἐπειδὴ τὸν Ἰουδαίων πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον συστάντα μέγιστον).

5) si duo substantiva et unum adiectivum coniunguntur, adiectivum ad prius substantivum apponitur.

VI 75. τὰ βέλη ἦν ἀμφοτέροις ἄχρηστα καὶ τὰ δόρατα.

6) duo substantiva coniuncta separantur subiecto VI 62. καταπλαγέντες τὴν δύναμιν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὸ παράστημα aut pronomine II 63. σῖτα οὗτοι καὶ ὄπλα. aut verbo II 452. πρὸς τὸ πλῆθος ὑποδείσας καὶ τὰ φρονήματα.

7) si duo verba et unum substantivum coniunguntur, interponitur substantivum II 312. ἤκίζοντο τοὺς ἀλισκομένους καὶ διέφθειρον.

8) genetivus cum substantivo coniunctus verbo interposito separatur II 28. σκιὰν αἰτησόμενος βασιλείας.

Restat, cum de rhythmis¹⁾ non sim disserturus, (quibus quidem orationem exornatam fuisse credas, si numerosam verborum collocationem et figuratam membrorum conformationem perspicias) ut exponam, quas rationes in

enuntiatorum structura

observaverit. Sed priusquam in interiores ambituum partes descendam et quaeram, quid voluerit quid sit assecutus, breviter eas formas dicendi attingam, quibus unitas periodorum cogitatorumque interrupta et turbata esse videtur,

parentheses.

Quae cum non modo dilatent orationis cursum, sed etiam, ut Quintiliani verbis utar, medio sermone aliquem

---

¹⁾ cf. de Josephi libellis contra Apionem Crönert zur griech. Satzrhythmik. Rh. Mus. 54, p. 593.

inserant sensum¹⁾, et forma et argumento et structura varia sunt genera distinguenda: aliae non exstant nisi ad explananda aliena et abhorrentia a lingua Graeca vocabula²⁾, aut numerum caesorum et captivorum addunt; aliae non munere interpretum funguntur, sed aut scriptoris de praemissis rebus iudicium faciunt, quarum argumentationem et documentum rarius ferunt, aut aliquid novi adiciunt, quod in nexum seriemque orationis continuae iniungi non poterat. Quibus sunt affines eae parenthesesis, quae neque cum primaria sententia sunt coniunctae neque a certis verbis cogitatisque pendent, sed liberae et solutae et in se positae aut γνώμην significant aut id quod sequitur praeparant.

Argumento autem formae quoque parentheseson efficiuntur, quarum aliae non coniuncta sed quasi asyndetica ratione sunt insertae, aliae a pronomine demonstrativo οὗτος similibusque adverbis incipiunt, aliae particulis γὰρ et καὶ et δὲ introducuntur.

Structura autem est eiusmodi, ut unum membrum raro excedant, anacoluthos vitent, contractae et quasi amputatae esse videantur in iis verbis singulis et dictionibus, in quibus nulla vis inest neque pondus velut ὅπερ ἦν VI 154, 303. οἶμαι I 8, IV 277. τὸ δὲ μέγιστον VI 13. τὸ δὲ τοῦτων φοβερώτερον VI 300. τὸ πάντων αἰσχιστον V 122.

Sescentis parentheseson ex exemplis quae omnia afferre et longum et supervacaneum est ad explanandas formas pauca elegi:

introducuntur particula γὰρ, cui praemittitur aut verbum γέγονε γὰρ II 21. κατέαγησαν γὰρ VI 402 aut pronomem οὗτος γὰρ VII 31. aut praepositio ἀπὸ γὰρ VI 79. aut οὐ

1) Quint. 8. 2, 15. Parenthesis interiectio qua oratores et historici frequenter utuntur, cf. Alexander rhet. Graeci III, p. 38. Sp. qui parenthesesis in numero τῶν ἱπερβάτων habet, et de scriptoribus posterioribus Schmid, Atticismus passim.

2) Blass, Grammatik des neutest. Griech. p. 275.

V 5. aut adiectiva *δεινὸν γὰρ* IV 31; deinde *δὲ* velut *σημαίνει δὲ* V 51. *ταῦτα δὲ* VII 184. *πόλις δὲ* I 321. *ἡ δὲ φιλοτιμία* III 31; tum *οὕτω* II 42 et *οὕτως: πατὴρ ἦν οὕτως* VI 137. denique asyndetica ratione *Ἔσσαϊος ἦν γένος* I 342.

Sed priusquam de enuntiatorum structura paucis disseram, brevilloquentiae cuiusdam exempla quamquam magis in res grammaticas cadunt commemoranda esse videntur velut IV 252 . . . . *εἰ μὲν ἡμᾶς, εἰπάτωσαν.* VI 120. *εἰ δὲ μὴ*¹⁾ et ellipsis verbi *εἶναι*, quae praecipue in sententiosa oratione invenitur, *περισσὸς γὰρ ὑπὲρ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν πᾶς λόγος* II 345. et in descriptionibus morum et sectarum et regionum; rarius autem alia verba sunt supplenda II 627. *προσεῖχεν* [sc. *τὸν νοῦν*] VI 343. *πάλιν οἱ πολέμοι Ἰουδαῖοι, καὶ πρεσβεῖαι ἐπὶ νεωτερισμῶ περιβολοὶ δὲ κοινοί, στάσις καὶ φιλονεικία*, cui exemplo affinis est figura *ζεύγματος* quam Josephus adhibet.

I 414. *ἀνέσθηκεν τῇ μὲν ἐπαρχίᾳ τὴν πόλιν, τοῖς ταύτῃ δὲ πλοῖζομένοις τὸν λιμένα, Καίσαρι δὲ τὴν τιμὴν τοῦ κτίσματος.* II 506. *κατασκευάζειν ἑαυτὸν δακρύοις καὶ ἔσθῃτι.*

Quibus rebus praemissis restat ut de enuntiatorum structura ipsa disputem. Neque in animo habeo Josephi artem scribendi et membra componendi cum ratione conformandi ab aliis scriptoribus adhibita comparare (quamquam mihi est persuasum, Josephum qui in rebus tractandis non modo doctrinas rhetorum sed etiam exempla et usum tralaticium scriptorum nobis deperditorum priorum temporum observavit et continuavit, multum ad elocutionis periodorumque compositionis gradus quasi et processus paulatim mutatos intelligendos et explanandos posse conferre²⁾), praesertim cum scriptores huius aetatis nobis ser-

1) *Ἀττικαὶ ἐλλείψεις* schol. Aristoph. Plut. 469. Schmid Attic. III 328.

2) Wilamowitz commentariol. grammat. III ind. lect. Gotting. 1889, p. 19.

vati velut Dio Chrysostomus et Musonius aliud argumentum, aliam scribendi formam praebeant.

Satis igitur mihi est in hoc uno opere versari et varia componendi genera variis narrationibus accommodata disquirere, quae ut unum e multis rhetoribus afferram, Aelius Aristides his verbis est complexus.

τέχνη ῥητ. II p. 508 Sp. ἡ μὲν συνεχῆς καὶ λελυμένη λέξις ἔργοις καὶ πάθεσι πρόποι ἄν, ἡ δὲ κατὰ περίοδον τοῖς ἐπιδεικτικοῖς καὶ προοιμίοις καὶ ἐνθυμήμασιν.

Perscrutantibus autem nobis varias formas componendi necesse videtur, a minore ad maius ascendere, a sententiis simpliciter exstructis, in quarum conformatione nulla ars inest, ad periodos summis artificiis exornatas, quas ut diligenter componeret, vim efficeret et augetet, verba et membra et cogitata disponderet, operam navavit.

Atque satis est commemorasse simplicissimam formam et verba et membra coniungendi, quod enuntiata singula particulis *καὶ* et *οὐδέ* asseruntur, eodem subiecto copulantur; quam dictionem paratacticam veteres, ut verbis Aquilae¹⁾ utar, praecipue historiae et descriptioni convenire docuerunt.

Aliam vero formam paratacticae orationis praebet studium²⁾, priori sententiae per *καὶ* posteriorem adiungendi subiecto mutato, qua nova res adicitur; qua in ratione praecipue in sententiosa dictione adhibita persaepe prius enuntiatum in duas partes dividitur, quae aut particulis *μὲν-δέ* inter se opponuntur aut alio modo iuxtaponuntur. velut

II 351. *ὅταν δὲ τῶν μικρῶν ἁμαρτημάτων τοὺς ἐξονειδισμοὺς ποιῆσθε μεγάλους, καθ' ἑαυτῶν τοὺς ἐξονειδιζομένους ἀπελέγγετε, καὶ παρόντες τὸ βλάπτειν πορθοῦσιν φανερώς·* et

---

¹⁾ rhet. Lat. min. p. 27 ed. H., de perpetua compositione quam Graeci *λέξιν εἰρομένην* vocant.

²⁾ Schmid Atticismus IV, p. 546.

οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ φέρειν ἀναστέλλει, καὶ τὸ ἡσύχιον γίνεται διατροπή.

Magis in periodorum genus eae verborum continuationes cadunt, quae modo dilemmatis exstructae per καὶ adiciunt concludentem sententiam velut

III 364. εἰ μὲν ἀποστρέφομαι σίδηρον, ἄξιός εἰμι . . , εἰ δ' εἰσέρχεται φειδώ, πόσῳ δικαιότερον εἰσέλθοι; καὶ γὰρ ἡλίθιον ταῦτα δρᾶν ~ II 349.

Quomodo autem Josephus in descriptionibus et pugnarum et regionum et morum genus paratacticum adhibuerit aut mutaverit variaveritque, certos usus dicendi et membra componendi repetiverit et observaverit, magis quam doctrina posse cognosci arbitror exemplis ipsis quae nunc appono.

1) pugnarum descriptiones.

III 247. τῶν ὀργάνων φοβερώτερος δ ῥοῖζος,
 τῶν δὲ βαλλομένων ἦν δ ψόφος.
 ἐπάλληλοι δὲ ἐκτύπουν . . νεκροί·
 καὶ δεινὴ μὲν κραυγὴ ἠγείρετο,
 συνήχουν δὲ οἰμωγαί,
 αἷματι δ' ἔρρεῖτο πᾶς δ περίβολος,
 καὶ προσβατὸν τὸ τεῖχος ἐγίγνετο.
 φοβερωτέραν δ' ἐποίουν τὰ ὄρη
 καὶ οὐδὲν
 οὔτε εἰς ἀκοῆς
 οὔτ' εἰς ὄψεως κατάπληξιν ἀπελείπετο.
 πλεῖστοι μὲν ἔπεσον,
 πλεῖστοι δὲ ἐγένοντο τραυματῖαι,
 καὶ μόλις τὸ τεῖχος ἐνδίδωσιν,
 οἱ δὲ ἀντωχύρωσαν.

VI 76 (~ III 276, III 314, VI 257, V 286).

συρρήγνυται μάχη κρατερά,
 τῶν μὲν εἰσβιαζομένων,
 τῶν δὲ ἐξωθούντων,

καὶ τὰ βέλη μὲν ἄχρηστα,
σπασάμενοι δὲ συνεπλέκοντο.
καὶ ἄκριτον ἦν
πεφυρμένων μὲν τῶν ἀνδρῶν,
τῆς δὲ βοῆς προπιπτούσης
αἰεὶ δὲ ἐφ' ὀπότερον βρῖσειε ὁ πόλεμος,
παρακέλευσις μὲν ἦν τῶν πλεονεκτούντων,
οἰμωγαὶ δὲ τῶν τρεπομένων.
οὔτε αἰ φυγαὶ τόπον εἶχον
οὔτε αἰ διώξεις,
ἀλλὰ ῥοπαὶ . . ἐγίγνοντο.
τοῖς δ' ἔμπροσθεν γινομένοις
ἢ τοῦ θνήσκειν
ἢ τοῦ κτείνειν ἀνάγκη ἦν.
οἱ γὰρ . . κατέλιπον.
πλεονεκτούντων δὲ τῶν Ἰουδαίων
καὶ κλινομένης τῆς παρατάξεως
(ἀπὸ γὰρ . . . ἐπολέμουν),
οἱ μὲν ἀθρόοι . . .
Ῥωμαῖοι δὲ μέρει τῆς δυνάμεως.
(οὔπω γὰρ . . ἐπαναβεβήκει.)
καὶ ἐκείνοις ἐπανεῖχον.

descriptio tumultus. V 29.

κατάπληξις ἦν τοῖς γνησίοις,
καὶ οὔτε βουλῆς καιρὸς εἰς μεταβολήν,
οὔτε συμβάσεως ἐλπίς,
οὔτε φυγὴ τοῖς ἐθέλουσιν,
ἐφρουρεῖτο γὰρ πάντα,
καὶ . . . ἀνήρουν
καὶ . . . ὠμονόουν.
καὶ τῶν μὲν μαχομένων ἀδιάλειπτος ἦν κραυγὴ,
δεινότεροι δὲ ὄδυρμοί,
καὶ θρήνων μὲν προσέφερον,
τὰς δὲ . . ἐνέκλειε,
φιμούμενοι δὲ . . . ἐβασανίζοντο.

καὶ οὔτε αἰδῶς ἦν
οὔτε πρόνοια.

descriptio regionum

III 35. δύο δ' οὔσας τὰς Γαλιλαίας,
τὴν τε ἄνω καὶ τὴν κάτω . . .
περίσχει μὲν ἡ Φοινίκη,
διορίζει δ' ἀπὸ μὲν δύσεως ἡλίου Πτολεμαῖς,
τὸ πάλαι μὲν Γαλιλαίων,
νῦν δὲ Τυρίων ὄρος,
ᾧ προσίσχει Γαβαά . . . .
ἀπὸ δὲ μεσημβρίας κτλ.

descriptio morum.

II 585. παρανίσταται τις ἐπίβουλος ἀνὴρ ἀπὸ Γισχάλων,
πανουργότατος μὲν ἐν πονηρεύμασιν,
πένης δὲ πρῶτα . . . καὶ σχῶν κώλυμα
ἔτοιμος μὲν ψεύσασθαι
δεινὸς δ' ἐπιθεῖναι πίστιν τοῖς ἐψευσμένοις,
ἀρετὴν ἡγούμενος τὴν ἀπάτην
καὶ τάνη χρώμενος,
ὑποκριτῆς φιλανθρωπίας
καὶ δι' ἐλπίδα φονικώτατος κτλ.

descriptio sectarum:

II 120. οὗτοι τὰς μὲν ἡδονὰς ἀποστρέφονται,
τὴν δ' ἐγκράτειαν ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσιν,
καὶ γάμου μὲν ὑπεροψία,
τοὺς δὲ . . . παῖδας ἡγοῦνται,
καὶ τοῖς ἡθεσιν ἐντυποῦσιν·
τὸν μὲν . . . ἀναιροῦντες,
τὰς δὲ . . . φυλαττόμενοι,
καὶ μηδεμίαν πεπεισμένοι τηρεῖν πίστιν.

Quam structuram membrorum investigantibus nobis conspicuum est Josephum id potissimum egisse ut anti-thetico modo sive vero sive simulato res divideret et opponeret. Quod studium res quam uberrime exhauriendi

et in singula discerpendi complures formas non modo utiles, sed etiam ineptas protulit et effecit; progrediente enim oratione ad adiuvandam rem et oppositionem efficiendam multa verba inania funduntur, supervacanea enuntiata supplendi causa inseruntur, sive rei praemittit auctor, quae saepe formam figurae *κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν* praebet, sive adiungit et idem argumentum verbis variatis bis repetit.¹⁾

Quae ratio coniungendi enuntiata aut initio aequo aut fine adiuvatur, quibus figuris anaphorae et paromoioseos et homoiotenti infra explicatius disserendis hoc loco id mentione dignum est, quod non modo aequabilitas saepeque numerus aequus syllabarum petitur, sed etiam consensu membrorum et sonitu quaedam eurhythmia efficitur.

Tricolicae et tetracolicae autem orationis, quae magis in genus figurarum quadrare videantur, exemplis praetermissis nunc ad asyndeticam structuram venio, qua ab aliis scriptoribus ad docendum et monendum apta habita²⁾, cum vim augere brevibus minutioribusque membris et pressa cumulata coacervata oratione studeat, Josephus utitur, ut animos concitet et affectus.

Quomodo fit, ut et in quaestionibus urgentibus (II 361) epilogisque orationum (VII 380, 385) et in illa Titi oratione adhibeatur, qua qualis in Iudaeos fuerit imperator singulis rebus factisque exponit et disserit.

VI 344. ἤκον ἐπὶ τὴν πόλιν ἐγώ,
τὸν δῆμον ἀκούσας . . . ἤσθην.
ὑμᾶς . . . παρεκάλειν,
. . . πολεμούντων ἐφειδόμεν,
δεξιὰς ἔδωκα,
καταφυγοῦσιν-ἐτήρησα,
πολλοὺς . . . ἤλέησα κτλ.

1) cf. p. 8 illud Hermogenis.

2) Blass, Gramm. des neut. Griech. p. 272.

Qua ratione conformandi cum singula membra iuxta ponantur, in aliis enuntiatis periodice compositis, in quibus summa lex et gravissima est unitas argumenti, ea res, ad quam disputatio spectat et trahere vult attentionem, in fine ponitur, cui praeparando et explicando inserviunt sententiae praemissae. Quo componendi genere, quo sententiae variatae, quae a suo principio deflectuntur et liberius vagantur, ad unum rei caput referuntur et redeunt, utitur Josephus imprimis eo consilio, ut Romanos ad maiorem vim rhetoricam efficiendam cum aliis gentibus comparet, virtutes fortitudinem magnitudinem explicate describat et celebret gentium subiectarum, victores opponat Romanos brevi enuntiato numerumque copiarum parvum velut

II 358. καὶ Ἀθηναῖοι μὲν οἱ περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παραδόντες ποτὲ καὶ περὶ τὴν πόλιν, οἱ τὸν ὑπερήφανον Ξέρξην διὰ γῆς πλεύσαντα καὶ διὰ θαλάσσης ὀδεύσαντα καὶ μὴ χωρούμενον μὲν πελάγεσιν, πλατυτέρα δὲ τῆς Εὐρώπης τὴν στρατιὰν ἄγοντα, οἷα δραπέτην διώξαντες περὶ δὲ σμικρῆ Σαλαμῖνι τὴν τοσαύτην Ἀσίαν κλάσαντες νῦν δουλεύουσιν Ῥωμαίοις (cf. II 359, II 360, 368, 369 etc. ex aliis scriptoribus Velleium Paterculum II 106:

omnis eorum iuventus, infinita numero, immensa corporibus, situ locorum tutissima, traditis armis una cum ducibus suis, septa fulgenti armatoque militum nostrorum agmine . . . . ante imperatoris tribunal procubuit.)

Restat ut prooemium perspiciam, quod et usum tralaticium Thucydideamque imitationem redolens in initio operis positum summis exornavit Josephus artificiis ut ostenderet quantopere componendis libris operam daret, et quod cum mente et consilio in quam plurimas particulas divisit quo magis uberior oratio evaderet et alia res ex alia nexa, omnes inter se aptae et colligatae viderentur; quod vero latius patebit e prooemio ipso.

A I 1.

I. ἐπειδὴ τὸν Ἰουδαίων καὶ Ῥωμαίων πόλεμον συστάνα μέγιστον.

1. οὐ μόνον τῶν καθ' ἡμᾶς

2. σχεδὸν δὲ καὶ ὧν ἀκοῇ παρειλήφραμεν

a) ἢ πόλεων πρὸς πόλεις

b) ἢ ἔθνῶν ἔθνεσι συρραγόντων,

II. οἱ μὲν

1. οὐ παρατυχόντες τοῖς πράγμασιν,

2. ἀλλ' ἀκοῇ συλλέγοντες

II. εἰκαῖα καὶ ἀσύμφωνα διηγήματα ἀναγράφουσιν,

III. οἱ παραγενόμενοι δὲ

1. ἢ κολακεία τῇ πρὸς Ῥωμαίους

2. ἢ μίσει τῷ πρὸς Ἰουδαίους

III. καταψεύδονται τῶν πραγμάτων,

IV. περιέχει δὲ αὐτοῖς

1. ὅπου μὲν κατηγορίαν

2. ὅπου δὲ ἐγκώμιον

IV. a) τὰ συγγράμματα,

b) τὸ δ' ἀκριβὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμοῦ,

B. I. προυθέμην ἐγὼ

1. τοῖς κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν Ἑλλάδι γλώσση μεταβαλὼν

2. ἃ τοῖς ἄνω βαρβάροις τῇ πατρίῳ πρότερον συντάξας ἀνέπεμψα

I. ἀφηγήσασθαι Ἰώσηπος Ματθίου παῖς ἐξ Ἱεροσολύμων βασιλεύς,

1. αὐτός τε Ῥωμαίους πολεμήσας τὰ πρῶτα

2. καὶ τοῖς ὕστερον παρατυχὼν ἐξ ἀνάγκης.

Quoniam ex adhibitis exemplis explicatisque satis esse demonstratum arbitror, quibus artificii et rationibus

operam daret Josephus, ut orationem conderet, periodos componeret, membra disponeret, iam hinc transeamus ad

sententias,

quas Graeci vocant *γνώμας* et veteres rhetores ad causam apte accomodatas orationem et plenioram et iucundioram et uberioram reddidisse docuerunt.

Distinguentibus autem nobis sententiarum quoque res et formam, apparet argumentum sententiarum paucos locos complecti et quasi tralaticios; quicumque enim paulum historiam gnōmologiae perspexerit, non ignorabit et usu consuetudineque scriptorum et scholarum exercitationibus rem eo deductam esse, ut eadem sententiae eademque proposita non modo apud omnes scriptores posteriorum temporum aut variata aut deflectentia ad contrarium versa redirent, sed etiam ea potissimum probarentur et placerent, quae iterum atque iterum repetita ita erant pervulgata et sermone trita, ut paene in usum proverbii venirent, dummodo nova ratione et novis facetiis tractarentur.

Quomodo fit ut Josephus quoque nobis *τύχην* et *τύχης μεταβολάς* et *φθόρον* similiaque¹⁾ producat et aptis et ineptis dictionibus, quae si quis reliquias scriptorum Latinorum illius aetatis nobis servatas mente comprehenderit apud alios recurrere inveniet. Quamquam vero neque conatus est neque ei contigit, ut id quod ipse videret aut ei occurreret, e propria rerum contemplatione in sententias omnibus perspicuas fingeret et formaret, quae in omnes partes valerent et vigerent et penitus haerent in memoria, tamen a posterioribus sive a Photio laudatur²⁾ sive a Stobaeo aliorumque florilegiis affertur.

---

¹⁾ Luetzen l. l. p. 27.

²⁾ supra p. 2.

Sequitur ut pauca de forma sententiarum dicam, in qua disserenda facile potest cognosci Senecis Asianisque qui vocantur, qui accusabantur quod nimis acutas sententias et vibrantes et concitatas componerent, Josephum non esse adnumerandum, nisi forte huc dicta pertinent quae verbis οὐκ ἄν ἁμάρτοι τις εἰπὼν introducta breviter presseque res expositas concludunt et complectuntur velut

III 75. καὶ οὐκ ἄν ἁμάρτοι τις εἰπὼν τὰς μὲν μελέτας αὐτῶν χωρὶς αἵματος παρατάξεις, τὰς παρατάξεις δὲ μεθ' αἵματος μελέτας ~ V 4, I 470. τὸν βίον οὐκ ἄν ἤμαρτέν τις εἰπὼν μυστήριον κακίας.

Collocantur autem sententiae saepius in fine modo clausularum quasi epimetro quibus praemittit verba πολλὰ δ' ἄν τις ἐννοῶν et καταμέμψαιτ' ἄν τις et ἐνθα δὴ et οὐδὲν γὰρ ὡς, rarius in initio orationis¹⁾, aliae in parenthesisibus in quibus ellipsim verbi εἶναι adhibet, aliae denique particula γὰρ coniunguntur aut asyndetica ratione inseruntur.

περὶ τύχης καὶ μεταβολῶν.

ὄξεια μὲν πολέμου ῥοπή, τῶν δ' ἀνθρωπίνων οὐδὲν βέβαιον
III 396.

οὔτε τὸ δυστυχεῖν οὔτε τοῦναντίον ἐν ἀνθρώποις βέβαιον, ἀλλ' ἔστιν ἰδεῖν ἐπαμειβομένην εἰς ἑκάτερα τὴν τύχην. I 374.

ἀλλὰ γὰρ οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις τὸ χρεῶν διαφυγεῖν οὐδὲ προορωμένοις VI 314 ~ VI 395, IV 40, IV 42, VI 63, VI 176, III 440, I 373, VI 267, V 461, I 208.

τοῖς μὲν γὰρ ἐξ ἀδήλων ἐπιπεσοῦσιν δεινοῖς τὸ γοῦν ἐλεεῖσθαι περίεστιν, ὁ δ' εἰς πρόδηλον ἀπώλειαν ὁρμήσας καὶ προσονειδίζεται. II 396.

(cf. Polybium II 7, 1. τὸ μὲν γὰρ ἀνθρώποις ὄντας παραλόγως περιπεσεῖν τινι τῶν δεινῶν οὐ τῶν παθόντων, τῆς τύχης δὲ καὶ πραξάντων ἔστιν ἔγκλημα, τὸ δ' ἀκρίτως καὶ προφανῶς

¹⁾ supra p. 7.

περιβαλεῖν αὐτοὺς ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς δμολογούμενόν
 ἔστιν τῶν πασχόντων ἀμάρτημα. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐκ τύχης
 πταίουσιν ἔλεος ἔπεται μετὰ συγγνώμης κάπικουρία, τοῖς δὲ διὰ
 τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν ὄνειδος κάπιτίμησις συνεξακολουθεῖ παρὰ
 τοῖς εὖ φρονοῦσιν.)

de rebus virtutibusque militaribus.

II 355/6. ἡ γὰρ πείρα τῆς δουλείας χαλεπή, καὶ περὶ τοῦ
 μηδὲ ἀρξασθαι ταύτης ὁ ἀγὼν δίκαιος. ὁ δ' ἄπαξ χειρωθεὶς
 ἔπειτα ἀφιστάμενος ἀνθάδης· δοῦλός ἐστιν οὐ φιλελείθερος ~
 V 365.

III 149. οὐδὲν γὰρ ἀνάγκης ἐν πολέμῳ μαχιμώτερον.

III 209. οὐδὲν γὰρ ἀλκιμώτερον εἶναι τῆς ἀπογνώσεως
 ~ III 271.

II 582. διοικεῖσθαι γὰρ κάλλιστα τοὺς πολέμους παρ' οἷς
 ἂν ἀγαθὸν τὸ συνειδὸς ἔχωσιν πάντες οἱ στρατευόμενοι, τοὺς
 δὲ οἴκοθεν φαύλους οὐ μόνον τοῖς ἐπιοῦσιν ἐχθροῖς ἀλλὰ καὶ τῷ
 θεῷ χρῆσθαι πολεμῶ.

III 204. καλὸν εὐκλείαν ἀντικαταλλαζάμενον τοῦ βίου καὶ
 δράσαντά τι γενναῖον εἰς μνήμην ὀψιγενῶν πεσεῖν.

V 79. μάλιστα δὲ τοὺς ἐν ἔθῃ συντάξεως ὄντας καὶ μετὰ
 κόσμου καὶ παραγγέλματος πολεμεῖν εἰδότας ἀταξία φθάσασα
 θορυβεῖ.

I 509. μαλακωτέρας γὰρ γίνεσθαι τὰς τόλμας πάθεσιν οἰ-
 κείοις περισπωμένας.

III 495. οὐδὲν γὰρ τῶν μεγάλων φιλεῖ δίχα κινδύνου κα-
 τορθοῦσθαι ~ V 501.

III 478. κατορθοῖ δὲ τοὺς πολέμους οὐ πλῆθος ἀνθρώπων
 κἂν ἢ μάχιμον, ἀνδρεία δὲ κἂν ἐν ὀλίγοις.

περὶ διαβολῆς καὶ φθόνου.

I. πᾶσαν εὖνοιαν καὶ φύσιν κόπτει διαβολή καὶ οὐδὲν
 οὕτως τῶν ἀγαθῶν παθῶν ἰσχυρόν δ τῷ φθόνῳ μέχρι παντός
 ἀντέχει. (cf. Stobaei ecl. II 55 ~ 79.)

I 208. ἀμήχανον ἐν εὐπραγίαις τὸν φθόνον διαφυγεῖν.

περὶ ἐλπίδος.

VI 287. πείθεται δὲ ταχέως ἄνθρωπος ἐν συμφοραῖς διὰ τὸν δ' ἤδη καὶ τῶν κατεχόντων δεινῶν ἀπαλλαγὴν ὁ ἐξαπατῶν ὑπογράφῃ, τόθ' ὁ πάσχων ὄλος γίνεται τῆς ἐλπίδος.

I 373. σφαλερὰ δ' ἐλπίς οὐκ ἐξ οἰκείας φύσεως ἀλλ' ἐξ ἀλλοτρίας ἠρτημένη κακοπραγίας.

περὶ ἀδικίας.

IV 222. τῶν μὲν ἀδικησάντων πολλάκις διὰ μίσους γίνεσθαι τὴν ἀμέλειαν, τοῖς δ' ἀδικηθεῖσιν τὰς ὀργὰς ἐπ' ἐξουσίας χαλεπωτέρας.

II 351. οὐδὲν δὲ οὕτως τὰς πληγὰς ὡς τὸ φέρειν ἀνασιτέλλει, καὶ τὸ τῶν ἀδικουμένων ἡσύχιον τοῖς ἀδικοῦσιν γίνεται διατροπή.

varia:

οὐδὲν γὰρ οὕτω συνίστησιν τὰς εὐνοίας ὡς τρόπων συγγένεια IV 240 (cf. Demosth. Olynth. II 9. ὑπ' εὐνοίας συστή τὰ πράγματα).

II 345. περισσὸς γὰρ ὑπὲρ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν πᾶς λόγος, διὰ τὸν ἢ τῶν ἀκουόντων πάντων πρὸς τὸ χειρόν ὁμόνοια. cf. Nilum episcopum et martyrem, κεφάλαια ἢ παραινέσεις 231 (Orelli, opuscula sententiosa et moralia p. 350, 1). περισσὸς πᾶς λόγος πρὸς διόρθωσιν, διὰ τὸν ἢ τῶν ἀκουόντων πρὸς τὸ χειρόν ἀποκλίνας σπουδὴ τοῖς κατὰ συμβουλήν λεγομένοις ἐναντίως διάκειται et eclog. Maximii et Antonii 31. περὶ ἀβουλίας καὶ βραδύτητος.)

V 558. κατεφρόνει φιλοχρηματία πάσης κολάσεως, καὶ δεινὸς ἐμπέφυκεν ἀνθρώποις τοῦ κερδαίνειν ἔρως, οὐδὲν τε οὕτως πάθος πλεονεξία παραβάλλεται.

V 429. πάντων μὲν δὴ παθῶν ὑπερίσταται λιμός, οὐδὲν δ' οὕτως ἀπόλλυσιν ὡς αἰδῶ. τὸ γὰρ ἄλλως ἐντροπῆς ἄξιον ἐν τούτῳ καταφρονεῖται.

II 350. θεραπεύειν γὰρ οὐκ ἐξετάζειν χρὴ τὰς ἐξουσίας.

I 503. διὰ τῶν τοιούτων [οἱ ἀναπείθουσιν καὶ τὸ τῆς ἡλικίας εὐκολὸν ἐπὶ κακῷ μεταχειρίζονται] ἐξαπαταῖσθαι μὲν οὐκ ἐφήβους

μόνον ἀλλὰ καὶ γέροντας, οἴκους δὲ λαμπροτάτους καὶ βασιλείας
δλας ἀνατρέπεσθαι.

V 329. τὸ γὰρ ἀπηνέστερον ἤτιον ὑποπίπτειν τῷ πανούργῳ.

VII 34. οὐδὲ γὰρ διαφεύγει πονηρία θεοῦ χόλον, οὐδὲ ἀσθε-
νῆς ἡ δίκη, χρόνῳ μέτεισι τοὺς εἰς αὐτὴν παρανομήσαντας καὶ
χείρῳ τὴν τιμωρίαν ἐπιφέρει τοῖς πονηροῖς, ὅτι καὶ προσεδόκησαν
αὐτῆς ἀπηλλάχθαι μὴ παραντίκα κολασθέντες.

VI 34. τὸ μὲν παρακελεύειν ἐπὶ τὰ μὴ φέροντα κίνδυνον
αὐτόθεν τοῖς παρακελενομένοις ἀκλεές, ἀμέλει καὶ τῷ παρακε-
λεύοντι φέρει κατάγνωσιν ἀνανδρίας.

Idem vero quod de inveniendi facultate sollertiaque
vix parumve exulta in sententiis adhibitis erat dicen-
dum, de

similitudinibus

est faciendum iudicium, quas subtilius perspicientibus
apparet non tam e vita quam e schola librisque esse
sumptas plerasque.

Argumentum enim imprimis in iis rebus versatur,
quae et a philosophis diatribarum et a rhetoribus sunt ad-
hibitae, in medicinae et bestiarum comparatione et theatri.
Quae quamquam saepius cum scriptoribus priorum tem-
porum et poetis consentiunt, tamen mihi a vera ratione
aberrare vehementer videatur, qui credat verba repetita
e lectione ipsa poetarum et principum prosae orationis
esse hausta; quod fieri potuit, non debuit, cum schola et
usus magnum numerum exemplorum exhibuerint quibus
scriptores iterum atque iterum utebantur. Quomodo fit, ut
satis mihi videatur addere hic illic locos similes, super-
vacaneum autem unius cuiusque exempli fontem et ori-
ginem attingere et persequi, cuius semper conscius sibi
fuisse scriptorem non opinor.

Forma autem in singulis verbis ad explanandum ad-
iunctis versatur aut enuntiatis sive membrum unum con-
tinentibus sive versus modum excedentibus, quae explicate

et accuratius res interpretantur. Introducit vero similitudines usitatis verbis quae eadem ab aliis scriptoribus observata invenies, καθάπερ, ὡσπερ, ὡς, οἶα, δίκην, παραπλήσιος, δοκεῖν, ἔοικα, ὃ ἔστιν ἰδεῖν ἐπί . . ., εἰκάζειν, ὁμοιος; genera varia formasque similitudinum ipsarum doceant exempla:

1) argumentum e corpore, medicina similibusque sumptum.

I 507. ἐν γὰρ ταῖς βασιλείαις ὡσπερ ἐν μεγάλοις σώμασιν αἰεί τι μέρος φλεγμαίνειν ὑπὸ τοῦ βάρους ὅπερ ἀποκόπτειν μὲν οὐ χρήναι, θεραπεύειν δὲ προότερον ~ II 264, VII 437, V 27, V 549.

III 54. ἄρχει Ἰεροσόλυμα ὡσπερ ἡ κεφαλὴ σώματος (cf. Menandrum περὶ ἐπιδεικτ. III p. 350 rhet. Gr. ed. Sp. . . . εἰ δὲ πρὸς τέλος, ὅτι ἀντὶ κεφαλῆς ἀντίκειται ταῖς ἄλλαις χώραις.)

III 270. καθάπερ ἐνὶ σώματι πάση τῇ φάλαγγι ἀνωθοῦντες ~ VI 359.

III 72. ὡσπερ συμπεφυκότες τοῖς ὅπλοις ~ VI 155.

VI 337. καθάπερ ῥήγματα ἢ σπάσματα (cf. Demosth. XVIII 198 Olynth. II 21) ἐν τῇ μείζονι νόσῳ διεφάνητε ~ VI 164, IV 406, VI 398. (ὡσπερ ἐμμανεῖς IV 233 ~ VII 57, I 352, V 295, V 323 colorem similitudinis amisisse videntur.)

2) e publicis rebus et privatis.

II 154. τὰ σώματα ὡσπερ εἰρκταί (cf. VII 348 et philosophiam popularem a Platonis Phaedone deductam).

VI 428. ὡσπερ εἰς εἰρκτὴν συνεκλείσθη τὸ ἔθνος ~ VI 428, VI 366, V 486, VI 160.

πόλις ὡς νεώς VII 71.

πόλις ὡς πορνεῖον IV 562.

ἐπείχθη στρατηγὸς καθάπερ ἐφ' ἔρμαιον I 127.

τὸ ἔνδον τῷ μὲν παντ' ἔχειν τὰ χρειώδη πόλις εἶναι δοκεῖν, τῇ πολυτελείᾳ δὲ βασίλειον V 241.

χαρίζομαι τὸ ζῆν ὡσπερ ἐν οἰκίᾳ πρῶτος δεσπότης τὰ μὲν ἀνήκεστα κολάζων, τὰ δὲ λοιπὰ σώζων ἐμαντῷ VI 350.

3) e natura

ὥσπερ σκηπτὸς ἐμπεσὼν τοῦτο ἐτάραξεν Ἡρώδην I 440 ~ VI 288.

περισβέννυσθαι τὰς δρμάς ἀπορουμένας ὥσπερ ὕλης τὸ πῦρ III 209.

ὡς εἰκάζεσθαι καμήλω τὸ σχῆμα IV 5.

δίκτην τῶν ἀτιθασεύτων ἐρπειῶν τοῖς σαίνουσιν τὸν ἰὸν ἐναφήκατε VI 336. (cf. Wendland, Philos Schrift über die Vorsehung s. v. ἰόβολος.)

ἥς καὶ παρὰ θηρίοις στοργαὶ μένουσιν I 465 ~ V 367, IV 174, IV 425, V 85.

εἶρεν τὸν σίδηρον ἀπὸ τῆς σφαγῆς, ὥσπερ τὰ κυκλωθέντα τῶν θηρίων ἀεὶ πρὸς τὸν καθαπτόμενον ἀντιστρεφόμενος III 385.

ὥσπερ κύνες V 196 ~ V 526.

καθάπερ ἐξ ἀγελῶν ζώων ἀλόγων ἐλκομένου τοῦ κρατιστεύοντος ἀεὶ θύματος IV 170.

καθάπερ ὑπὸ τῶν ἀκρίδων κατόπιν ὕλην ἔστιν ἰδεῖν ἐπιλωμένην πᾶσαν, οὕτως ἐρημία κατελείπεται IV 536.

καθάπερ τὰ τρωθέντα τῶν θηρίων ἐπειδὴ τοὺς τρώσαντας οὐ κατέλαβεν, ἐφ' οὗς εὔρεν τὸν θυμὸν ἠφίει IV 540.

τὸν λαὸν ὥσπερ ἀνοσίων ζώων ἀγέλην ἐπιόντες ἔσφαζον IV 326.

καθάπερ λυσσησαν θηρίον ἐνδεία τῶν ἔξωθεν ἐπὶ τὰς ἰδίας ἤδη σάρκας δρμά, οὕτως V 4.

4) ex artibus.

ἦν ὥσπερ πολέμου θεάτρον VI 146 ~ IV 91, V 73, IV 368 (cf. Appian. b. c. II 33 καθάπερ ἀγῶνα πόλεμον θεώμενοι et Lib. 71 f ὁ δὲ Σκιπίων ἐθεᾶτο τὴν μάχην ὥσπερ ἐκ θεάτρον).

ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς ἀλλοτρίῳ κατεκόσμου προσωπείῳ IV 156 ~ IV 336.

αἱ παρατάξεις καθάπερ ἐορτή IV 231.

τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὥσπερ ἀναγκαίαν τινὰ τῇ φύσει λειτουργίαν VII 352.

ὥσπερ εἶδωλα V 513.

θεὸς ὥσπερ χορηγός II 131.

τὴν διάθεσιν καὶ φωνὴν Τίτου ὥσπερ ἐπιτάφιον λαμπρὸν
VI 184.

5) *e rebus militaribus*

ναῦς ὥσπερ φάλαγξ III 469. *ὥσπερ ἐπιτείχισμα* I 448.
ὥσπερ φρουρίω IV 511. *ὥσπερ διὰ παρατάξεως φόνω μυρίω*
γεγυμνασμένης V 12.

6) *e rebus navalibus*

ὥς ἔγωγε καὶ κυβερνήτην ἠγοῦμαι δειλότατον ὅστις χει-
μῶνα δεδοικῶς πρὸ τῆς θυέλλης ἐβάπτισεν ἐκὼν τὸ σκάφος
III 368.

ὥσπερ χειμαζομένης νεῶς εἰς ἣν ἐν γαλήνῃ παρῆλθεν
III 195.

καλὸν ἕως ἔτι ἐν ὄρμῳ τὸ σκάφος προσκέπτεσθαι τὸν μέλ-
λοντα χειμῶνα μηδ' εἰς μέσας τὰς θυέλλας ἀναχθῆναι II 396.

τοῦτο δ' ὥσπερ τελευταία θύελλα χειμαζομένους ἐβάπτισε
τοὺς νεανίσκους I 535.

πολλοὶ ὥσπερ βαπτιζομένης νηὸς ἀπενήχοντο τῆς πόλεως
II 556.

quas dictiones e vita navali haustas praecipue Athe-
nienses velut Demosthenem [Olynth. III 69 de cor. 194]
excoluisse, deinde rhetores scriptoresque posteriores ad-
hibuisse nemo nescit.

Similitudinibus autem sunt non modo genere, quod
in utroque aliae res ad comparandum adhibentur, sed
etiam argumento affines

translationes,

quae cum ex iisdem fere fontibus atque similitudines sint
haustae, saepe et cum posterioribus scriptoribus quorum
exempla a Schmidio (Atticismus) collecta sunt, et cum
prioribus consentiunt, quos ad explanandum Josephum

proferre longum est; genera vero translationum ipsarum doceat conspectus.

1) id quod de rebus animalibus proprie dicitur in exanimas transfertur:

ἡ τύχη ἐνεμέσησε I 431. ἐπαμειβομένη I 374. μεταβέβηκεν II 360. κατορθοῖ II 373. μεταβέβηκεν III 454. παρείπετο III 24. συνείπετο V 548. διοδεύει III 389. προσχωρεῖ IV 622. πανουργεῖ IV 591. συναγωνιζομένη VII 7. παλίμπους παρίσταται IV 40. κατέχεεν λήθην III 359. ἡ εἰμαρμένη στρατηγεῖ IV 297. περιάγει τὸ κρατεῖν IV 622.

ὁ καιρὸς ἀνέπειθεν I 5 ~ II 55. ἐβράβευε VII 194. παρακαλεῖ VII 358. ὁ χρόνος ἐκκρούει I 79. βραβεύει IV 229.

τὸ χρεῶν ἐπεγέλα I 233. ἐφθάκει I 275. ἐκράτει V 355. παρῆν V 572.

τὰ πράγματα κάμνει I 23. προχωρεῖ I 66. συννένευκε IV 622.

τὰ τοῦ τέλους ῥέπει III 136.

ὁ φθόνος ἐγείρει I 67. φθάνει I 184. πλάζει VI 398.

τὸ δέος καθάπτεται I 373. ἐχώρει II 187. ὁ φόβος διδάσκει I 374. ἔθραυσε I 428. ἐφρούρει II 632. βραβεύει τὰς τόλμας VI 143.

τὸ μῦθος ἤκμαζε VII 46. δυσμένεια ἐμφωλεύει I 634.

οἶκτος ἀπτεται V 282. ἔκλασε III 204.

πίστις ἐκράτει VI 231.

διαβολὴ συνέδραμε I 480.

τίσις περιέρχεται I 72. ποινὴ μετέβαινε I 582. περιῆλθεν I 531. κόλασις κατασκήπτει VII 72.

ἀπόνοια ἤψατο VII 437. συνακμάζει V 424.

αἰδῶς ὑπέστρεφε V 94. ἐτόνωσε V 488. ἐστρατήγει VI 160. ἐνίκα IV 285.

ἐλπὶς ἐβουκόλησε VII 380 (cf. Schmid Atticismus Register s. v. βουκολεῖν l. c.).

βάσανοι καὶ ἐπιστολαὶ ἐκεκράγεσαν I 606. αἱ βίβλοι παρῆσαν πολλὰ βοῶσαι I 499.

ἀγανάκτησις συνήγαγε II 42.

- μεταμέλεια ἐνσκήπτει I 81.
τόλμημα συνέδραμε V 424 ~ VII 89. τόλμα και θράσος και
ἀπόνοια ἡγεῖται III 479.
τὸ βούλευμα ἔρρεψε I 366.
πάθος ὑπηγόρευε I 544. ἐγείρει III 22. παρατήρησις
ἐπέτεινε I 570.
ἡ ἀλήθεια προτέθνηκεν I 81.
προδοσία ἔκλασε III 296.
τὸ φιλότιμον διέβη I 403. ἐχώρει IV 211. ἡ φιλοτιμία
ἔτεινε V 503. τὸ φιλόνηκον ἤπειτο IV 132. τὸ γενναῖον ἀκ-
μάζει III 479.
ψυχὴ προμαντεύεται I 610. προσπαύει VII.
τάχος ἠτιᾶται πίστεως V 509, 348.
νόμοι κελεύουσι VII 387. στενάξειαν III 356.
ἔρωσ ἐκκαίει I 436. συνήργει I 436. ἴμεροι φιμοῦσι I 438.
διάθεσις συνηνδροῦτο I 445.
ὁ θυμὸς ἀποσκήπτει I 590. ἐκσεῖει II 517. ἐστρατήγει
VI 257. ἐνίκων οἱ θυμοὶ και τὸ μῖσος VI 263.
ἀνάγκη ἤρξε II 1. κελεύουσι III 7. ἤπειγε I 220. παρώ-
ξυνε IV 434. παραινεῖ V 427. ἤγε VI 197.
ὄργη σφαδάζει IV 591. νικᾷ I 394.
ἀρετὴ στενάζει IV 325.
ἰσχύς ἀκμάζει IV 369. προουξένει II 60. ἐπεκράτει VII 149.
μανία παρημιλλήσατο VII 267.
χρησμός ἐπιρρέπει ἤδη ἐνεστώς VI 109.
εὐσέβεια ἐστρατολόγει V 395.
τὸ θεῖον ἔφευγε και ἔστηκε V 395.
ὄρμη ἐλύσσησε II 312.
ἡγεμονία σαλεύεται IV 502. προσφεύγει VI 342. βασι-
λεία σαλεύεται I 612.
μνήμη φέρει βάσανον V 183. ἀνάμνησις εἰσέρχεται III 351.
ἀγωνοθετοῦσα I 427.
φήμη διεκήρυσσεν III 433. ἤρεν θράσος I 371. ἔσπευσε
IV 255.
τριβὴ ἔθρεψεν V 359.

ἡ κραυγὴ τῶν ἀκοῶν, ὁ κονιορτὸς τῶν ὀμμάτων ἐπεκράτει
V 487.

ἡ νόσος διατρέχει II 11.

ἡ νίκη ἔρρεψε I 86. τὸ κρατεῖν ἔρρεψε IV 497.

ἡ στάσις ἄπτεται I 88. συναπῆει I 467. κατασκήπτει
IV 388. ἀνακμάζει I 502 ~ V 2, I 370. περιόσεται V 105.

πόλεμος χωρεῖ διὰ παθῶν I 6. λωφᾶ V 98. προσέρπων
καὶ κορυφούμενος VI 164. ἀκμάζει I 370. πλησιάζει III 129.
διελέγχει ψυχάς II 152.

ῥοπή προυξένει V 66.

λιμὸς ἤπειγε VI 157. ὑφέρπει V 343.

κίνδυνος ἀπετέμνεται τὰς ἐξετάσεις I 493.

χειμῶν ἀκμάζει IV 298. τὴν οἰκίαν μετέβαινε περὶ τὴν
ἐκείνου κεφαλὴν ὄλος ἐπηρείσατο I 488.

2) translatio fit per substantivum, quod praedicati loco
ponitur:

σίδηρος ὑπηρέτης VI 49 ~ III 364.

ἐν σῶμα στρατιά III 104.

πόλις τάφος, ναὸς πολυάνδριον V 19.

δῆμος ἄθλον V 251.

πλῆθος παρανάλωμα IV 315 ~ V 15.

ὄρος τῆς φυγῆς θάνατος I 98.

Ἀλεξάνδρεια κέντρον ἀποστάσεως II 385.

τὸ πταίειν κέντρον συμφορῶν III 440.

ἐκάτερος πολέμου ῥοπή II 52 ~ II 470.

πάθος προοίμιον II 454.

κίνδυνος ἐφόδιον ἀνδρείας VI 80.

σύμβουλος ὄργη VI 204.

παῖς ἐρινύς VI 207.

δοῦλοι τῆς πλεονεξίας ὑπηρέται II 41.

ἀγώνισμα τῆς παρανομίας I 226.

ὔδωρ χορηγός IV 464.

τροφή πόλις V 21.

λείψανα τῆς φιλοτιμίας III 465.

3) id quod de quibusdam exanimis rebus et animalibus dicitur proprie, in alias res transfertur:

a) θεὸς ἔθειτο τὴν ψῆφον VII 359. ἐκύρωσε IV 362. ἐπεσκότει V 343.

βραβεύει ῥοπὰς I 215. τιμωρίαν VII 270. (cf. Wendland, Philos Schrift über die Vorseh. p. 66⁴ et p. 103 deus rector ac munerarius certaminis, ἀγωνοθέτης) ἐμπεριάγει τὴν ἀρχὴν V 367.

b) τοῖς σώμασιν ἀντιπείθει V 346. ἀποφράσσειν VI 19. τὰς δόδους ἀπεφράξαντο νεκροῖς VI 406.

c) καταφλέξαντες τὰ νεῦρα τῆς πόλεως II 428. (cf. Demosthenem ed. Rehdantz-Blass index s. v. νεῦρα.)

σβεννύναι τὸ φρόνημα I 385 ~ II 318, II 296, III 209, VI 31. ὑπεκκαίειν θυμόν I 480.

ἐκριπίζειν πόλεμον II 293 ~ 343, III 9, I 67, I 591, III 9, II 265.

τυφοῦν ὠμότητα III 442 ~ VII 80. ταῖς ἐλπίσιν αὐτοῦς (cf. Wendland, Philos Schrift über die Vors. (p. 111/2).

d) θάλπειν τὰς ἐλπίδας IV 432 ~ 221, IV 172.

ψύχειν πλεονεξίαν II 331. ἐλπίδα V 472 ~ I 66. ψυχρὰ ἐλπίς I 357 ~ I 202.

θερμόν ψεῦδος V 546 ~ I 39. ψύγμα I 475.

θερμότεροι = θρασύτεροι IV 292, V 491, II 286. θερμότης I 109 ~ I 117.

e) ἀποκόπτειν ἐλπίδας I 480 ~ I 625, I 558, I 567, VI 20, II 324, I 299, V 24.

διακρούεσθαι ἀπειλήν I 499 ~ I 483, III 405, I 393, 279, II 281, I 507.

ἀποστέλλειν ἀνάγκην VII 387 ~ II 269. καταστέλλειν τὰ νοσοῦντα τῆς ἀρχῆς IV 443 ~ III 22.

συνάγειν ἀλήθειαν III 247.

ἐπισείειν σκιὰν ἀδικήματος I 215 ~ IV 302, II 412, IV 421.

σπᾶν ἀπόνοιαν V 34 ~ VII 228. περισπᾶν πάθος I 508 ~ II 283.

κλᾶν τὴν ἐλπίδα III 187 ~ III 296, I 214, VII 234, VII 339.

θήγειν θυμούς VI 234 ~ IV 174.

θραύειν ἐλπίδα VI 12 ~ I 323.

ἀποφράττειν τὰς λογοποιίας I 482.

χαλινοῦν Αἴγυπτον II 387.

διαζευγνύναι συμπλοκὴν προφάσεων II 348.

διακλείειν τὰς ὁρμάς IV 426.

ἐφεδρεύειν ταῖς ἐλπίσιν I 517.

καταπατεῖν θεσμόν IV 386.

ἀπερείδεσθαι ὀργήν II 462.

διελέγχειν ψυχῆς θόρυβον III 2.

ἀρτᾶν ἐλιτίδα I 373 ~ IV 496.

ἀρτύειν τὴν ἐπιβουλήν II 614.

ἐπιτείνω τὸν φθόνον II 614 ~ VII 447, VI 336, VII 49.

συνάπτειν τόλμαν IV 187 ~ IV 278.

ἐκφέρω μῖσος VII 445.

ἐπισιτρέφω λογισμόν IV 658 ~ IV 180.

ἀποπληροῦν μῖσος VII 363 ~ IV 198, II 502.

f) κορεννύναι τῶν κακῶν VI 328 ~ IV 314. φέρειν τὸν κόρον I 624 ~ VI 336, IV 92.

λιμὸς βαθύνας ἑαυτὸν ἐπεβόσκετο V 512.

γεύεσθαι τῆς καταδρομῆς IV 260 ~ V 461, IV 362, VI 97.

τῆς σοφίας γευσαμένοις ἄφυκτον δέλεαρ καθέντες II 158.

πίνειν τὸ τῆς πόλεως αἷμα V 344 ~ II 85.

ἐν τοῖς εὐτυχήμασιν νήφειν IV 42. πρὸς τὴν πρώτην ὑπονήσαντες ἐκδρομήν V 255.

τροφὴν τῷ πυρὶ λείπειν II 425 ~ II 10. τρέφειν πόλεμον V 371 ~ V 306, II 587, IV 434. ὑποτρέφειν σώματα καὶ πρόθυμον IV 88. ἐπιτρέφειν τόλμαν VI 240.

ὑποβλαστάνειν τὰς τῆς ὕδρας κεφαλὰς I 588.

g) τὸ σῶμα τῆς ἱστορίας κατασκευάζειν ἴδιον I 16.

σπέρματα τῆς μελλούσης ἀλώσεως καταβάλλειν II 276

(Demosth. 24, 154).

παρασπείρειν τὸ γένος VII 343.

φανταζόμενοι Φίλιππον καὶ τὴν σὺν Ἀλεξάνδρῳ παρασπείρουσαν αὐτοῖς τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν II 360 (cf. eadem translatio de Alexandro usurpata Plutarch. *περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης ἢ ἀρετῆς* 328 E. et 332 A.).

σκιὰν βασιλείας αἰτησάμενος ἧς ἤρπασεν αὐτῷ τὸ σῶμα II 28. ἐν σῶμα γίνεσθαι V 279.

ἐνόσει τὰ οἰκεῖα I 4 ~ III 3, IV 84, IV 376, V 255, III 443.

h) ἐξοκέλλειν εἰς τοσοῦτον ὠμότητος IV 381 ~ II 251.

πόλεμος βρίθει VI 77 ~ IV 34.

πόλιν βαπτίζειν IV 137.

διαχεῖν ἔλεον I 637 ~ II 278. ὑφίστασθαι ὀξεῖαν ῥοπὴν ἐν ᾧ σαλεύεται τὰ πάντα V 88.

τὰς πηγὰς ὡς ἂν τις εἴποι τῆς εὐδαιμονίας ἐπιχωρίους ἔχοντες καὶ τοῖς ἀγαθοῖς σχεδὸν ὅλην ἐπικλύζοντες τὴν οἰκουμένην II 372 (quam translationem in similitudinis genus paene cadentem quasi veritus ne paulo durior esset praepositis verbis mollivit). cf. ἦν ὄρᾱν τὸ πλῆθος . . . ὡς ἂν τις εἴποι ποταμὸν ῥέοντα VII 134.

h) ἀνεχαίτισεν εἰς ἐλευθερίαν II 370 ~ V 389 Demosth. Olynth. II 9. dictio a rhetoribus commendata velut [Cornut.] Anonym. *τέχνη ῥητ.* I p. 347 Sp.) πόλεμον μνηστεύεσθαι II 414.

δοῦναι ἂν ψυχὴν προσπαύση, ζῆν καὶ τέθνηκεν, δοῦναι δ' ἂν ἀπαλλαγῆν, μαρνανθὲν ἀποθνήσκει VII 348.

i) τραγωδεῖν τὰς ὕβρεις II 348.

τὰς ὁδοὺς τεχνικωτάτας ἐποιεῖτο πάντα δραματούργων προσωπεῖον ἐπικείμενος I 471.

προοιμάσασθαι τὴν βασιλείαν φόνῳ II 89.

ἐκδέχεσθαι τὸ τέλος τοῦ δράματος I 543.

δραματούργος τοῦ μίσους I 530.

ᾧδεῖν τὴν ἀσθένειαν III 308.

θεατὰς ἀποκαθῆσθαι τῶν κινδύνων I 609.

μεγάλα προστραγωδεῖν VII 443.

πένθος καθυμνεῖν I 609 ~ VI 46.

τὸ σχῆμα καὶ εἰρώνειαν τοῦ δικαστηρίου παίζειν IV 340.
πομπεύειν παρανομίαν II 277.

συντιθέναι σκηνὴν πανουργίας II 591.

σοφίζεσθαι τὴν βίαν III 222.

βέλη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης χορηγούμενα VI 23 ~ IV 348 (cf. Schmid, Atticismus IV p. 718. Wendland, Philos Schrift über die Vorsehung p. 113).

Sequitur ut metonymias et antonomasias quibus res pro alia re ponitur, paucis tractem, quae rarius inventa breviter complectens attingam:

pro Hierosolymis dicit: ἐπὶ τὴν δίζαν [δραμεῖν] VI 339.

pro hominibus: σῶμα ἀναιδέστατον I 84. δισσεβεστάτη κεφαλή I 618. πατροκτόνος κεφαλή I 500. μιάρως pro υἱός I 622 ~ I 627, VII 267, VI 124. θηρίον I 586 ~ I 589, I 624, I 627, IV 262. θύματα καὶ καθάρματα pro ζηλωταί IV 241. σύγκλυδες καὶ νόθα φθάρματα V 444. θύματα pro πρέσβεις I 378. γενηθέντες ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ καὶ τραφέντες ὑπὸ τοῖς ἡμετέροις ἔθουσι pro Judaeis IV 183.

alia.

πόλις ἡγεμονίς pro Athenis II 358. πολιορκία pro πολιορκούμενοι I 10. δυσώπημα pro γυνή I 509. πόλις pro πολῖται VII 200. προσκυνούμενος χῶρος pro ἱερόν IV 262. πόλεις προσκυνούσι τὰς ὑπατικὰς ῥάβδους pro Ῥωμαίους II 366. κέχηνε τὸ στόμα καὶ λέλιται ἡ γλῶσση I 16 pro loqui. νόσος pro σιάσις II 11. ἀλιτήριοι VI 126 pro Judaeis. σιδήρειοι V 416 (cf. Aeschin. III 166). Ἰουδαία pro Ἰουδαῖοι II 85. γηρῶντες ὑπὸ κράνεσιν IV 593. ἀνθαίρετος εἰρκτὴ pro πόλις III 144. νόσος pro ἔρως I 484. φῶς pro βίος I 520. Γαλιλαία πολλοῖς ἰδρῶσι προγυμνάσασα Ῥωμαίους IV 120. Ῥωμαίους ὑπόπτιας πεποίηκεν ἡ ὑποχείριος Γαλιλαία IV 249. Συρία μετέωρος ἦν I 542. αἱ ψυχαὶ αὐτῶν pro ἄνδρες III 296.

Restat ut ceteras tropos commemorem, quas non modum usitatum sollemnemque excedentes satis mihi esse videtur enumerare:

λιτότης.

οὐκ ἄσημος V 6 ~ III 469, I 241, V 419. οὐκ ἀποιήτος VII 141. οὐκ ἀκίνδυνος IV 368 ~ V 357, II 523. οὐδὲν ἀπροβοίλευτον III 98. οὐκ ἀσύνετος VI 170. οὐκ ἀφύλακτος VI 381. οὐκ ἄγνωστος V 261. οὐκ ἄστοχος IV 579. οὐκ ἀπρονόητος III 31. οὐκ ἄκαρπος VI 36. οὐκ ἀγεννής VI 49 ~ VII 380. οὐκ ἄδοξος III 380. οὐκ ἀνόητος VII 350. οὐκ ἄλογος IV 240. οὐ πολλός VI 42 ~ I 253. οὐκ ἐλάσσων II 378. οὐκ ὀλίγος I 112 ~ II 242. οὐκ ἀπαρησίαστος IV 338. οὐκ ἀπείρατος V 364. οὐκ ἀθεώρητος V 212. οὐκ ἀφανής VII 411. οὐκ ἄκων II 475. οὐ μέτριος IV 125. οὐκ ἀναιμωτί II 495. οὐ μετρίως II 631. οὐκ ἀσκόπως III 52. μὴ ἀδίκως I 497. οὐκ ἀπορεῖν III 387. οὐκ ἀπιστεῖν IV 388. οὐκ ἀγνοεῖν IV 100 ~ IV 193, III 14, I 608, III 352. οὐκ ἀπέχρη IV 143. οὐκ ἄδοξεῖν II 385.

Οχυροτον.

Ξέρξην διὰ γῆς πλεύσαντα καὶ διὰ θαλάσσης ὀδεύσαντα II 358 cf. p. 12. ἐκεῖνοι [sc. οἱ νεκροί] στρατηγήσουσι τοῦ πολέμου τῶν ζώντων ἄμεινον I 378. αἱ ψυχαὶ ἐν σώματι δεδεμέναι τάληθέστατον εἰπεῖν τεθνήκασι VII 344 cf. p. 23. κακῆς ὁμοιοῦσας κατήρχοντο V 72. πένθος ἑορτή II 227. βασιλεὺς ἐρημίας I 355 ~ II 213 (cf. Ael. Aristidem εἰς Ῥώμην. 26, 93 K. καὶ δὴ καὶ φαίη τις ἂν ἐκείνους οἷον ἐρημίας βασιλέας γεγονέναι) διὰ νεφῶν ὀδεύσαντες τὰ ὄρη II 374. τὸ σῶμα κέκραγεν αὐτοῦ σιωπῶντος I 197 (cf. Wendland, Philo Schrift über die Vorsehung p. 23⁵ Philo de Cherub. 11 p. 145. καίτοι φωνητηρίων ὀργάνων ἀμοιροῦσαι τὴν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ῥήξουσι φωνήν).

Periphrasis.

ποιεῖν χθαμαλόν V 108 ~ V 281, VII 256. τὰς φυλακὰς ἐπιμελεστέρας VII 319. εὐστοχον τὴν ἀπόκρισιν VII 108. παρέχειν φαντασίαν VI 140 ~ VII 177. πόλεμος ὄψιν αὐτοῦ πα-

ρεῖχεν VII 142. ἔχοντες εὐνοίαν VII 64 ~ VII 119, III 384. καθιστάναι φανερόν VII 7. χορηγὸν κατέστη IV 464. ἦν ἐν ἔρμια τὰ φρονήματα IV 284. αἰσθησις τῆς ἀλώσεως III 326 ~ VII 404. εἰσέρχεται ἀνάμνησις III 351 ~ 394. λαμβάνειν τὴν κρίσιν VII 95 ~ 453. φθορὰ ἐγένετο II 223 ~ IV 551. βία Ἀριστοβούλου I 31 ~ I 238, 317. ἡ Ἀριστοβούλου καὶ Ὑρκάνου μαγία καὶ ἔρις V 396. ὑπέδειξαν τὰ νῶτα I 383. τὸν ἥλιον ὄραν III 357 ~ VII 378. οἱ ὑφ' ἡλίῳ πάντες II 365 ~ 380. ὄσον ἦν περιέχον VII 2. οὐ διαφεύξονται τὸν μέγαν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνίκητον δεξίαν I 378 ~ III 473. ἡ Σκιπίωνος δεξιά II 380. ἐπιδώσω τὴν ἑμαντοῦ ψυχὴν II 201 ~ IV 163.

Hyperbole.

τὴν τρίτην τῆς οἰκουμένης μοῖραν, ἧς οὐδὲ ἐξαριθμήσασθαι τὰ ἔθνη ῥάδιον II 382. οὐ μὴν οὐδὲ τῶν ἄλλων τις ἠνείχετο τῆς ἐντεύξεως τὴν ἀναβολὴν ἀλλ' ἐξεχέοντο πάντες ἄθροοι καὶ πᾶσιν εὐπορώτερον καὶ ῥᾶον. ἐδόκει τοῦ μένειν τὸ ἀπιέναι, ὡς καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν τότε πρῶτον ἐν ἑαυτῇ λαβεῖν ὀλιγανθρωπίας αἰσθησιν ἰδίαν. ἦσαν γὰρ ἐλάττους τῶν ἀπιόντων οἱ μένοντες III 69. ἡ πόλις στενωτέρα τοῦ πλήθους ἠλέγχετο IV 657. πολλὰ καὶ τῶν φλεγομένων σβεννύναι φόνῳ VI 406. λόφον ἂν τις ἔδοξε ἀπὸ ῥίζης βράττεσθαι VI 275.

Ironia.

πλὴν εἰ μὴ τις ὑπολαμβάνει κατὰ συνθήκας πολεμήσειν II 397. ὁ ὑπερασπιστῆς δ' ἐμὸς, ὁ σωματοφύλαξ I 627. πάνυ γοῦν νῦν ἐσμὲν ἐλεύθεροι III 367. πάνυ γὰρ ἐπὶ σφαγᾶς ἐσπεύδομεν IV 276 ~ VI 99.

Neque minus pondus, ut et orationes et narrationem operis a vulgari genere dicendi secernat, inest in

figuris,

quibus praefationem facere mihi non videtur necessarium, cum et per se pateat, eum id egisse ut omnibus quibus-

libet artificii libros exornaret, et ex exemplis quas rationes sit secutus possit cognosci:

Σχήματα λέξεως.

ἀναδίπλωσις.

καλὸν ὦ φίλοι καλόν II 396 (epilogus). θεὸς ἄρα, θεὸς VI 110 (epilogus). φέρετε δὴ, φέρετε IV 171.

ἀναφορά . .

οὗτος 3 × I 627 ~ V 417. ταῦθ' ἡμᾶς — ταῦθ' ἡμᾶς-τούτων VII 387 polyptoton ~ VI 289/90, I 633. μέχρι τοῦ I 84. ποῦ II 361 ~ I 500. οὐ II 362 ~ VI 125, V 377. ποίας ποίας-ποία VII 266. ἡ μεγάλη πόλις, ἡ τοῦ παντὸς Ἰουδαίων γένους μητρόπολις, ἡ τοσούτοις ἐρυμνὴ τειχῶν περιβόλοις, τοσαῦτα φρούρια προβεβλημένη, τοσαύτας μυριάδας VII 375. πλείστους-πλείστη III 397. πολὺς-πολλή III 424 ~ VI 365, I 126, I 12. πάντα VII 371 ~ I 473. τάχα I 616. ἑτέρους-ἑτέρους II 462. καλόν-κάλλιον VII 8/9. ὅτε 4 × V 408. τί VI 126. πάρειμι I 634. ὁμοῦ VII 391. συνήχει-συνήχει-συνεβόα VI 272. σπεύσωμεν καλῶς ἀποθανεῖν, ἐλεήσωμεν VII 380. ἐάλω-ἄλοῦσα VI 435. σωφρονῶν II 36. μαρτύρομαι VI 127. παραδίδωσι VI 389. συνήδεσθαι V 320. ἄπειρον VI 282. ψευδῆ III 358. ἄθλιοι VII 384. πρίν VII 379. λιμός-λιμοῦ VI 204. νοῆσαι-νοηθέντα IV 225. κατέγνωσμαι-κατεγνωσμένος I 635.

ἀντιστροφή.

τὴν μὲν πόλιν ἡ στάσις, Ῥωμαῖοι δ' εἶλον τὴν στάσιν V 257. σιδήρου-σίδηρος V 225. ἐλευθερίαν-ἐλευθέρους IV 508. πορίζειν-πορίζοντος II 609. ψεύδεσθαι-ἐψευσμένοις II 586. θυγατέρα-θυγατρί I 565. αὐτή-αὐτῆς I 112. τυραννίδος-τυράννοισι IV 166.

ἐπάνοδος.

πατέρα τὸν ἐμὸν κάμει καὶ ὑμᾶς, εἰ τῶν μὲν προκατωρθωμένων ἐκείνος, ἐγὼ δ' ἐκείνου παῖς, στρατιῶται δ' ὑμεῖς ἐμοῦ III 482. εἰς κατάπληξιν καὶ μετανοίας καιρὸν τοῖς πολεμίοις

διδούς. μετάνοιαν πολλοῖς ἐνειργάσατο, κατάπληξιν δὲ πᾶσιν
IV 127/8 ~ IV 186/7, I 461.

κύκλος.

ὑπὸ μὲν Καίσαρος ἐφιλεῖτο μετ' Ἀγρίππαν, ὑπ' Ἀγρίππα
δὲ μετὰ Καίσαρα I 400 ~ IV 384. φέρει βάσανον μνήμη ἀνα-
φέρουσα V 182. τὸ μὲν εὐρεῖν ἐκοπία, πανταχόθεν ἄπορον ἦν
ἤδη τὸ εὐρεῖν VI 204. ποιήσομαι-ἐποισάμην I 30. τὴν μὲν
πόλιν αὐτῶ, τὸν δὲ ναὸν τῆ πόλει V 334 ~ III 379, V 440.

ἐπαναστροφή.

στρατιώτης μὲν δεκαδάρχη, δεκαδάρχης δ' ἑκατοντάρχη,
οὗτος δ' ἐσπύδαζεν ἀρέσασθαι χιλίαρχον, τῶν δὲ χιλίαρχων ἐπὶ
τοὺς ἡγεμόνας ἢ φιλοτιμία ἔτεινεν, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐβράβευε
τὴν ἀμιλλαν Καῖσαρ V 503. Ἡρώδης μὲν δ' Ἀντιπάτρου Σόσ-
σιον, Σόσσιος δὲ Ῥωμαίων στρατίαν ἤγαγεν V 398 ~ V 451,
V 245. ἐγὼ φρίττω λέγων εἰς ἀναξίους ἀκοάς, ἀκούετε δ' ὁμως
V 378 ~ V 369, 413/4, V 438, 236, 568. ἐβούλετο Ῥωμαίους
Ἰουδαίους σώζεσθαι, Ἰουδαίους ἱερὸν II 421 ~ I 173. προκιν-
δυνεύοντος-προκινδυνεύσω III 483. ἔπταισεν, καὶ ἐν πταίσματι
I 430. ἀδικούμενοι, ἀδικεῖσθαι I 124 ~ I 430, III 107, VI 342/3.
πᾶν ἦν παρ' Ἀντιπάτρῳ καὶ ἀπ' Ἀντιπάτρου I 469 ~ I 573.

ἀσύνδετον.

ἀκαταιτίαι ἀκριτοὶ IV 169. οἷον ἄστὺ οἷον ἱερὸν ὄσων
ἔθνῶν ἱερά V 416. τίς οὐκ οἶδεν τὴν παντὸς θηρίου κατα-
πλησθεῖσαν Αἴγυπτον, τὴν ἄκαρπον γῆν; τὸν ἐπιλείποντα Νεῖλον,
τὰς ἐπαλλήλας δέκα πληγὰς, τοὺς διὰ ταῦτα . . . προπεμπο-
μένους πατέρας ἀναιμάκτους ἀκινδύνους V 383 (de enuntiatorum
asyndetica structura cf. supra p. 64).

Quo loco mihi

de tetracolis et tricolis

disserendum est, quorum iam mentionem feci (p. 64), nunc
exempla affero, e quibus maxime quam diligenter rhetori-
cas artes observaverit et adhibuerit potest cognosci.

tetracola:

πεπατησθαι τὸ δίκαιον,
 ἀπολωλέναι τὴν ἀλήθειαν,
 συγκεχύσθαι τὴν φύσιν,
 ἀνομίας γέμειν τὸν βίον I 544.

εἰ πάντα κρατήσειαν,
 πανουργία μὲν ἀρετῆς,
 ἀπόνοια δ' ὄπλων,
 πλῆθος δ' ἐμπειρίας,
 Ἰουδαῖοι δὲ Ῥωμαίων VI 20 ~ II 135.

(cf. quattuor verborum coniunctio velut Σισύφους τε καὶ
 Ταντάλους, Ἰξίωνός τε καὶ Τιτινούς II 156 ~ II 152, I 111.)

ὕμεις πλουσιώτεροι Γαλατῶν,
 ἰσχυρότεροι Γερμανῶν,
 Ἑλλήνων συνετώτεροι,
 πλείους κατὰ τὴν οἰκουμένην ἔστε πάντων II 364.
 ἐξ ἀνατολῆς μὲν ταῖς Ἄλπεσιν,
 πρὸς ἄρκτον δὲ Ῥήνω ποταμῶ,
 μεσημβριοῖς δὲ τοῖς Πυρρηναίοις ὄρεσιν,
 ὠκεανῶ δὲ πρὸς δυσμῶν II 372 ~ II 363, III 107.
 οἱ μὲν ξένους,
 οἱ δὲ συγγενεῖς,
 οἱ δὲ φίλους ἐθρήνουν,
 τὸν δὲ Ἰώσηπον πάντες III 436 ~ V 213, V 82, V 408,
 VI 215, VI 13.

tricola:

πεφονευμένου τοῦ δήμου,
 κεκαυμένου δὲ τοῦ ναοῦ,
 φλεγομένου δὲ τοῦ ἄστεως VI 364.

(cf. Ἠνιόχους τε καὶ Κόλχους καὶ τὸ τῶν Ταύρων φύλον
 Βοσπορανοῦς τε καὶ τὰ περίοικα τοῦ Πόντου καὶ τῆς
 Μαιώτιδος ἔθνη II 366.)

ταύτην τὴν ἡμέραν ἡ πόλις ἐώρταζεν,
 ἐπινίκιον μὲν τῆς κατὰ τῶν πολεμίων στρατείας,
 πέρασ δὲ τῶν ἐμφυλίων κακῶν,

ἀρχὴν δὲ τῶν ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας ἐλπίδων VII 157

~ IV 364, III 477, II 4.

dicolon et tricolon.

οὕτως αὐτῶν ἀσφαλεῖς μὲν αἱ τάξεις,

εὐστροφοί δ' εἶσιν αἱ περιαγωγαί

ὄξεϊαι δ' ἀκοαὶ μὲν παραγγέλμασιν,

ὄψεις δὲ σημείοις,

ἔργοις δὲ χεῖρες III 105.

πολυσύνδετον.

καὶ γὰρ ὄπλα καὶ τείχη καὶ κατασκευαὶ καὶ φρόνημα
VII 370. οὔτε-οὔτε-οὔτε II 155 ~ VI 3, V 29, I 8. μήτε-
μήτε-ἦ-ἦ-καὶ VII 7. παραδόσεις-καὶ-τε-καὶ-τε-καὶ-καὶ II 579.
λοιδοροῖαι καὶ-καὶ-καὶ I 540. τε-καὶ-καὶ-καὶ VI 13 ~ VI 17,
III 477, VI 40, I 422, II 581. ἦ-ἦ-ἦ VII 132. οὔτε-οὔτε-
οὔτε-τε-καὶ-καὶ II 381.

παρονομασία.

παρήχησις.

λοιμὸς καὶ λιμός I 376 ~ IV 361. λοιμώδης φθορά,
λιμός VI 421. φίλον φῦλον VII 327. μένων εὐμενῆς VII 328.
κολακεύειν ἄξιον κολάσεως II 276. τῷ λαῷ καὶ τῷ ναῷ VI 309.
χρείαις-χρεῶν VI 49. ἑτέρας συμφορᾶς τέρας I 377.

aeque assonantia:

παύσασθαι πρὸ πολέμου παρεκάλουν VI 345. κατὰ χεῖρα
καὶ χρήμασιν I 4. παραδόντες ποτὲ πυρὶ πόλιν II 358. πᾶσι
πανταχοῦ παρατυγχάνων V 310. τότε ταπεινοὺς τρέμοντας
VI 395. τὸ νεωτερίζον τότε τεταραγμένοις I 4. πᾶσα πλησ-
θήσεται πόλις II 399. ἄλλως ἀνελεῖν ἀσθενοῦντες VI 187. γενεὰν
γεγονέναι γονιμωτέραν V 442. ἐνεργὸν ἔξειν ἔμελλον ἐπέχοντας
II 634. περιθεῖς διάδημα δόγματι διεσήμενεν τὴν δωρεάν I 393.

aeque concludentia.

δεῖν εἰπεῖν συμφέρειν II 347. σώζειν κοσμεῖν ἀπολαβεῖν
VII 67.

figura etymologica.

ὑπουργίαν ὑπουργήσάτωσαν VII 386. καταπλήσσειν ἐν τοῖς παιίσμασιν IV 42. νικᾶν νίκην I 540. πληγὴν ἐπλήγησαν IV 70. εὐτακτότερον ἐτέτακτο I 348. ἀπειρίας πεπειραμένοι VII 67. συντελῶν πολυτελεῖς VII 96. γενεαλογοῦσα εὐγένειαν I 476. τελέω ἐντολάς II 495.

verba simplicia et composita quibus una vocabuli pars est communis.

ἀναίμακτος ἀκίνδυνος V 383. ἀκαταιτίατος ἄκριτος IV 169 ~ VI 14, VII 334, IV 293, IV 453, V 220, VI 134, VI 159, I 459, VI 259, II 208, IV 148, IV 123 (ἀσθενὴς καὶ ἄνοπλος) (cf. de Philone et Plutarcho Wendland, Die Therapeuten und die Schrift vom beschaulichen Leben. Jahrb. für klass. Phil. Suppl. 22, p. 724).

ἀπειρία καὶ ἀνανδρία VII 67.

εὐεπίβατος εὐδιάλυτος VI 51.

συμπολιορκεῖσθαι ἢ συμπολεμεῖν II 73. σύμβουλος σύμμαχος I 389 ~ II 88, II 621, IV 408, V 285, II 324, I 533.

φιλόδοιοι-φιλοδέσποται IV 175.

μισότεκνος-μισάδελφος I 589.

δύσαρκτος δυσπειθής II 92.

διεκπαίεσθαι καὶ διαφεύγειν VII 207.

ἀπαιτεῖν ἀπάγειν I 297.

ἀντιβοᾶν ἀντολοφύρεσθαι IV 309.

προσιόντων-προσελθόντων IV 64 ~ I 522, I 471.

προορᾶν προφητεύειν I 69 ~ I 430.

2) θάνατον ἀθανασίας I 58. μένειν ὑπέμενον II 634 ~ VII 100. ἐνεργοὺς ἤργουν II 392. οἰκουμένη καὶ ἀοίκητος V 218. δίδοται-ἀποδώσομεν VI 49. ἐξονειδισμούς-δνειδίζεσθαι II 351. μάχεσθαι σύμμαχον V 377. θανεῖν προτέθνηκεν I 79.

3) ὑπερβῆναι-παραβῆναι IV 182. προηρημένους-ἀνηρημένων I 607. προτροπή ἀποτρέπον VI 37 ~ II 156. πα-

τροκτονία ἀδελφοκτονία I 612. ἀδικῶν-ἐκδικος V 377. ἀποκόπτειν προκόπτειν VI 166. ἀπέβη προέβη VII 213. καταστρεψάμενος ὑπέστρεψε IV 588. ἄδηλος πρόδηλος I 612. ἀφαιρήσεσθαι προαιρουμένους II 264. παρόντος ἀπουσία I 612. μεταγενέστεροι προγενεστέρων II 150, eadem verba variis formis repetita.

τιμήσαντι τιμή I 199. δικαστήριον δικαστής I 618. κτῆμα κτησάμενος III 109. παρακελεύειν παρακελενομένοις VI 34 (cf. de activo et passivo coniunctis. Archiv für lat. Lexik. XII 345) ~ II 351, II 36, V 545, IV 100, I 493, IV 332, IV 517, IV 589, I 365, VII 381, I 510, III 276, V 12, IV 540, VI 163. κοινὸν κοινήν V 277. παρελθεῖν παρελθόντων V 342. λύτρα λυτρούμενου I 274. ἐπίβουλον ἐπιβουλαῖς I 255. τολμήσαι τολμήμασι IV 257. ἀποστήναι ἀποστάντας IV 248. τυραννεῖσθαι τυραννομένους IV 278. κατάρξαι κατάρξαντα II 342. φυλάττειν φυλαξόντων V 450. τεῖχος-τείχεσιν II 378 ~ IV 127. δύσεργον δυσεργότερον V 496. δήμους τε δήμοις πόλεσι πόλεις IV 263 ~ I 1. τέκνων τέκνοις I 541. βασιλίδος βασιλίδι I 517. πάντα καὶ πανταχοῦ I 630 ~ V 310. πολλοὺς πολλαχοῦ I 53 ~ I 424. κρατοῦντι κρατῆσαι I 354 ~ I 374.

παρομοιώσεις et παρίσωσεις saepe coniuncta cum
homoiotelentis.

οὐ περισκέψασθε τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν; οὐ μετρήσετε τὴν ἐαυτῶν ἀσθένειαν II 362 ~ III 3. διὰ γῆς πλεύσαντα καὶ διὰ θαλάσσης ὀδεύσαντα II 358 ~ VII 224, VI 199, VII 226, VII 377. ἀλλὰ ταῦτα πρὸς βραχὺν χρόνον ἐπαρκέσαντα καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἡμᾶς ἐπάραντα, μειζόνων ἀρχὴ κακῶν ἐφάνη VII 371 ~ VII 383, VII 386. τανθ' ἡμᾶς οἱ νόμοι κελεύουσι, ταῦθ' ἡμᾶς γυναιῖκες καὶ παῖδες ἰκετεύουσι VII 387 ~ I 11, II 345, VII 167, VII 326, VII 335, VII 369, V 425, I 624, II 278, I 20, I 452, I 481, I 503, II 89, III 247, III 370, IV 163, IV 182, IV 183, IV 489, V 566, V 351, V 429.

ἀντίθετα.

1. in eodem membro

a) sine paronomasia.

τέλος αἰετῶν κακῶν αὐθις ἀρχή III 440 ~ VI 9, VI 403, I 105. ὀλίγοι πρὸς ἀθρόους III 523 ~ III 304, II 358, I 8, I 4, V 178. γυμνήτες δπλίταις III 477. ἰππεῖς πρὸς πεζούς III 15 ~ III 477. ζῶντες νεκροί IV 384. ἐν κακοῖς ἀγαθόν V 2 ~ VII 270. κόρος λιμῶ V 521 ~ IV 464, V 549. κοινὸς ἴδιος IV 226. ἀλλόφυλον οἰκειὸς IV 275. γηράλεος νεανικώτερον I 52 ~ IV 133. λαθραῖος φανερώτερον II 625. πολέμιος ἀντὶ φίλων I 202. ἀντὶ κηδεμόνος δεσπότης καὶ ἀντὶ βασιλέως τύραννος I 202 ~ IV 596. ὄνομα βασιλέως ἔχων ἔρημος ἐξουσίας I 209. ὑπὸ μὴ βλεπομένων καθορώμενοι III 241 ~ I 354. λόγῳ ἔργα V 457 ~ VII 323. μαρούς φιλοστοργότατος I 622 ~ I 596. ἔξωθεν ἔνδον V 211 ~ II 85, V 98, V 28. τοῦ διὰ τῶν δπλων σφαλεροῦ τὸ μετὰ ἡσυχίας κατόρθωμα IV 372 ~ IV 131. ἥρωικὴ ψυχὴ ἐν λεπτῷ σώματι VI 55. ἰσχὺς ἀσθενείας ἐπεκράτει VII 419. τοῦ παθεῖν τὸ διαθεῖναι V 315. ἐαλωκότων νενικηκότων VI 352. πρὸς βίαν ἐκουσίως II 264. προπέτεια εὐπείθειά V 127. τὸ παρὸν παιῖσμα εἰς τὸ μέλλον V 127 ~ V 66.

b) cum paronomasia.

προτροπὴ τὸ ἀποτρέπον VI 37. εὐποροὶ ἀπόρους II 427. εὐθυμοῦντες ἀθυμεῖν VI 393. ἐμπειρία ἄπειροι II 47. φανερῶν ἀφανεῖς V 497. θάνατον ἀθανασίας I 59. ἀναίτιοι αἴτιοι V 104 ~ V 355, IV 543. κατ' ἀλλοφύλων τοὺς πρὸς ὁμοφύλους IV 16. δι' ἀδήλους προδήλων I 612. οἱ μὴ καθορώμενοι εἰς τοὺς καθορωμένους III 286. στρατηγούμενοι πρὸς ἀστρατηγῆτους III 477.

2. in diversis membris.

a) sine paronomasia.

ἀλλόφυλος-οἰκειὸς II 472 ~ V 643, V 15, V 18, II 85, VII 369. φανερῶς-λαθραῖος I 350 ~ IV 331, III 1, I 589, I 572, I 287, I 263, II 351, III 474, IV 538, I 569, I 209,

III 370. IV 139 οὐ νυκτὸς ἢ λαθραίως ἢ ἐπὶ τοὺς τυχόντας, ἀλλὰ φανερώς καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ τῶν ἐπισημοτάτων καταρχόμενοι. θέλοντες-δυνάμενοι VI 89. ἐν χερσὶν-εἰς τὰ μέλλοντα I 483 ~ VI 127, VI 190. πανταχοῦ-οὐδαμοῦ I 165. τὸ πλεῖστον-ἐν ὀλίγῳ VI 144 ~ V 128. κρείττων-ἡττιᾶσθαι I 57 ~ I 382 (cf. descriptiones pugnarum p. 34), V 305. στάσις-δμόνοια V 444. κολακεύειν-μισεῖν I 542. εὐνοια-ἐχθὸς III 410. οἱ ταπεινότεροι-οἱ ἐν ἀξιώματι V 439. ἐπιστήμη-τόλμα V 280. νέοι-γηραιοί IV 128. ἐλπίς νίκης-ἀπόγνωσις σωτηρίας VI 4. θερμότεροι-ἀσφαλέστεροι V 491 ~ IV 292. κατὰ μὲν εἰρήνην-ἐν δὲ πολέμῳ III 69. προφάσει-τὸ δ' ἀληθές I 254 ~ I 276, II 15, IV 412, II 26, VII 256, I 288, VI 128, I 9, V 593, I 282, I 13, I 233, II 299, IV 154. εὐποροὶ-πένητες IV 379. ἐνδον-ἐξωθεν III 79 ~ I 420, V 338. κατὰ χεῖρα-πόρρωθεν I 332. πέρας-ἀρχή VII 157. δρᾶν-πάσχειν II 472 ~ III 152, III 525, 207, 106, V 256, 316, VII 273, 396 etc. χειρὶ-γνώμη II 258. χειρὶ-λόγῳ I 494. ἀγαθός-κακός VI 364. δαιμόνιος-ἀνθρώπινος I 373. σκνυθρὸς-δίκαιος V 257. κατ' ἄνδρα-ὄλας πόλεις II 278. ὄμμα-ἀκοή V 487. ἔρημος-πλήρης II 504. ὄνομα-δύναμις IV 637. τὸ σχῆμα ἰδιώτης-τὸ φρόνημα βασιλεύς I 387 ~ I 517, I 478, I 561, I 242. ἐκόντες-ἐξ ἐπιτάγματος I 473 ~ IV 421.

b) κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν: κτήμα ἀρετῆς οὐ δῶρον τύχης III 72. οὐχ ὑπεσταλμένον ἀλλὰ II 6. οὐ πράγματα ἀλλ' ὀνόματα II 28. οὐ βασιλέα ἀλλὰ τύραννον II 84 ~ II 208. οὐ παρατυχόντες ἀλλ' ἀκοῇ συλλέγοντες I 1. οὐκ ἐπ' εὐνοίᾳ ἀλλὰ κατὰ δέος I 196. οὐκ ἔλεος ἀλλ' ὀργή IV 540 ~ V 433. οὐ πιθανοῖς οὖσιν ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐσχεδιασμένοις I 497.

c) cum patronomasia.

ἀπέβη-προέβη VII 213. ἀφαιρήσεσθαι-προαιρεῖσθαι II 264. ἐξωθεν-ἐνδοθεν I 338 ~ VII 281, III 248. ἀχάριστος-εὐχαριστεῖν I 214. ἐμφανίζω-ἀφανίζω VI 47/8. ἄνοπλοι-μετὰ δπλων I 75. ἔξοδος-εἴσοδος V 423 ~ IV 236. εὐγενής-δι' ἀγένειαν I 522. ἐνεργούς-ἤργουν II 392. ἐνέργεια-ἔργα IV 582. μὴ δὲ δουλείαν-μετὰ

δουλείας VII 324. δίκαιος-ἄδικος V 407. ἀπόνοια-πρόνοια V 121
 ~ V 316. ἐκών-ἄκων III 359. ἀράμενοι-εὐράμενοι VII 369. εὐ-
 ρόντες-μὴ εὐρόντες V 425. προσιών-μὴ προσιών IV 364. ἀθυμία-
 εὐθυμία V 520. ἀπουσία-παρόντος I 612. αἴτιοι-οὐκ αἴτιοι I 591.
 τύχη δεξιᾶ-ἀτυχέστατος I 665. ἄδηλος-πρόδηλος II 396.

χιασμός

πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὑστέροις παρατυχῶν I 3.
 φρουρὰ ἤρκεσε τῶν οὕτως δυσμάχων, καὶ τοσοῦτων ἀπωκισμένων
 ἐν τάγμα II 375 ~ III 477, VII 260, VII 324, VI 107, I 517,
 III 371, III 249, I 589, I 35, I 57, I 503, V 440.

ἀντιμεταβολή

δειλὸς ὁμοίως ὁ μὴ βουλόμενος δταν δέη καὶ ὁ βουλόμενος
 δταν μὴ δέη III 365.

Restat ut

σχήματα διανοίας

tractem, quorum aliae non extant nisi in insertis ora-
 tionibus, aliae in reliquis quoque partibus inveniuntur.

Illuc vero pertinent figura extemporalis velut

IV 180 οὐκ ἀποκρύψομαι ὁ μεταξὺ τῶν λόγων ἐμπεσόν

IV 245 ταῦτα γὰρ ὑμῶν τινες ἐθορύβουν ἀρτίως.

VI 108 τί μοι κέκραγας

et ἀποσιώπησις

IV 169 ἐῷ λέγειν πόσους καὶ ποδαπούς.

IV 177 ἐῷ διελέγχειν πότερον . . ἢ τοῦναντίον;

huc autem exclamations apud declamantes sophistas
 pertritae velut

VI 106 καλὸν ὑπόδειγμα.

I 633 ὦ τάλας ἐγὼ τῆς πικρᾶς ἀποδημίας.

V 19 τί τηλικούτον ᾧ τλημονεστάτη πόλις, πέπονθας et quaestiones rhetoricae, quas vocabula ποιός τις ποῦ πῶς οὐ introducunt.

II 361/2 ποία-ποιόις; ποῦ μὲν-ποῦ δὲ; πρὸς ἄρα; οὐ . . οὐ . . οὐ ~ II 364, II 376, II 368/70, II 388, II 394/5, III 107, V 376/7, V 380/5, V 388, V 395/6, V 402, V 404/5, V 413/4.

Magis autem artificiosam speciem prae se fert figura διαλογισμοῦ καὶ ὑποφορᾶς, quam exornandi causa in oratione iudiciali et deliberativa adhibet:

I 631 τί δέ με καὶ παρώξυνεν κατὰ σοῦ; βασιλείας ἐλπίς; ἀλλ' ἐβασίλευον. ὑπόνοια μίσους; οὐ γὰρ ἐστεργόμην; φόβος ἐκ σοῦ τις ἄλλος; ἀλλὰ μὴν σὲ τηρῶν ἑτέροις φοβερός ἤμην. ἔνδεια χρημάτων; καὶ τίνι μᾶλλον ἐξῆν ἀναλίσκειν I 631. χαλεπὸν τὸ δουλεύειν, ἐρεῖ τις II 364 ~ III 367, III 368.

VI 330/2 ἄρά γε πλήθει πεποιθότες;
καὶ μὴν ἀντήρκεσεν . . . ,
πίστει τοιγαροῦν συμμάχων;
καὶ τί . . . Ῥωμαίων;
ἀλλ' ἀλκῇ σωμάτων;
καὶ μὴν ἴστε . . .
δυσχύρῳτι δὲ τειχῶν;
καὶ τί μείζον . . . ;
καρτερία ψυχῆς καὶ πανουργία στρατηγῶν;
ἀλλὰ μὴν ἤδεται . . . .

Index.

- Aeschines p. 21, 81.
Alexanderroman p. 37.
Ammian. Marcell. p. 21.
Anthol. Pal. epigr. sep. p. 22, 20.
Antiph. p. 27.
Appian p. 73.
Ael. Aristid. p. 35, 82, 12, 13.
Aristot. p. 22.
Cassius Dio p. 14.
Calpurnius p. 18.
Cicero p. 37, 33, 40.
Curt. Ruf. p. 37, 8.
Demosthenes p. 79, 80, 8, 9, 70, 72, 74.
Dionys. Perig. p. 16.
[Dionys.] τέχνη p. 22, 37.
Dio Chrs. p. 12.
Ecl. Max. et Ant. p. 70.
Emporius p. 11, 18, 19.
epigramm. sepulcr. Gr. K. p. 23.
Eusebius p. 2.
Eustath. p. 1/2.
Florus p. 41.
Georgios Mon. p. 1.
Gorgias p. 12.
Heraclit. Briefe p. 35.
Herodian. p. 34, 35.
Himerius p. 37.

- Homerismus p. 9.
Hyginus p. 18.
Isocrat. p. 8, 12.
Julian. p. 24, 40.
Lesbonax p. 26, 8.
Livius p. 27, 34, 35, 36, 26, 8, 27, 39.
Lucan. p. 35.
Lucian. p. 24, 5, 9, 12, 37.
Lucret. p. 23, 19.
Nilus p. 70.
Philo p. 20, 23, 24, 82, 14, 78, 73, 81, 88.
Philostrat. p. 43.
Photius p. 2.
Plato p. 20, 23, 19 [Axiochos], 20, 23.
Plutarch. p. 5, 14, 20, 40, 80.
Polybius p. 21, 40, 41, 68.
Quintilianus p. 7, 9, 10, 18, 31, 36, 58.
Ps. Quintil. decl. p. 18, 39.
Rhet. Graeci p. 5, 6, 8, 9, 10, 15, 17, 29, 36, 38, 39,
42, 58, 60, 72, 80.
Schol. Hermogen. p. 31.
Seneca p. p. 25, 6, 41.
Seneca f. p. 21, 41.
Servius p. 38.
Stobaeus p. 69.
Suidas p. 37.
Tacitus p. 40, 42.
Thucydides p. 27, 5.
Ulpian p. 8.
Velleius Paterc. p. 14, 15, 65.
Vergilius p. 15, 18.
Xenophon. p. 23.
-

Vita.

Natus sum Alfredus Wolff die XXVIII. mensis Januarii anni 1885 Thorunii, patre Raphael, matre Jenny e gente Hausmann, quibus adhuc viventibus valde gaudeo. Fidei addictus sum veteris testamenti.

Primis litterarum elementis imbutus anno 1893 in gymnasium receptus sum, quod tum Hayduckio directore florebat. Maturitatis testimonio instructus vere II h. s. Vratislaviam me contuli, philologiae studiis operam daturus, autumno III Monachium, vere IV Berolinum, autumno VI Halas Saxonum. Docuerunt me viri illustrissimi doctissimi Blass, Cichorius, Cohn, Crusius, Diels, Ebbinghaus, Förster, Furtwängler, Güttler, Hoffmann, Kampers, Kaufmann, Kern, Lotz, J. v. Müller, E. Meyer, Niese, Norden, Paulsen, Pöhlmann, Skutsch, Stern, Sternfeld, Stumpf, Traube, Vahlen, Weymann, v. Wilamowitz, Wissowa, von Wölfflin, Zacher, quibus omnibus, imprimis Kernio, Niesio gratias ago quam maximas semperque habebo.
